JUVENALIS
SATYROS

Iš lotynų kalbos vertė
ALEKSANDRA BENDORIŪTĖ

VILNIUS 1983

84.(0)3
Ju293

Juvenalis SATIRAE
Lipsiae in aedibus B. G. Teubneri, 1926

$J\ \frac{4704000000-338}{M852(08)-83}\ 233-83$

I SATYRA

Kiek dar klausyti reikės? Nusibodo, atkeršyti trokštu,
šitiek kamuotas patsai „Teseidos" užkimusio Kordo!
Kiek dar galėsiu pakęst elegijas šito poeto
ir komedijas — to?! Suės visą dieną „Telefas"
ilgas ir paraščių švarių nepalikęs „Orestas",—
jo pabaigos nematyt ir antrojoj puslapio pusėj!
Niekas nė savo namų nepažįsta geriau, kaip pažįstu
Marso giraitę arba Vulkano urvą, kurs žioji
Prie Eolo uolų. Ką veikia vėjai, Eakas
kokias kankina vėles, iš kur avies vilną auksinę
vogtą gabena ir kokius uosius svaido Monichas,—
šaukia Frontono platanai; svyruoja marmuro sienos,
skyla kolonos giliai nuo balso daugybės skaitovų.
Laukti gali to paties iš didžiausio ir menko poeto.
Kam tylėt? Juk ir mes atitraukdavom ranką nuo rykštės,
raginom Sulą, kad jis, nuo valdžios pasitraukęs, ilsėtųs.
Būtų kvailystė, visur privisus rašeivų, tausoti
popierių! Jam juk vis tiek niekais bus lemta nueiti.
　O kodėl ketinu aš tuose laukuose susikauti,
kur dar Aurunkos sūnus nemarusis žirgus balnojo,—
jeigu ir laiko gana, ir noro žinoti, klausykit.
　Kaipgi satyrų nekurti, kai veda ištižęs kastratas,
Mevija šernus etruskiškus smeigia ir ietimi graso,
jos krūtinė nuoga net švyti; kada nesiskaito
su kilmingaisiais tasai, kurs mano dygiąją barzdą
traškančią skuto, kada dar jaunas buvau; kai Krispinas,
vergas Kanopo nuo Nilo krantų, purpurinį apsiaustą

vis taisinėja pečiu, prakaituotais judina pirštais
žiedą auksinį, atseit nepajėgia dėl karščio pakelti
žiedo sunkumo?! Ir kas galėtų Romą pakęsti
tokią palaidą, kieno geležinė valia atlaikytų,
jei susitiktų staiga naujuos neštuvuos Matoną,
liumpsintį sunkiai, už jo — didžiausio draugo skundiką,
griebiantį kuo apsukriau, kas lieka nuo stalo turtuolių?!
Bijosi jo net Masa, dovanų jam Karas negaili,
siunčia Latinas bailus pasimėgauti savo Timelę.
  Gali nurungti tave ir tie, kur naktim palikimą
pelno: jiems lig dangaus užsiropšti kopėčios vienos
mūsų laikais tėra — palankumas turtingos senutės!
Unciją gavo vos vos Prokulėjus, vienuolika — Gilas,—
pagal savo jėgas pinigų užsidirbo kiekvienas. . .
Te už kraują abiem atlyginta bus! Teišblykšta,
tartum kojom nuogom užmynę bjaurią gyvatę,
tartum turėtų sakyt prie Lugduno aukuro kalbą!
Aišku, kad pyktis baisus mums kepenis drasko, kai stumdo
žmones niekšelio svita (apiplėšė ištvirkintą vaiką
šis palaidūnas!). Tiktai dėl akių ir teismas jį teisia. . .
Kas pabūgs nešlovės, jei pinigo pilnas kapšelis?!
  Marijus geria nuo ryto ir pykčio dievų nebepaiso,
lėbauja jis ištremty, nugalėtai provincijai verkiant.
Visa tai būtų tikrai Venuzijos verta žibinto,
tai aprašyti turiu! Nerūpi man Herkulio žygiai
ar Diomedo, taip pat baubimas viduj labirinto,
vaikio kritimas gelmėn ir skrydis meistro Dedalo.
  Turtą ištvirkėlio štai sąvadautojas gauna, negalint
žmonai paveldėt. Toksai į lubas vėpsoti išmoko,
net nemiegodamas knarkti prie vyno taurės įprato.
Visą kohortą valdyti tikisi tas, kuris turtą
greitai išleido arkliams ir neteko galop palikimo

savo senolių, kada keliu Flaminijaus skraidė,
žirgą pakinkęs. Vadžias tarytumei Automedontas
laikė, svajodams patikti lacerną dėvinčiai draugei.
Kaip nenorėt atsidūrusiam kryžkelėj man prirašyti
puslapių daug, kai sprandų net šešeto nešamas drybso,
matomas puikiai visų, neštuvuos viešai išsidrėbęs,
net pasilenkęs visai panašiai kaip kadais Mecenatas —
tas, kur klastojimais sau įsigijo turtą ir garbę,
ant testamentų patsai uždėdamas antspaudą drėgną.
Štai įžymi matrona, ji švelnų vyną iš Kalų
maišo kartu su nuodais ir ruošiasi vyrui įteikti...
Ši už Lokustą geriau naivias giminaites pamoko,
kaip, nesibijant šnekų, pajuodusius vyrus išnešti...
Nori kuo nors išgarsėt? Daryk, kas kalėjimo verta
ar net Giarų mažų! Juk žvarbsta dorybė, nors giria
daugelis ją. O namų ir sodų, stalų bei sidabro,
taurių su ožio vaizdu nešvariais mes keliais įsigyjam...
Niekam neleidžia užmigt gobšuolės marčios apgavikas,
nuotakos bjaurios arba pretekstą dėvįs paleistuvis.
Talento trūkstant, eiles ir įniršis gali sukurti,
kokios jos bus, nesvarbu, Kluvieno kažkokio ar mano...
Dar nuo tada, kada po audros apreiškimo maldavo
Deukalionas Temidės, laivu priplaukęs prie kalno,
kai akmenėliai minkšti pamažu nuo kvėpavimo šilo
ir merginas nuogutes Pira parodė vyriškiams, —
visa, ką darė žmogus: jo troškimai, baimė ir aistros,
pyktis, džiaugsmai ir vargai — tai pašaras mano knygelės.
Vargiai kada dar gausiau derėjo nuopuolių derlius,
liūnas gobšumo tikrai gilesnis nebuvo, lošėjų
kraujas nekaito dar taip... Dabar kapšelio jau maža
jiems prie lošimo stalų: pasistatę dėžę štai lošia!
Kokius tu mūšius tenai pamatytum prie jų ekonomų —

ginklų nešikų! Sakyk, ar tai paprasta beprotybė —
tūkstančių šimtą prarasti, kai vergas be tunikos dreba?!
Kas iš senolių tiek daug statydavo rūmų, kas valgė
vienas septynis valgius? O šiandien nuo pirmojo slenksčio
griebia mažas kraiteles minia apsisiautusi togom.
Patronas žiūri pirmiausiai veidan ir dreba, kad neitum
svetimu šičia vardu ir apgauti jo nebandytum.
Gausi tada, jei pažins. Tuoj šaukliui liepia pakviesti
net trojiečius: juk ir jie slenksčius su mumis tebemindo.
„Pretoriui duok ir dar tribūnui šį tą!" Bet pirmiausias
čia atleistinis yra, anksčiausiai sakos atėjęs.
„Ko man bijot ir nedrįsti ginti savosios vietelės,
nors prie Eufrato gimiau, — tai ausys pradurtos parodo,
nors ir mėginčiau nuslėpt! Bet penkios krautuvės mano
keturis duoda šimtus tūkstantėlių. Tad ar naudingesnė
purpuro juosta plati, jei Korvinas Laurento ganykloj
nuomotas gano avis, o aš Licinus ir Palantą
pralenkiau savo turtu?" Todėl tepalaukia tribūnai,
turtai telaimi! Šiandieną šventajam luomui prilygsta
tas, kuris kojom baltom neseniai tik į miestą atvyko.
Ar ne tiesa, kad dabar švenčiausia — turtų galybė
tarpe vertybių visų? Nors jūs, pinigai pražūtingi,
dar negyvenat šventykloj ir jums aukurų nepastatėm,
kaip kad Dorybei ir Taikai, Pergalei, Ištikimybei,
Santarvei tai, kuri iš lizdo, pasveikinta, tarkši.
Betgi jei metų gale net aukščiausias luomas skaičiuoja,
kiek turės pajamų, kiek pelno sportula žada,—
ką gi daryti tada klientams: jų rūbai ir batai,
duona ir dūmai namų juk iš to! Neštuvų daugybė
grūdas prie pinigų; žmonelė vyrą sekioja,
nors ir nėščia būdama, nuo namo slenka prie namo.

Jeigu nėra čia žmonos, jos dalį vyras išprašo,
uždarus, žiū — ir visai tuščius neštuvus rodinėja:
„Gala, čionai! — sako jis.— Patrone, duok jai nedelsdams!
Galvą, Gala, iškišk! Bet geriau netrukdyk, ji užmigo!"
Šitaip praeina diena, tvarka jos gražiai nustatyta:
sportula, forumas bei Apolonas — teisės žinovas,
dar ir triumfatoriai. Ten, tarp jų, man atrodo, padarė
įrašus sau akmeny egiptietis ar koks arabarchas,
priešais kurį jūs ramiai ne tik nusišlapinti galit...
Eina iš kiemo antai pasenę, suvargę klientai,
jau nebetekę vilties didžiosios — skaniai papietauti;
norus aptramdo žmogus, kai reikia kopūstų bei malkų.
Patronas ryja tuo tarpu miško ir jūrų gėrybes,
vienas sau guli laisvai, pagalves plačiai išsidėstęs...
Juk prie daugybės stalų, plačių, gražių ir seniausių,
vos atsisėdus, iškart tėvų palikimas sutirpsta.
Be parazitų geriau! Kas gali pakęsti turtuolio
tokį šykštumą?! Nejau jo vieno gerklė sutalpina
visą šerną iškart, užgimusį puotai gyvūną?
Ak, susilauksi bausmės, vos rūbą tiktai nusirengsi
ir, nesuvirškinęs povo, pirtin nusipraust paskubėsi:
daug kas miršta nuo to, nesuspėjęs palikt testamento.
Tokios juokingos naujienos dažnai per puotą pasklinda,
džiaugias minia, o draugai nuliūdę neša lavoną...
Niekaip tikrai pakeist negalės papročių mūsų ainiai,
trokš to paties kaip ir mes, darys palikuonys tą patį.
Ydos pasiekė ribas. Tad vėju naudotis skubėki,
skleisk bures kuo plačiau! Bet čia gal ištarsi: „O kurgi
gebantys tai aprašyt? Ir kaip tie senieji galėjo
taip paprastai ir kartu su tokiu įkarščiu dėstyt,
kas tik patiko?" — „Kieno aš vardo ištarti nedrįsčiau?
Man nusispjaut, ar patinka Mucijui adatos mano!"

„O Tigeliną paliesk, sušvytėsi fakelu ryškiai,
stačias liepsnosi, ir rūks iš krūtinės pervertos dūmai,
ar pačiame vidury arenos tu dryžę paliksi!"
„Tas, kuris davė nuodų net trims dėdulėms, vadinas,
niekint mus gali, kada ant pagalvių minkštų atsisėda?"
„Jei susitiktumei jį, pirštu užspauski sau lūpas,
nes pavadins skundiku, jei žodį ištarsi tik „štai jis!"
Betgi ramiausiai gali Enėją ir drąsų rutulą
mūšin suvest, ir mirtis Achilo niekam nerūpi,
nieks nesidomi Hilu, nuėjusiu vandenio semti.
Vos sušvytruos lyg kardu ištrauktu Lucilijus karštas,
rausta klausytojas tuoj, nusikalsti įpratęs šalčiausiai,
prakaitą varo tokiam slaptoji kaltė užkliudyta.
Ašaros, pyktis iš čia... Anksčiau visa tai apgalvoki,
ligi trimito garsų. Užsidėjus šalmą, vėlu bus
trauktis nuo mūšio! Bandau paliesti čia tuos, kurių kaulus
kelias Lotynų kadais bei Flaminijaus smėlis užklojo...

II SATYRA

Bėgti geriau iš čia už sarmatų pačių ar leduoto
net Okeano, kada kalbėt apie papročius ima
tie, kurie ištvirkauja, nešiodami Kurijų kaukes.
Baisūs nemokšos, tačiau surastum iš gipso lipdytų
aibę Chrisipų pas juos! Matyt, iš visų tobuliausias
tas, kas Pitako arba Aristotelio perka portretą,
saugoti savo knygas Kleanto biustui įsako.
Niekad veidais netikėk! Juk matyti orių paleistuvių
gatvėmis vaikštant visur... Ir tu dar bjaurumą vainoji,
nors ištvirkėlis pats — iš sokratikų būrio garsiausias!
Žada tvirtumą, tiesa, gauruotas kūnas ir dygūs
rankų tavųjų šeriai, bet štai nuo pasturgalio pliko
daktaras pjauna, linksmai pasijuokdamas, karpas stambiausias.
Kalba tie žmonės retai, be galo jie mėgsta tylėti,
kerpasi plaukus visi trumpiau net už antakius. Doras
gal ir garbingas tarp jų Peribomijus: kaltas likimas
tuo, kad jo ydas visiems ir veidas, ir eigastis rodo.
Gailesčio vertas toksai atvirumas: mat šitas — beprotis,
tad nebeteisime jo. Bet žymiai blogiau, jei šlykštybes
puola lyg Herkulis jie ir, kalbėdami apie dorumą,
kraipo pasturgalius. „Ak, nebijosiu aš bjauriojo Seksto!
Kuo jau blogesnis esu?"— begėdis Varilas paklausia.
Juodą baltasis tegul pašieps, o tiesus — šleivakojį...
Kas gi galėtų pakęsti įdūkį Grakchų dėl maišto,
kas nemaišytų dangaus su žeme ir jūra plačiąja,
jei nepatiktų vagišius Veriui, Milonui — žudikas,
peiktų ištvirkėlius Klodijus, Katilina pats — Cetegą,
jeigu ir Sulos darbai jo trims mokiniams nepatiktų?

Buvo ištvirkėlis toks, susitepęs tragiškais saitais,
vėl atgaivinęs visiems nemalonų įstatymą, baisų
netgi Venerai pačiai ir Marsui kėlusį siaubą,
kai abortų metu iš Julijos pilvo vaisingo
mėsgaliai krito laukan be galo panašūs į dėdę...
Tad pamatuotai visai begėdžiai niekina Skaurus,
mėgstančius dėtis dorais,— atsikerta vos užkliudyti!
Vienas iš tų, rūškanų, Laronijos pyktį sukėlė.
Šūkavo jis nuolatos: „Įstatyme Julijaus, kur tu?"
Ji pasišaipė piktai: „Laimingi laikai dovanojo
sargą dorybės — tave! Pajaus gal ir sostinė gėdą...
Trečias Katonas, matai, iš dangaus iškrito! Bet kur tu
šitą balzamą pirkai, kad kaklas gauruotas taip kvepia?
Gal nesigėdyk ir mums pasakyti, iš ko nusipirkęs...
Jeigu jau kalbam čionai apie įstatymus, reiktų
gal prisiminti pirma Skantinijų: žvilgtelk į vyrus,
juos pakratyk, juk blogiau už moteris elgias, bet lemia
viską gausumas eilių bei skydais sujungtos falangos!
Sutaria baisiai gerai paleistuviai. Iš moterų tarpo
pavyzdžio tokio bjauraus tikrai nesurastum nė vieno:
Tedija Kluvijos štai, o Flora Katulės nemyli.
Hispą myluoja jauni, tad šitas dvigubai vargsta...
Nesam žinovės bylų nei jūsų civilinės teisės,
forume triukšmo tikrai niekada nekėlėm, taipogi
rungiamės baisiai retai, nedažnai ir kolifijus valgom.
Vilnas verpiate jūs ir suverptas dedat pintinėn;
verpstę, siūlų plonųjų sluoksniu storai apvyniotą,
už Penelopę geriau ir Arachnę mokate sukti:
lygiai taip daro bjauri, pasodinta ant rąsto meilužė.
Aišku šiandieną, kodėl šeimininko turtą paveldės
vien atleistinis, kodėl mokėjo Histras žmonelei:
tapo turtinga — trečia plačiojoj gulėdama lovoj!

Išteki tu, tad tylėk: dovana už tylėjimą — žiedas.
Koks įžūlumas — po to mums rūstų nuosprendį skelbti!
Baudžia tiktai balandžius, o varnas išteisina teismas..."
Bailiai pabėgo nuo jos, kalbėjusios tiesą aiškiausią,
Stojos sūnai. Pasakyk, neteisi gal Laronija? Ko dar
kitas nedrįstų, jei tu, apsivilkęs togą plonytę,
Kretikai, stebini mus, o draudi tokį rūbą dėvėti
kokiai Politai ar kokiai Prokulai. Kekšę Fabulę
bausk ir Karfiniją bausk paleistuvę, tačiau nevilkėtų
netgi ir nubaustos jos šia toga! „Bet karštis kamuoja!"
Nuogas tada teisėjauk, beprotybė mažiau juk gėdinga!
Tunika irgi gerai... Jei senovėj tu būtumei teisęs,
tai tik po mūšio kariai, dar žaizdoms neužgijus, būt klausę
tavo kalbų ir, plūgus palikę, nuvargę kalniečiai...
Ar nesušuktum, sakyk, pamatęs taip vilkint teisėją?
Klausiu: ar gali pritikti liudijant plonas drabužis?!
Kretikai, šitoks rūstus ir griežtas laisvės skelbėjau,
rūbai tavieji kiaurai juk šviečias! Koks užkratas ydą
atnešė, neša ir neš? Taip kaimenė didelė pievoj
krenta tiktai nuo vienos niežuotos kiaulės šašelių,
vynuogė šitaip šviesi patamsėja šalia sugadintos...
Gal sugalvosi bjauriau ką nors už plonytį drabužį,—
niekas iš karto niekšu netampa! Palauki, gal greitai
tie pasikvies, kur namie kaktas apsiraišioję raiščiais
vaikšto, o savo kaklus vėriniais be saiko apkarstę,
Gerajai Deivei jaunos kiaulaitės pilvu įsiteikia
bei didžiule taure. Ir paprotį seną iškreipę,
moteris veja šalin, kad šitos neperžengtų slenksčio,
aukuras deivės vieniems tik vyrams prieinamas; šaukia:
„Moterys, eikit šalin, nėra čia vietos fleitistei!"
Šitokias orgijas rengė slaptai, tik fakelams šviečiant,
baptai, kurie apeigom iškamavo Atėnų Kotitą.

Viens, išsitepęs sušlapintais suodžiais antakius, bando
juos prailgint kreivom adatėlėm ir dažo blakstienas
virpančias. . . Kitas antai iš stiklinio geria priapo,
savo ilgiausius gaurus paauksuotan tinklelin sukimšęs,
plonu žalsvu rūbu apsivilkęs ar kokiu languotu,
net ir jo tarnas visad Junone šeimininko prisiekia;
trečias veidrodį laiko: juk jį ir Otonas nešiojos
tartum Aktoro ietį. Savim jis grožėjos ginkluotu,
kai įsakė pakelt prieš mūšį vėliavas. Verta
būtų istoriją šią analuose naujojo amžiaus
mums aprašyt: veidrodukas — pilietinio karo dalyvis!
Vien tik didžiausi vadai ir Galbą gali nudėti,
ir pasirūpint oda. Tik geras ir tvirtas pilietis
dėl Palatino turtų laukuose Bedriako kovoja
ir nepagaili duonos minkštimo veidui ištepti. . .
Taip nemokėjo daryt Asirijoj Semiramidė,
liūdinti Kleopatra, iš Akcijaus laivui išplaukus. . .
Žodžių šlykščių lavina puotos tyrumą sudarkė,
sklinda kastratų balsais dvasia bjauriosios Kibelės.
Senis pražilęs antai, aršusis misterijų sargas,
retas plačiausios gerklės pavyzdys ir tikrai atminimo
vertas, galėtų toksai mokyklos valdytoju būti. . .
Ko gi laukia anie, kuriems jau seniai tartum frigams
laikas nugramdyt švariai mėsas atliekamas peiliais?
Davė kraičio kelis šimtus net tūkstančių Grakchas
mokančiam ragą papūst ar tiesų trimitą jaunikiui.
Štai sutartis paruošta; ištarę „laimingai!", puotauti
sėda prie stalo visi, glėby jau vyro — „jaunoji". . .
Cenzoriaus reikia čionai ar žynio, sakykit, dorieji?
Ar išsigąstum labiau, ar didesnį stebuklą regėtum,
jeigu veršelį žmona, o karvė ėriuką atvestų? . .
Šydą ugninės spalvos ir suknią auksiniais krašteliais

dėvi nešiojęs kadais šventenybes ant šventojo diržo,
prakaitą liejęs kare po skydu. O tėve romėnų,
man pasakyki, iš kur ši gėda Lacijaus žemėj,
kas per aistra anūkus tavuosius, Marse, apsėdo?!
Išteka štai prakilnus ir turtingas vyras už vyro:
šalmo vis tiek nekratai ir žemės nedrebini ietim,
tėvui net nesakai. Išeik, pasitrauki iš lauko
žiauriojo, jeigu tu jį paniekinai. „Vieną dalyką
ryt man reikės padaryti išaušus slėny Kvirino."
„Koks gi dalykas tasai?"—„Neklauski, išteka draugas,
bet ne visi pakviesti!" Palauk, pagyvensim, matysi —
niekas jau šito neslėps, ir knygose bus užrašyta.
Šiuokart tikrai nemaža kankynė nuotakoms gresia,
kad negalės jos gimdyt ir vyro šituo išlaikyti.
Laimė, jog dvasiai gamta tvarkyti kūno neleidžia:
šie sutuoktiniai visi numiršta bevaikiai. Net lidė
jiems apkūni nepadės dėžute, tepalų prikamšyta,
kaip ir Luperko, smagiai bėgiojančio, smūgis per ranką.
Dar siaubingiau ir už tai — tridantis Grakcho. Į centrą
lekia arenos jisai, gladiatoriaus tuniką dėvi,
nors kilmingesnis yra už Marcelų ir Manlijų gentį;
Fabijus ir Katulus bei Paulo vaikaičius pralenkia,
net ir tuos žiūrovus, kurie arčiausiai susėda
cirko salėj, be to — ir patį žaidynių rengėją!
Tuo, kad mãnai yra arba karalystė po žemėm,
kartis Charono, rupūžės juodos verpetuose Stikso,
ar kad valtelė viena tiek tūkstančių plukdo per upę,—
tiki nebent tik vaikai, kurie dar nemokamai prausias.
Jeigu ir būtų tiesa — ką jaučia Kurijus miręs
ir Scipionai abu, Fabricijus, manai Kamilo,
žuvę prie Kanų kariai arba legionas Kremeros —
sielų, tiek daug karuose pražuvusių, vos atsiranda

šitoks šešėlis tarp jų? Apsivalymo trokštų, jei gautų
sieros su fakelais jie ar lauro drėgno kas duotų...
Ten mes įeinam menki! Tegul už Hibernijos krašto
žinomi mūsų kardai, už Orkadų, ką tik nukariautų,
lygiai ir britų šalies — trumpiausios nakties šeimininkės,
šitaip, kaip elgias dabar tauta nugalėtoja Romoj,
niekad nesielgė tie, kuriuos nugalėjom. Nors sklinda
gandas, kad vienas toksai armėnas Zalakas mieliausiai
iš jaunuolių visų tribūno meilei paklūsta...
Štai pažiūrėki gerai, ką pažintys daro; atvyko
įkaitu jis, o čionai žmogumi jau tapo! Pabuvus
vaikui mieste ilgėliau, globėjas kaipmat atsiranda.
Kelnes į šalį tuojau, kardelius ir žąslus, ir rimbą!
Taip Artaksatoj šlykščius jaunimui įpročius diegia.

III SATYRA

Nors nusiminęs esu, kad senas bičiulis išvyksta,
bet malonu, jog, nykiuos nutaręs Kūmuos gyventi,
jis ir Sibilei kartu dovanoja dar vieną pilietį.
Kūmai lyg vartai yra į Bajus; pakrantė žavingai
vienumai tiktų labai: Prochita man geriau už Suburą!
Nors ten atrodo skurdu ir apleista, vis tiek patikėki,
žymiai blogiau nuogąstauti kasdien gaisrų ir griuvimo
dažno stogų bei daugybės kitų baisiausių pavojų
Romos žiaurios, o rugpjūčio karšty — tauškalių poetų.
Kolei karieton vienon sukraunamas visas jo turtas,
draugas prie vartų senų šlapiosios Kapenos sustoja.
Čia, kur kadaise naktim Numa susitikdavo draugę,
švento šaltinio giria, aukurai šiandieną priklauso
žydams, o turto anie — kraitelę ir šieno teturi.
Mokestį tautai mokėti kiekvienas medis privalo,
Elgeta tapo giria, kai savo kamenų neteko.
Štai nusileidžiame mes į Egerijos klonį, bet olos
šičia netikros visai, o daug artimesnė iškiltų
toji dvasia vandenų, jei suptų žolės papraščiausios
juosta žalia ir kilnaus nežeistų marmuras tufo!
Tarė Umbricijus taip: „Jei nieks amatų nebegerbia
mūsų mieste ir darbai neduoda visiškai pelno,
jeigu turtų mes turim mažiau, nei turėjome vakar,
o ir tie sumažės rytoj,— tai geriau iškeliaukim
žemėn, kur metė sparnus nuvargintus meistras Dedalas.
Kolei pražilęs mažai ir į kuprą neriečia senatvė,
kol dar vilnų užtenka Lachesei ir kojomis savo

vaikštau, o rankoj lazdos aš visai galiu ńelaikyti,
reikia tėvynę palikt! Te Artorijus šičia gyvena
su Katulu. Tegul tie pasilieka, kas juoda į balta
moka paverst ir šventyklą, upes bei uostą išnuomot,
valo gerai kloakas, lavonus į laužą gabena,
kiša po pono mietu vergijon parduodamą galvą.
Tie, kur kadais trimitus vis pūtė ir lankė ne sykį
miestų mažų arenas,— pažįsta jų išpūstus skruostus,
regis, visi,— žaidynes jau ruošia! Ir ką tik nurodys
pirštas minios, tą tuojau papraščiausiai nužudo. Sugrįžę
nuomoti išvietę puls. . . O kodėl gi ne viską? Juk žmones
šiuos iš pačių padugnių likimas iškelt į aukštybes
gali lengvai, jeigu pokštą iškrėsti jam noras užeina.
Romoje man — ne vieta! Nemoku meluot ir prašyti
ar išliaupsint netikusią knygą. Judančios žvaigždės
man neįdomios, tėvų mirties pranašauti nemoku
ir negaliu. Vidurių varlės dar matyti neteko,
žino kiti daug geriau, ką siunčia matronai meilužis,
ką jis ten rašo. . . Vagims pagelbėti aš negalėčiau,
niekam ne draugas! Todėl išeinu tarytumei luošas,
lygiai kaip rankos, visai nudžiūvusios, stambas menkutis.

Gerbia šiandieną visi tik tokį bičiulį, kurs žino
paslaptį svarbią kitų, vieninteliam jam patikėtą.
Nieko nelaiko skola, niekada paslaugų nebedaro
tas, kas įtraukia tave į paslaptį savo garbingą.
Verio širdžiai brangus tiktai toks, kuris panorėjęs
gali apkaltinti jį! Nevertas nė Tago smėliukas
visas ir auksas, į jūrą subyrantis, šitokios meilės,
kad, nepajėgdams užmigti, tu imtumei dovanas niūriai,
didįjį draugą kietai laikydamas baimės prispaustą.

Kas per žmonės, kurie maloniausi mūsų turtuoliams,
bet kurių aš vengiu, pirmiausiai skubu apsakyti

ir nesigėdinu to! Negaliu aš pakęsti, kviritai,
graikiškos Romos, tegul ir nedaug to achajiško šlamšto!
Tiberin jau kažkada įsiliejęs siras Orontas
kalbą ir papročius mums atplukdė kartu su fleitistėm,
arfas, taip pat timpanus iš Sirijos čia atgabeno
bei linksmutes mergeles, prie cirkų stypsančias nuolat:
šen, kam patinka Rytų kekšelės raštuotais turbanais!
Tavo kaimiečiai antai trechedipną jau velkas, Kvirinai,
laisto kaklus kvepalais ir kabinasi pergalių ženklus!
Šis — Sikiono kalvas, o tasai — Amidoną palikęs,
Andrą ar Samą vieni, dar kiti — Tralus, Alabandus,—
į Eskviliną arba į kalvą, gavusią karklų
vardą, skuba namų didelių būsimi šeimininkai,
tampa geriausiais draugais. Jie pašėlusiai drąsūs; jų protas
greitas, kalba sumani, už Isėjo kalbą veržlesnė.
Kuo palaikytum tą vyrą? Kas nori, tas gali jis būti:
retorius, magas, pirčių masažistas arba akrobatas,
auguras, daktaras; gali gramatikas būti, piešėjas
ir matematikas: visko išmoko išalkęs graikiūkštis!
Liepk, ir į dangų pakils! Ne mauras, trakas, sarmatas
sau prisilipdė sparnus, o gimęs Atėnuose meistras.
Kaip nuo jų purpuro man nebėgti? Nejaugi išdrįstų
antspaudą pirmas uždėt, į geresnę remtis pagalvę,
vėjų atneštas čia su figom ir slyvom, į Romą?!
Ar jau visai nesvarbu, kad mes, dar vaikai, Aventino
oru kvėpavom, kada sabinų alyvuoges valgėm?
Ši pataikūnų gentis, meilikauti įpratusi, giria
kalbą nemokšos, taip pat ir veidą negražų draugužio,
ilgus luošių kaklus prilygina sprandui galiūno,
Herkulio to, kuris nuo žemės Antėją atplėšė.
Moka žavėtis balsu, nors jis nė kiek ne skambesnis
kaip tas garsas, kada gaidys įsikimba į vištą...

Galim tai girti ir mes, bet visi patikės vien tik graikais.
Kas suvaidintų geriau už graikų komikus žmoną,
taipgi Taidę arba Doridę visiškai nuogą?!
Lengva tikrai patikėt, kad prieš mus ne aktoriaus kaukė,
o moteriškė! Labai jau šauniai išeina graikiūkščiui!
Net pagalvot negali, kad moterį vyras vaidina...
Nei Antiochas garsus, nei Stratoklas nejaudina graiko,
žiūri šaltai teatre į Demetriją, puikųjį Hemą.
Aktoriai patys visi! Nusijuok tik, iš karto kvatoja,
verkia, kada pamatys akyse kito ašarą žibant,
nors nesigaili nė kiek. Ugnelės prašytumei žiemą —
tuoj endromidę paims; vos ištari „karšta", jį muša
prakaitas! Nesame lygūs mes jam: vertesnis graikiūkštis,
dieną ir naktį gebąs nešioti svetimą kaukę,
rankom mosuoti ir girt pasiruošęs savo draugužį,
jeigu pavemti gerai pasisekė ar nusišlapint,
jei suterškėjo smagiai sėdynė ant puodo auksinio.
Nieko jiems švento nėra, ir gašlybei viskas pritinka,
ar netekėjus dukra, ar šeimynos motina būtų,
net ir beūsis koksai jaunikaitis ar doras sūnelis.
Jeigu jau tų nebėra, pargriauna ir draugo bobutę...
Paslaptis trokšta namų sužinoti, kad jųjų bijotų.
Jeigu pradėjom minėt graikiūkščių darbus, praeiki
pats pro gimnaziją, ten paklausyk, kaip mąstytojai elgias:
skundais stoikas vienas drauguži Barėją pražudė —
mokinį savo! Toje pakrantėj šis senis užaugo,
kur nukrito kadais gorgonės kuino plunksnelė.
Vietos nelieka tenai nė vienam romėnui, kur valdo
koks Protogenas arba Difilas kartu su Hermarchu.
Šitoks nepratęs draugu dalintis (juk bendros jų ydos) —
vienas jį tvarko. Ir vos į patikliąją patrono ausį

lašą nuodų, įprastų pataikūnams graikams, įvarvins,—
gena nuo slenksčio mane ir pražūva tiek metų vergovės!
Niekur globėjai lengviau nevaiko savųjų klientų.
Sau pataikauti taip pat nereikėtų; juk nuopelnas menkas
Romos varguolio, jei jis, vilkėdamas sunkiąją togą,
naktį bidzena: taip pat ir pretorius liktoriui liepia
lėkti kaip galint greičiau, nes našlės galbūt atsibudo!
Skuba kiekvienas Albiną bei Modiją pirmas pasveikint...
Tapo kilmingas sūnus draugu turtingojo vergo,
to, kuris tiek, kiek algos legiono tribūnui priklauso,
gali laisvai dovanoti Kalvinai arba Katienai
šitiek kartų, kiek jam pasismaginti lovoje leido.
O jeigu tau prašmatnios paleistuvės veidelis patiktų,
argi išdrįstum nuvesti Chioną nuo aukštojo krėslo?..
Liudyti Romoj pakviesk nekaltą žmogų, koks buvo
Idos deivę namie priėmęs, ir Numą pašauki
ar iš liepsnos kažkada ištraukusį drebančią deivę,—
tuoj apie cenzą paklaus, dorumas juk rūpi mažiausiai!
Kiek jis maitina vergų, kiek turi jugerių žemės,
indai kokie, ar daug pasideda, sėdęs pietauti?
Kiek pinigų dėžėje susikrovęs laiko romėnas,
tiek juo ir tiki: gali tu dievais samotrakų prisiekti
ar mūsiškiais, vis tiek! Galvoja, kad vargšas nepaiso
žaibo nei dievo; dievai kaltes atleidžia melagiams...
Ką gi, varguolis ir pats nusipelno, kad išjuoktas būtų,
jeigu gėdingai bjauri, visai apiplyšus lacerna,
jeigu toga nešvari ir žiojasi vienas batelis,
odai prakiurus, arba, žaizdas jo batuko užsiuvus,
storus siūlus naujus ne vienas randas parodo...
Nieko nėra baisiau nelaimingam vargšui kaip tapti
juoko taikiniu. Jį neretai iš teatro išvaro:
,,Kelkis, begėdi, išeik iš raitelio vietos, juk maža

tavo turto, matai, įstatymui!" Šičia tesėda
gimęs kur nors bjauriuose namuose sąvadautojo vaikas,
čia tegu ploja sūnus išsipusčiusio šauklio, jaunuoliai
tie, kuriuos ugdė patsai lanistas arba pinirapas.
Šitaip suskirstė kadais mus įstatymas kvailo Otono!
Žentas joksai nepatiks, jeigu nuotakos turtas didesnis,
kraitis svaresnis; o koks beturtis gaus palikimą?!
Kokį edilai pakvies į tarybą?! Kadaise turėjo
vargšai kviritai būriu didžiuliu visai išsikraustyt...
Juk į paviršių sunku išplaukt, kai dorybes užgožia
tavo neturtas. Tiesa, tos pastangos Romoje būna
žymiai sunkesnės: brangus čia butas prastas ir brangiai
pilvas kainuoja vergų bei liesas maistas daržovių.
Lėkščių medinių čionai jau varžosi. Šito nebūtų,
jiems prie sabelų rūsčių ar marsų stalo prisėdus,
ten, kur pritiktų gerai ir šiurkštūs kaimiečių apsiaustai.
    Gal net didesnė dalis Italijos, tiesą pasakius,
togos nedėvi išvis, nebent kai numiršta. Didžiųjų
švenčių metu, kai kukliam teatre iš velėnų vaidina,
ant pakylos jau ne kartą matytą rodo eksodą,
kai baisiausi nasrai artisto išbalusios kaukės
baido vaikiuką, kurį dar motina laiko ant kelių,—
apdaras vienas visų! Taip pat pamatysi bedėvint
ten ir orchestroj. Garbė ypatinga parodoma šitaip:
tunikos baltos tiktai edilams aukštiesiems pritinka.
Romoje puošias labiau, negu lėšos leidžia, ir švaisto
aiškiai daugiau negu reikia, dažnai iš svetimo kapšo.
Ydos tos bendros visų. Prispausti pasipūtusio skurdo
šičia gyvename mes. Ir ką čia šnekėti, juk Romoj
viskas brangu! O už kiek galėtum tu Kosą pasveikint?
Ir už kiek į tave tylomis pažiūrės Vejentonas?
Plaukus štai kerpa tasai bičiuliui, šis nuskuta barzdą;

šventės papločių pilni kambariai — tau pirkti juos tenka,
nors ir nenori visai, ir pyksti: mat klientai mes, duoklę
duoti privalom vergams išsipuščiusiems, gausint jų turtą.
Niekas nebijo, kad grius jo namas šaltojoj Prenestoj
ar tarp miškingų kalvų Volsinijų miesto ramybėj,
kaimiškuos Gabijuos ir ant Tiburo aukštojo kalno.
Romon sulindome mes, paramstyton daugiausia stulpeliais,
vos besilaikančiais: mat palaiko valdytojas šitaip
griūvantį namą, senąsias skyles užtaisydamas kartais,
mus prišnekėjęs ramiausiai miegoti net griūčiai grasinant.
Reiktų gyventi tenai, kur nėra gaisrų anei baimės
naktį. Žiūrėk, jau vandens pasiprašė ir skudurus tempia
Ukalegonas, žiūrėk, ir trečiasis aukštas jau rūksta!
To nežinai? Kai bėda ateina nuo laiptų žemųjų,
tas paskutinis sudegs, kurį nuo lietaus teapsaugo
plonas stogelis, ant jo kiaušinius balandėlės sau deda. . .
Kodro lovytė viena, mažoka Prokulai, šešios
dar puodynėlės papuošt staliukui, taurelė mažytė
ten apačioj, o ana po marmuru guli Chironas;
saugo senutė dėžė knygelių graikiškų krūvą
ir įdomiausias eiles graužinėja pelės nemokšos.
Kodras beturtis visai, to nieks nepaneigtų, ir šitą,
vargšas, prarado dabar mantelę. Tačiau paskutinė
bus pakopa vargų, kai nuogo, maldaujančio veltui
niekas maistu nesušelps nei vaišinga savo pastogė.
Moterys puola liūdėt, Asturiko rūmams sugriuvus,
rengias didikai juodai, atideda pretorius teismą,
Romos nelaimę tada apraudame, ugnį prakeikiam.
Dega dar tas, o kiti jau bėga ir marmurą neša,
nori nuostolius jam sumažinti! Statulą nuogą
vienas, o antras atneš Eufranorą arba Polikletą,
šis azijiečių dievų senų papuošimų negaili,

spintų su knygom vieni ir Minervą drauge atgabena,
saiką sidabro kiti. Geriau ir šauniau atsistato
Persikas, iš visų viengungių galbūt prašmatniausias:
sklido ne veltui gandai, kad pats savo rūmą padegęs.
Jeigu nuo cirko gali atsiplėšti, tai namą puikiausią
Fruzinone galėtum nupirkt, Fabraterijoj, Soroj:
tiek tekainuotų, kiek čia kamputis metams niūrokas.
Ten ir sodelis yra, negilus šulinys, net be virvės
lengva pasėmus paliet daržoves, neseniai pasodintas.
Kaimą pamilęs, gyvenk ir įdirbtą darželį tvarkykis,
jis pavaišinti padės Pitagoro draugužių šimtinę. . .
Gera žemelės kur nors turėti, tegul nuošaliausiai,
nors tik driežiukas ant to sklypelio prigulti galėtų. . .
Nemiga Romos mieste numarina ligonius, ir gimdo
nuovargį maistas bjaurus, įstrigęs degina skrandį.
Butą nusamdęs, kažin ar galėsi bluostą sudėti? . .
Miegame Romoj ramiai tik už didelius pinigus šiandien!
Čia ir ligų priežastis. Vežimai dardena siauručiais
gatvių vingiais, keiksmai prie stovinčio važio galėtų
Drūzo nutraukti sapnus ar miegą jūrinių karvių.
Jeigu tik reikalas bus, prasiskyrus miniai, turtuolis
tuoj praplevens ant pečių galingo nešiko liburno.
Nešamas gali skaityt, rašyti, o kartais nusnausti:
vos langelius neštuvų uždarius, apima miegas.
Šitas atvyksta anksčiau; o mums besiskubinant trukdo
prieky minia, iš paskos ateinantis pulkas didžiausias
šonus suspaudžia. Vienas — alkūne, pagaliu kitas
spusteli, šis užvažiuoja sienoju, anas statinaite!
Purvas aptaško blauzdas, ir stambūs padai sumindo
vargšą mane, į pirštus įsminga kareiviškos vinys.
Žiū, kiek čia dūmų aplink! Vakarienę ruošia iš karto
šimtas svečių, iš paskos virtuvė seka kiekvieną.

Pats Korbulonas vargu tiek vazų didžiulių pakeltų,
kiek ant galvos daiktų, ištempęs kaklą, gabena
vergas menkutis, čia pat, pakeliui, įpūsdamas ugnį.
Tik sutaisytos, jau vėlei tunikos plyšta, siūbuoja
vežamos eglės, kitur vežime atlinguoja pušelės...
Supas sienojai smagiai ir praeinančiam žmogui grasina.
Jeigu sulūžtų ašis, kur ligūriškus akmenis veža,
ir sunkenybė šita ant žmonių, iškritus, nugriūtų,—
kas gi beliktų tada iš kūnų, kas kaulus surinktų?!
Prasto žmogelio lavonas dingsta visas sutrintas,
lyg išgaruoja... O jo namiškiai be rūpesčio plauna,
tvarko lėkštes, pūsdami krosnelėj įkuria ugnį
ir riebaluotais skustukais barškina, baltinius ruošia.
Skubinas viską vergai sudėti, o ponas jau sėdi
Stikso krante ir šlykštaus Charono bijo, naujokas
būdamas. Nėr juk vilties sulaukti vargšui valtelės
perplaukt verpetui baisiam: burnoje neturi monetos.
Gresia žmonėms naktimis ir kiti įvairiausi pavojai.
Krisdamos čerpės dažnai tiesiog smegeninėn pataiko
nuo aukščiausių stogų! Ir šukės suskilusių indų
terkši į žemę kaskart, pro langus lėkdamos tiesiai,
teršdamos gatvę. Gali tik visišku tinginiu tapęs
ar nesuprasdamas to, kad bėdos nelauktos ateina,
be testamento keliauti puoton: mirčių juk kas naktį
tiek, kiek langų atvertų praeinant budi bemiegių.
Šitai suvokęs, maldas nužemintas greit sukalbėki,
kad apipiltų tave tik puodų naktinių skystimas.
Girtas akiplėša koks, dar nieko primušti nespėjęs,
bausmę atlieka, užmigti negali tarytum Pelidas,
draugą apverkdamas. Šiaip ir taip atsigulti pabando,
tai aukštielninkas, tai ant pilvo; tiktai patriukšmavęs
pradeda knarkti. Tačiau nors šitam įžūlumo užtenka,

kraujas nuo vyno kaitrus, bet saugosi tų, su apsiaustais
skaisčiai raudonais: bijoti verčia būrys palydovų,
gąsdina jį deglų daugybė ir vario žibintai.
Man tik mėnulis kely pašviečia bei žvakės liepsnelė
mirksinti, vis pataisau, pešioju jos dagtį. Koks menkas
aš prieš plėšiką esu! Klausyki, štai įžanga ginčo,
jeigu tai ginčas, kada jis duoda, aš gaunu į kailį. . .
Liepia sustoti ir man išdygęs priešais drambliūgas,—
kaip nepaklusi, jei tas su įniršiu verčia, stipresnis
aiškiai būdamas. „Ei,— klausinėja,— iš kur tu keliauji
ir nuo kieno pupelių bei vyno storėji? Su kokiu
kurpiumi sprogai kartu svogūnus ir avino lūpas?
Ko gi dabar nutilai? Kalbėk, jei nenori, kad spirčiau!
Kur tu lindi, pasakyk, ir kurioj sinagogoj ieškoti?"
Bet ar kalbėti bandai, ar tyliai traukies į šalį—
lygiai tas pats, juk vis tiek aptalžys, net gali įniršęs
niekšas į teismą iškviest! Štai šitokia laisvė beturčio:
primuštas prašo jisai, visai sudaužytas maldauja,
kad tik paleistų namo, dantų nors keletui likus.
Tenka bijoti kai ko ir daugiau, juk netrūksta plėšikų,
kai užsidarom namie ir grandys kabo ant durų,
sklandžiais tvirtai užšautų, o aplinkui viskas nutyla.
Būna dažnai — pjautynes atbėgęs plėšikas surengia,
vos ginkluoti būriai prie pelkių Pomptino sustoja
ar kur pušynai žali Galinarijos plyti, bematant,
kas tiktai buvo tenai, tarsi žvėrys į Romą subėga!
Krosnys ir priekalai daug sunkiausių grandinių padaro,
tiek geležies, kad baisu pagalvoti, pančiams nueina!
Gali noragams pritrūkt šio metalo, grėbliams ar kauptukams. . .
Buvo laimingi, sakau, mūs senelių protėviai, buvo
amžiai laimingi, kada, dar karaliams valdant, tribūnams,
matė jie Romą, kuriai užtekdavo karcerio vieno!

Daug ir kitų priežasčių išvykti verčia, bet laikas
jau priartėjo keliaut, vežimas laukia, ir temsta,
ženklus rykšte seniai jau nerimstantis rodo vežikas.
Liki tad sveikas, mane prisimink! Kai iš Romos keliausi
tu pasisemti jėgų į gimtąjį kraštą Akviną,
tai ir mane pasiimki iš Kūmų pas savo Cererą
bei Dianą. Tikrai aš atvykčiau tavųjų satyrų,
jeigu sutiktum, klausyt į pievas vėsiąsias Akvino.

IV SATYRA

Vėlei Krispinas prieš mus — dažnokai šiam vaidmeniui tenka
jį pasikviest! Nė viena dorybė negali atpirkti
ydų šio niekšo; tiktai ištvirkaudamas drąsą parodo,
lyg nebesveikas. Skaisti merguželė tokiam nepatinka!..
Negi svarbu, pasakyk, ar portikų daug, kur alsina
žirgus, kokių giraičių ūksmėj vergai jį nešioja,
kiek prie forumo sau nusipirko žemės, kiek rūmų:
niekšas nebus niekada laimingas, patvirkėlis — ypač!
Šis suvedžiojo antai vestalę, ryšinčią raištį
šventąjį, vargšę užkas dabar dar gyvą į žemę...
Bet apie reikalus kiek menkesnius pakalbėkim, nors jeigu
kitas kas elgtųsi taip, jį dorovės sargas nuteistų!
Tai, kas garbingiems bjauru (ar Sėjui, ar Ticijui), tinka
mūsų Krispinui. Kuris žemiau galėtų nusmukti,
kas sugebėtų už jį šlykščiau pasielgti? Nupirko
žuvį jis svarų šešių: jos kaina — šeši tūkstantėliai!
Šitaip tikina tie, kas viską pagražinti mėgsta...
Tokį gudruolį tikrai aš pagirčiau, kuris, dovanojęs
žuvį bevaikiui senam, palikimą jo tikisi gauti.
Dar protingesnis nusiųs ją savo įžymiai draugužei,
tai, kur nešioja mieste vergai plačialangiuos neštuvuos.
Šito nelauki, jis sau nusipirko tą žuvį! Matysi
daug, ko nedarė taupus ir beturtis Apicijus niekad.
Tu, o Krispine, kadais papiruso juostą ryšėjęs,
tiek už žvynus negaili! Pigiau gal už žuvį kainuotų
pats žvejys. Juk gali provincijoj sklypą nupirkti
tiek sumokėjęs, o dar didėlesnį Apulijoj gautum.

Ką gi valgė tada imperatorius pats, jeigu šitaip
vien tik užkandai — mažai dalelei kasdieniško maisto —
pinigą švaisto puošnus juokdarys imperatoriaus dvaro
ir nesigaili sestercijų šitiek iš karto praryti!
Raitelių luome dabar pirmasis, kadaise prekiavęs
Nilo šamais, balsu galingiausiu šūkavęs turguj...
O Kaliope, pradėk! Gali atsisėdus, dainuoti
juk nereikės, nes tiesa bus dėstoma. Mūzos — mergelės,
prašom kalbėti (gal bus naudingiau, jei „mergelėm" vadinsiu!).
Kai vos begyvą pasaulį paskutinis Flavijus draskė,
kai turėjo vergauti Roma plikajam Neronui,—
plekšnė įkliuvo ilga, stebuklas Adrijos jūros,
priešais Veneros namus, virš doriečių Ankonos statytus.
Sunkiai sutilpo tinklan ir ten įsipainiojo vargšė,
lygiai kaip žuvys, kurias Meotidės ledas užkloja
ir, tik atšilus orams, į žiotis šniokščiančio Ponto
varo tingias ir per ilgus šalčius nutukusias smarkiai.
Šitą stebuklą žvejys, valtelės ir tinklo valdovas,
žyniui paskyrė pirmam: kas drįs tokią žuvį parduoti
ar nusipirkti? Žiūrėk, net knibžda skundikų prie kranto!
Mat, išsislapstę visur žolėse pakrantės, šnipeliai
bylą iškeltų tuojau irkluotojui mūsų bejėgiui
ir pasakytų tiesiog, kad pabėgo šitoji žuvelė,
nors prieš tai tvenkiniuos imperatoriaus puikiai gyveno,
tad privalo sugrįžt pas pirmąjį savo valdovą!
Jei Armilato arba Palfurijaus žodžiais tikėtum —
visa, kas gero, tikrai gražaus vandenynuose plauko,
iždui priklauso! Todėl verčiau dovanoti tą žuvį,
kad nenueitų perniek. Jau rudenį, nešantį mirtį,
ginė šalčiai šalin, ir drugys ligonius pamiršo,
švilpė žiema atšiauri, palaikydama šviežią laimikį,
betgi skubėjo žvejys mūsiškis, lyg genamas Austro.

Kai ežerai apačioj atsidūrė, kur saugoja Trojos
ugnį Alba visai sugriauta ir kur Vestą jaunesnę
garbina, įžengė jis, o minia sustojo nustebus.
Vos prasiskyrė jinai — lengvai atsiveria durys,
regi šalin nustumti senatoriai tiesiai Atridui
nešamą žuvį. Tada picenietis ir sako: „Priimki!
Mūsų virtuvei šita žuvelė per didelė; šventė
tau šiandieną tebus! Tik skrandį maistui paruošęs,
plekšnę, lig tavo laikų išsaugotą, valgyki sveikas:
prašės į tinklą pati!" Lėkščiau ar galėtum kalbėti?!
Cezariui tuoj skiauterė pasikėlė, nes patiki viskuo
dievišką valdžią turįs, kai giria kas patį be saiko.
Gaila, neranda geros lėkštės šiai žuviai padėti,
tad susikviečia visus didikus, neapkenčiamus baisiai.
(Kaip išblyškę veidai nuo draugystės kankinančios!) Šaukia
juos liburnas: „Greičiau paskubėkit, valdovas jau sėdi!"
Griebęs apsiaustą, tuojau pirmasis skuba Pegasas,
dar neseniai apstulbintos Romos valdytoju tapęs.
Argi prefektas tada ne valdytojas buvo?! Geriausias
iš visų nuostabus teisingumo gynėjas Pegasas
manė, jog gėris, tegul ir beginklis, turi gyvuoti
nors ir žiauriausiais laikais. Ateina štai Krispas, juokingas
toks seneliūkštis: labai jo būdas ir iškalba švelnūs.
Tam, kuris valdo marias, žemes ir tautas, negalėtų
niekas patarti geriau, jeigu būtų leista žiaurumą
smerkt ir garbingai šnekėt, kai klesti žudynės ir tyko
baisios nelaimės. Tačiau tironas klausos nervingai,
nors apie lietų su juo, karščius ar pavasarį drėgną
kalba draugai. Ir žiūrėk, jų likimas pakibo ant plauko!
Niekad nesuko todėl prieš srovę laivelio ir Krispas,
jis negarsėjo taip pat kaip pilietis, kurs gali ištarti
laisvą žodį ramiai ir už tiesą aukoti gyvybę. . .

Šitaip daugybę žiemų išgyveno. Aštuoniasdešimtą
vasarą mato, nes jį šie ginklai apsaugo nuo dvaro!
Sparčiai bidzena greta ir Acilijus, irgi nusenęs,
su jaunuoliu nekaltu, bet žiaurios mirties nugalėtu:
ši paskubėjo pas jį genama imperatoriaus kardo.
Dera laikyt stebuklu, jei didikas senatvės sulaukia;
žymiai geresnė lemtis broleliu giganto pabūti.
Nieks nepadėjo šitam vargšeliui, nors tartum medžioklis
kovėsi jis su lokiais Numidijos visiškai nuogas
Albos arenoj. Sakyk, ar patricijų šiandien gudrybių
kas nesupranta? Ir kas senoviniu sąmoju tavo,
Brutai, stebėtųsi? Lengva apgaut barzdotą valdovą...
Eina niūrus lyg naktis, nors, atrodo, visai nekilmingas
Rubrijus, jau senokai garsėjęs kalte paslaptinga,
daug nedoresnis už tą bjaurybę — satyrų kūrėją.
Žiū, ir Montanas jau čia, vos velka nudribusį pilvą,
slenka Krispinas greta, nuo ryto balzamais pakvipęs,—
šitaip tedvokia galbūt tik du lavonai; ir kitas,
dar siaubingesnis, tyliu šnabždėjimu smaugęs — Pompėjus.
Dakų pesliams alkaniems išsaugojęs kūną štai skuba
Fuskas, kurs marmuro viloj apie kautynes vis svajojo...
Dar Vejentonas antai atsargusis, su juo ir Katulas —
meile liepsnojo tasai kraugerys nematytai merginai...
Net ir šiandieną tokia pabaisa stebina žmones!
Aklas toksai padlaižys, žiaurus iš patiltės draugužis,
tinkamas išmaldą rinkt kur nors prie Aricijos kelio,
bučinius siųsti meilius ranka, vežimui nuriedant.
Plekšnę jis gyrė labiau už kitus ir daugiausia šnekėjo
vis pasisukęs kairėn, nors žuvis dešinėj buvo pusėj!
Girdavo šitaip kovas jis nuolat ir smūgį kiliko,
pegmą bei tuos vaikinus, kur lekia po kupolu cirke.

Štai Vejentonas čia pat. Tarytum pašėlęs, Belonos
gylio įgeltas, dabar pranašauja: „Tikras tai ženklas!
Rodo, kad didelį greit ir garbingą triumfą patirsi.
Kitą valdovą, matyt, nugalėsi. Nuo britų vežimo
gal Arviragas nulėks? Ne mūsiškas gyvis, žiūrėki,
kaip pasišiaušė dygliai ant nugaros! Vieno betrūksta,
to, kad Fabricijus mums atskleistų plekšnės didžiosios
amžių bei kilmę!"—„O kaip, gal perpjauti žuvį, ar gėda
būtų mums šitaip daryti? — klausia Montanas.— Te indą
ruošia sienelėm plonom, kad tilptų ši milžinė. Reiktų
dubeniui tam nulipdyt pagalbos spartaus Prometėjo.
Ratą žiedimui greičiau bei molį gabenkit! Nuo šiolei,
Cezari, gal tegu lydi tave dvariškiai ir puodžiai."
Pritarta buvo Montano vertingai nuomonei: puikiai
dar prisiminė jis senųjų laikų išlaidumą,
puotų ilgiausias naktis Neronui valdant, kai virė
jų krūtinėj aistra, nuo falerno kraujui įkaitus. . .
Niekas nemoka dabar puotauti šitaip! Suprato
tik paragavęs jisai, iš kur ta austrė atvykus —
ar nuo Lukrino uolų, iš Rutupijų ar iš Circėjų,
žvilgtels į jūros ežius — jų kilmė jam aiški iš karto!
Štai atsistoja visi, pasibaigė posėdis, liepta
eiti didikams namo. Juos vadas puikusis, į Albos
pilį sukvietęs visus, sujaudintus, vertė skubėti,
tartum apie chatus ką nors ar sikambrus žiauriuosius
ruošės kalbėti, arba iš tolimo kokio kampelio
laiškas, pavojų žadąs, su plunksna būtų atskriejęs.
O, reikėjo verčiau panašioms paikystėms paskirti
visą tą laiką, kada galabijo vyrus žymiausius
bei šviesiausius, bausmės nei keršto vis nesulaukdams!
Gavo jis galą tada, kai ėmė prasčiokai bijoti
jo ir nekęsti: krauju susitepęs Lamijų, žuvo.

V SATYRA

Jei nesigėdiji tu ir vėl užsispyrei taip elgtis,
tartum be galo puiku — svetimais kąsneliais maitintis,
jeigu iškęsti gali prie nedraugiško Cezario stalo,
ko negalėtų iškęst nei Gaba, nei Sarmentas niekingas,—
nors ir prisiektum, vis tiek pabijočiau tavim patikėti!
Skrandžiui patenkint mažai ko tereikia. O jeigu pritrūktų
netgi ir to, kas pripildyti tuščią pilvą galėtų,
argi jau uosto nėra ir tilto bei skraistės trumputės
tau prisidengti?! Sakyk, ar įžeidžiančios vaišės vilioja,
badas nejaugi toksai žiaurus? Garbingiau gal drebėti
šuniškos duonos plutas kramsnojant, sustirus nuo šalčio...
Šitai pirmiausiai suprask, kad, kviečiamas pono į vaišes,
atpildą kuklų tiktai už senuosius nuopelnus gauni!
Vaisius draugystės didžios — tos vaišės. Taip patronas rodo,
nors ir retai, kad tavęs neužmiršo. Kai noras užeina
jam į svečius pasikviest po poros mėnesėlių klientą,
kad tik pagalvė laisva ant trečiojo gulto neliktų,
sako: „Pabūkim kartu!" Svajonių viršūnė! Ir ko gi
dar benorėti?! Kaip tad neskuos, net sapnuoti nebaigęs,
Trebijus koks, susirišti nespėjęs batų raištelių...
Bijo jisai, kad minia klientų be jo nenulėktų
patronų sveikint, žvaigždėms dar spindint neryškiai ar sukant
savo šaltuosius ratus padangėj tingiajam Bootui.

Koks gi čia maistas, žiūrėk! O vynas net vilnoms išplauti
suvis netinka: tuojau koribantais gėrovai pavirsta.
Kyla vaidai iš pradžių; apsvaigęs ir taurę paleisi,
šluostys tavąsias žaizdas servetėlė, nuo kraujo raudona,

kai butelys iš Sagunto ginklu taps grėsmingu. Štai šitaip
karas tarp jūsų, klientų, ir atleistinių liepsnoja. . .
Vyną, išpilstytą dar ilgaplaukio konsulo metais,
ponas išgers! Nuo karų pilietinių stovi šios sultys —
sergančiam skrandžio liga bičiuliui pasiųsti jas gaili!
Vyną iš vietų aukštųjų Albos ar Setijos vienas
rytą gurkšnos. Nematyt nei kilmės jau, nei amžiaus šio vyno —
įrašus slepia ant indo storas sluoksnis pelėsių.
Dar kai gimtadienius šventė Brutų bei Kasijaus — gėrė
šitokį vyną Trazėja, taip pat ir Helvidijus, galvas
apvainikavę. Taures iš gintaro kelia Vironas,
papuoštos jos berilu įvairiausiu. . . O tau nepasiūlo
indo auksinio; jei duos — pastato tuoj sargą akylą
saugot smailiesiems nagams ir skaičiuoti brangiems akmenėliams.
Man tu atleisk, ant taurės jo žvilga jaspis puikiausias!
Mūsų Vironas perlus ne vienas nuo pirštų ant taurių
perkėlė. Jais kažkada makštis savo kardo papuošti
mėgo jaunuolis šaunus, varžovą Jarbą nurungęs.
Teks tau gert iš taurės, kuri batsiuvio iš Benevento
vardą turi; jinai keturiom noselėm, suskilus,
reiktų gauti sieros suklijuoti sudužusiam stiklui.
Jei šeimininko vidus nuo maisto ir vyno liepsnoja,
nuoviro šalto prašys, už getų sniegą šaltesnio.
Ko čia liūdėti dėl to, kad vyną kitokį paduoda:
vandenį geriat taip pat kitokį! Jums atkiša taurę
kaulėta mauro ranka juoda ar getulų bėgikas,
ar net baidyklė toksai, kurį susitikti bijotum
naktį, praeidams kapus Lotynų keliu kauburiuotu.
Azijos žiedas, žiūrėk, Vironui pačiam patarnauja:
šitoks kainavo daugiau nei Tulas ar Ankas karingas,
nei romėnų visi karaliai turto turėjo!

Jeigu jau šitaip yra, Ganimedą getulų prašyki,
gerti ištroškęs. Anas, kainavęs tiek tūkstančių, vaikis
vargšams netiks patarnaut. Atitinka vergų išdidumas
grožį ir amžių... Sakyk, kada prie tavęs jis prieina?
Karšto ir šalto vandens vargu ar atneš, jei prašytum...
Piktinas toks, kai senam klientui reikia padėti,
širsta, jei stovi jisai, o tu prašai atsigulęs.
Pilna namuos dideliuos vergų, pasipūtusių baisiai!
Kitas niurzgėdamas štai, nepatenkintas duoną paduoda
rupią ir kietą; jis tau supelijusį gabalą bruka,
bus tik darbelio dantims, įkąsti vis tiek nepajėgsi.
Baltą ir minkštą visai, kviečių žieminių duonelę
saugoja ponui; žiūrėk, nekišk dešinės prie pintinės!
Pagarbą rodyki jai! Išdrįstum drąsiu apsimesti —
tuoj atsiranda kam liept duonutę grąžinti į vietą:
„Ar nenorėtum, svety narsusis, iš krepšio prastesnio
duoną, tau skirtą, paimt, pagal spalvą ją atpažinęs?"
Štai, pasirodo, dėl ko, dažniausiai ir žmoną palikęs,
bėgau prieš kalną aukštyn į šaltas kalvas Eskvilino,
daužant smarkiausia kruša Jupiteriui žemę ir žmones,
ankstų pavasarį dar, nuo sušlapusių rūbų varvenant...
Lėkštėj kokioj, pažiūrėk, ilgiausią kūną ištiesęs
patrono krabas, o kiek šparagų jį supa aplinkui!
Uodega savo puošnia šis gyvis niekina svetį,
kai keliauja aukštai didingo tarno iškeltas.
Atneša štai su puse kiaušinio jūrinį vėžį —
mirusių valgį ir tau ant mažos lėkštelės pasiūlo...
Patronas laisto žuvis Venafro aliejum, o tavo,
vargšo, kopūstai balti, neišvirę kaip reikiant ir dvokia
lempų aliejumi; tinka, matyti, klientui aliejus
tas, kur gabena smaili nendrinė micipsų valtelė:

kvapas jo toks, kad pirty mes su Bokaru nesiprausiam,
net nuo gyvačių nuodų toks tepalas puikiai apsaugo!
Ši raudonbarzdė žuvis — šeimininkui. Iš Korsikos vyksta
ji, nuo uolėtų krantų Tauromeno. Visai ištuštėjo
jūra mūsiškė: tinklais tankiausiais ją turgus išnaršo
net ligi dugno, nasrus visų mėgina prikimšti,
augti nespėjant žuvims Tirėnų įlankos plotuos.
Taigi provincija mūsų virtuvę aprūpina. Perka
viską Lenatas tenai, o Aurelija turguj parduoda...
Valgo Vironas pietums mureną didžiulę, kilimo
net iš verpetų baisių Sicilijos. Kolei dar Austras
sėdi sau tyliai oloj ir sparnus šlapiuosius džiovina,—
drąsūs jūreivių tinklai Charibdės pinklių nebijo.
Jums atiteks ungurys, giminaitis ilgojo žalčio,
ar net dėmėtos visai nuo šalčio Tiberio žuvys;
gali pakliūt ir žuvis, nuo kloakos srutų nutukus,
nes po pačia Subura kanaluose mėgsta plaukyti.
Patronui noriu šį tą pasakyti, jei ausį atsuktų:
„Nieks to neprašo tavęs, ką savo klientams kukliesiems
Seneka ar Kota bei švelnusis Pizonas dalijo!
Buvo didesnė garbė garsėt dosnumu nei turėti
konsulo valdžią. Tave tik vieno dalyko prašysim:
elkis prie stalo tu taip, kaip dera! Kada atsikelsi,
būki kaip daugelis: sau — turtingas, o draugui — beturtis."
Gaus kepenėlių žąsies pietums šeimininkas ir vištą
žąsino dydžio; garuos ir ieties gražaus Meleagro
vertas šernas. Vėliau atneš dar trumų skaniųjų,
jei pavasaris bus ir geras griaustinis papildys
stalo gėrybių krūvas. „Paliki, libe, sau duoną,—
sako Aledijus,— siųsk man grybų, jaučius iškinkęs!"
Apmaudui savo didžiam į stalo tvarkytoją žvilgtelk:
šokdamas dirba! Tiesiog skrajoja, pjaudamas mėsą,

peilis! Laikos visų taisyklių jį mokiusio meistro. . .
Juk iš tiesų svarbu, kokiais judesiais šičia buvo
pjaustomas zuikis, kokiais — ant stalo skrodžiamos vištos.
Tuoj už kanopų ištemps kaip Herkulio užmuštą Kaką,
greit ir už durų išmes, jei tu kada nors pabandysi
čia kaip laisvasis žmogus trimis vardais pasigirti.
Argi Vironas išgertų į tavo sveikatą, ar imtų
paliestas lūpų tavų taureles?! Kas toks neprotingas,
kad užsimiršęs „išgerk" karaliui sakytų! Daugybės
žodžių nedrįsta ištarti dėvintys skrandom skylėtom. . .
Jeigu dievas koksai tau duotų raitelio cenzą
ar į dievus panašus žmogus, už likimą dosnesnis,—
taptum iš nieko tuojau draugu Virono mieliausiu:
„Trebijui duoki! Padėk prieš Trebijų! Valgyk, broleli,
kepenis!" O pinigai, vien jus temyli Vironas,
jūs jam broliai! Tačiau jei karaliumi nori tu būti
ir valdovu, te kieme mažytis Enėjas nežaidžia,
lai nebėgioja kartu už jį meilingesnė dukrelė. . .
Jeigu bevaikė žmona, tu draugui tada reikalingas,
jam malonus ir brangus. Bet Migalė tavoji tegimdo
tris vaikelius iškart ir ant tavo kelių sodina!
Meiliai Vironas klausys, kaip čiulba šitas lizdelis,
lieps žaliuosius šarvus, riešutėlių ir prašomą asą
nešt, kai prie stalo prieis Migalės vaikas mažutis,
mėgstantis kaulyt. . . Menkiems draugams ir grybas prastesnis,
o šeimininkui pačiam — baravykas: juos Klaudijus mėgo,
kol, pavaišintas žmonos panašiu, jau išvis nebevalgė.
Liepia Vironas ir sau, ir kitiems Vironams atnešti
vaisių tokių, kad jau vien jų kvapas gali pasotint. . .
Duodavo tokius vaisius feakų ruduo amžinasis,
net pamanytum — vogti iš sodo puikaus hesperidžių!

Tau pasitenkint reikės sukirmijusių obuolių: graužia
tokį beždžionė skydu prisidengus ir šalmu, kai moko
ją barzdotas ožys, botagu pagrasindamas nuolat,
mėtyt streles. Negalvok, kad Vironą išlaidos baido,—
tyčia kamuoja tave! Gražiau jam žiūrėti, kaip prašo
valgyti tavo gerklė — už mimus ar komediją linksmą.
Šitaip priverčia tave su ašarom tulžį išlieti,
griežti iš pykčio ilgai dantimis sukąstais ir kamuotis.
Laisvu laikai tu save žmogumi ir svečiu jo garbingu,—
patronas mano kitaip: skaniai jo virtuvė tau kvepia!
Čia jis tikrai teisus. Ir kas jau šitoks vargingas,
kad ir vėlei ateis čia pavalgyt?! Etruskišką auksą
juk nešiojai kadais ar bulę odinę ant kaklo!
Veltui tikėjais skaniai papietauti ir džiūgavai: „Duos jau
nuograužas zuikio ir dar gabalėlį pasturgalio šerno!
Greitai pasieks ir mane smulkieji paukščiai!" Suspaudę
rankoje duoną, visi tylutėliai kiurksot ir laukiat.
Elgiasi jis su tavim išmintingai: jei ištveri viską,
tai ir kentėk! Kada nors savo skustą pakaušį tu smūgiams
dar atkiši, vėliau ir botago švilpimą iškęsi. . .
Vertas tu vaišių tokių ir draugo šitokio vertas!

VI SATYRA

Gėda buvojo, manau, kitados karalystėj Saturno,
ten ji užtruko ilgai, kol šaltas urvas dar teikė
kuklią pastogę. Tada ugnis, gyvuliai, šeimininkai,
larai — visi dengiami šešėlio bendro gyveno,
kai žmona kalnuose paklodavo guolį iš lapų
ir šiaudų, taip pat iš žvėrių tenykščių kailiukų
(Cintija, ji į tave panaši nė trupučio nebuvo,
kaip ir į tą, kurios akelės giedros apniuko,
mirus žvirbliukui), krūtim jau didelį vaiką penėjo,
net ir už vyrą, dažnai atsirūgstantį gilėm, šiurkštesnė.
Žmonės gyveno tada, jauname pasauly, ne šitaip:
ąžuolo gimę drevėj, po nauju dangumi jie alsavo,
ar, nulipdyti kadaise iš molio, tėvų neturėjo.
Pėdsakų buvo galbūt senovinės gėdos išlikę
dar truputėlis, kada bebarzdis Jupiteris valdė,
kolei graikai lengvai nesisaikstė svetima galva,
kol nei daržovių pavogt, nei vaisių niekas nedrįso,
žmonės gyveno ramiai ir visai nesaugojo sodų.
Bet kiek vėliau pas dievus aukštuosius Astrėja išvyko,
Gėdą paėmus kartu: abidvi pabėgo sesutės.
Senas labai paprotys, o Postumai, svetimą lovą
teršti ir niekint išvis šventumą vedybinio guolio!
Blogio kitokio žmonėms geležinis atnešė amžius,
bet jau sidabro laikai pirmuosius ištvirkėlius matė!
Mūsų dienom tu drįsti vedybų sandėriui ruoštis
ir sužadėtinės sau jau ieškai? Kirpėjas geriausias
gal jau šukuoja tave ir žiedą mauni ant piršto?!

Nutarei vesti staiga, o juk sveiką protą turėjai!
Kas taip įgėlė tave? Gyvatės, o gal Tisifonė?
Ponią sau ant galvos sodini, kada virvių pakanka
ir langų atvirų aukštybėse, keliančių šiurpą!
O kaimynystėj, žiūrėki, siūlos Emilijaus tiltas. . .
Jeigu iš šitiek mirčių nė viena tau tikrai nepatinka,
su berniuku pagulėk, išeitis bus šita gerėlesnė,
jis dovanėlių jokių, gulėdamas lovoj, neprašo
ir nesiginčija toks, nesiskundžia, kad smarkiai tausoji
savo jėgas ir visų jo norų patenkint nemoki.
Mielas įstatymas Julijaus mūsų Ursidijui: nori
jis palikuonį turėti brangų, karvelį pamiršęs
riebų, žuvyčių žvynus, palikimų medžiotoją turgų.
Visko tu laukti gali, jei tekėt už Ursidijaus ryžtas
dar moteriškė kuri. Žinomiausias kadais paleistuvis,
slėpęsis skrynioj dažnai vos gyvo iš baimės Latino,
kvailąjį snukį, žiūrėk, jungtuvių apinasrin kiša!
Šis plevėsa žmonos tokios kaip senovėje ieško?
O daktarai, prapjaut jo pritvinkusią gyslą reikėtų!
Koks tu naivuolis! Parpulk ant slenksčio Tarpėjos
šventyklos
ir telyčaitę ragais paauksuotais skerski Junonei,
jei pasitaikytų tau matroną sutikti doringą.
Kiek dar iš jų prisiliesti Cereros raiščių galėtų?!
Jų bučiniai ir tėvams pavojingi. Tad pinki, jei nori,
staktai vainiką, sunkias virš slenksčio kabinki girliandas.
Argi užteks Hiberinai vienintelio vyro? Lengviau gal
būtų įtikinti ją su viena akim pasilikti. . .
Giria čia tokią, tiesa, gyvenančią tėvo dvarely,
bet tegu Gabijuos ji ar Fidėnuose, tarkim, kaip kaime,
taip pagyvena,— ir aš atiduodu tėvo sodybą!

Bet ir tada kas galės patvirtint, kad joms nenutiko
nieko oloj ir kalnuos? Ar nukaršo Jupiteris, Marsas?
Kas tau parodys po portikais moterį, įžadų vertą,
ir kuriame teatre pasisektų tau tokią išvysti,
kad išsirinkęs, ramiai ir be baimės mylėti galėtum?
Tukcija, vos pamatys pantomimoje švelnų Batilą,
šokantį Ledą,— visai nesivaldo, o Apula virpa,
tartum pakliuvus glėbin, pratisai suvaitoja; ir stebi
dar besimokanti visko kaimietė Timelė. O kitos,
kai nusileidžia ilgam teatruose uždangos, tuščia
būna juose ir tiktai turgeliuose triukšmo pakanka
(teks po Plebėjų žaidynių ilgai Megalezijų laukti),—
liūdi be aktoriaus kaukės, tirso ir Ako prijuostės. . .
Urbikas štai eksode atelanos, žiūrėk, Autonoję
keldamas juoką vaidina: beturtė jį Elija myli!
Komiko sagtys kitoms kainuoja nemažą sumelę. . .
Būna ir taip, kad dainuot Chrisogonui neleidžia. Hispulė
tragiką myli. Nelauk, kad Kvintilianą pamiltų. . .
Vesi tu žmoną, o ši gimdys vaikus kitarodui
ar Glafyrui kokiam, ar Ambrozijui — fleitos pūtėjui. . .
Pakylas imkim statyti per visą ilgį siauručių
gatvių, slenksčius ir duris didingais papuoškime laurais,
kad pamatytumei, Lentulai, savo sūnelį kilmingą
į Eurialą iš veido arba mirmiloną panašų!
   Epija bėgo kartu su cirku, senatorių metus,
Faro salon ir prie Nilo, ir Lago miestan garsiajan.
Pasmerkė Romos šlykščiuosius papročius netgi Kanopas.
Toji pamiršo namus, sesutę ir vyrą, tėvynę
savo paliko, nejaudino jos net vaikų ašarėlės,
o kas išties nuostabu — paliko ir Parį, ir cirką!
Augo ji turtuos didžiuos, pataluos pūkiniuos miegojo,
auksu apkaltas lopšys jos buvo, kol augo pas tėvą.

Bet nepabūgo dabar net jūros, kaip gėdos prarasti
ji nepabūgo seniau: minkštoje kėdėje atsisėdus,
lengva juk gėdą pamiršt. Bangas nesunkiai Tirėnų
iškentė ji ir plačiai pasklidusį Jonijos šėlsmą,
baimės nejuto visai, nors šitiek perplaukė jūrų!
Jei priežastis pavojaus yra svarbi ir garbinga,
stingsta bailūnė širdis ir kojos iš siaubo nelaiko,
betgi užtenka drąsos gėdingą darbą atlikti.
Liepia vyras įlipti į laivą — jai vargas didžiausias,
denis bjaurus, akyse dangus net pradeda suktis...
Sveikas skrandis šitos, kuri lydi savo meilužį;
žiauksi prie vyro ana; o šita, su jūreiviais pavalgius,
lynus šiurkščiausius džiugiai kilnodama, vaikšto po denį.
Kas per grožis uždegė Epiją, kas per jaunystė
ją nuginklavo? Dėl ko „gladiatorės" pravardę kenčia?
Jos Sergijukas seniai jau skusti barzdą pradėjo,
greitai į atsargą jis pasitrauks, nes rankos žaizdotos,
veidas daugybės randų sudarkytas, per vidurį nosies
šalmo pritrintas stambus kietulys ir visai nedidukės,
nuolat aplipę bjauriausiom traiškanom, akys vos mirksi...
Bet gladiatorius vyras šis buvo — todėl Hiacintas!
Jai už tėvynę, vaikus ir seserį tapo brangesnis,
netgi už vyrą: matyt, geležinį kardą jos myli.
Jei į rankas pasiims medinį Sergijus ginklą,
Vejentonu tuoj pavirs! Tau rūpi, ką Epija daro?
O pažiūrėki geriau, ką lygūs dievams sugalvoja!
    Buvo su Klaudijum taip: tik vyrą miegant pajutus,
puikųjį guolį žmona į paprastą keisdavo demblį.
Griebus skraistes naktines, pasileidėlė, vyrą palikus,
greitai bėgo naktin, vienos lydima tik tarnaitės.
Po peruku šviesiu paslėpusi plaukus juoduosius,
tuoj į viešnamį šiltą, skurliais apkarstytą, lindo.

Davės pernakt laisvame kambarėlyje savo... Vadinos
čia ji Likiskos vardu, nors auksu krūtinė žibėjo.
Šitaip tad teršė, garbus Britanike, įsčias tavąsias!
Ji nešykštėjo visiems už pinigus savo glamonių;
mušdavo vyrai dažnai aukštielninką gulinčią kekšę.
Kai šeimininkas mergaitėms viešnamio leisdavo eiti,
toji nuliūdus viena išslinkdavo jau paskutinė:
vis dar liepsnojo gimda, apimta nenumaldomo šėlsmo...
Vyrų glamonių visai nukamuota, tačiau dar nesoti
eidavo skruostais juodais, bjauri, aprūkus žibinto
dūmais, ir viešnamio kvapą nešė į patalą šventą...
Kiek jos pribarsto nuodų į valgį posūniams! Verda,
maišo tyres! Dar blogiau aistros apimta moteriškė
elgiasi... Yda pati nekalčiausia šitų — ištvirkimas.
Bet kodėl gi tada Cenzeniją vyras taip giria?
Gavęs iš jos milijoną kraičio, vadina tyriausia!
Gal nuo Veneros strėlinės sulyso? Gal deivės žibintas
šildo šį vyrą? O ne, nuo kraičio tos liepsnos ir strėlės.
Laisvė kraičiu perkama. Pamirksi ir laišką meilužiui
rašo viešai. Lyg našlė — už gobšaus ištekėjus turtuolė!
Ko gi Sertorijus šitaip liepsnoja Bibulai meile?
Jeigu teisybę sakysim — ne žmoną, o grožį jos myli.
Kai tik raukšles pamatys ir sausą, suvytusią odą,
dantys kada patamsės ir akys jos taps mažėlesnės,
tuoj atleistinis ištars: „Susirink savo skudurus greitai
ir keliauki velniop! Nusibodai, be to, vis snargliuoji...
Ruoškis greičiau! Pažiūrėk, sausanosė mūsų jau laukia!"
Kol moteriškė karšta, ji valdo savąjį vyrą
lyg karalienė: avių iš Kanuzijaus prašo, Falerno
vynuogių. Ką čia,— vergų jaunučių prašo, dirbtuvių
reikia šitai su vergais! Ką gero tik turi kaimynas —
liepia ir jai tą nupirkt! Kai pirklį Jasoną sulaiko

šalčiai, taip pat jūreivius, pasiruošusius plaukt, palapinės
baltos sustabdo, vis tiek jai gabenamos vazos didžiulės,
brangūs krištolo indai ir deimantas net, išgarsėjęs
tuo, kad žibėjo ant piršto pačios Berenikės: kadaise
įteikė barbaras tokį ištvirkėlei. Seseriai davė
jį Agripa tenai, kur kiaulės nepjautos pasensta,
ten, kur karaliai basi kiekvieną šeštadienį švenčia.
Argi iš tos minios išsirinkt nė vienos negalėsi?
Jei pasitaikys graži, miela, turtinga, vaisinga,
portikus savo senolių veidais išpuošus, skaistesnė
net už sabinę plaukais palaidais, sustabdančią mūšį,
paukštė reta šiuos kraštuos, panaši į juodąją gulbę,—
kas pakęsti galės tokią žmoną — dorybių skrynelę!
Jau venuzietė geriau negu tu, Kornelija, Grakchų
motina, jei su visom dorybėm atsineši baisų
dar išdidumą arba su kraičiu daugybę triumfų.
Imk Hanibalą tu sau, Sifaką ir visą stovyklą,
kur pralaimėjo jisai, šalin su Kartagina traukis!
„Dieve, maldauju, strėles pasidėk, pagailėki, Peanai,
juk nekalti vaikai, jūs išdidžiąją motiną bauskit!"—
šitaip šaukia balsu Amfionas, bet lanką Peanas
įtempė jau. Ir vaikus, ir patį jų tėvą palaidot
turi Niobė už tai, kad giminę savo iškėlė
net už Latonos aukščiau; vaisingesnę už baltąją kiaulę
laikė esant save. Kur gražumas toksai ir dorybės,
kad prikaišioti tau nuolatos ji galėtų? Nemielas
gėris aukščiausias, kada, sugadintas išpuikusios dvasios,
turi kartumo daugiau nei medaus. Ir kas gi taip gali
savąją žmoną mylėti, kad pakęstų per dieną septynias
valandas tą, kuriai pats pagyrimų niekad nešykšti?!
Užgaidos mažos taip pat kiekvieną vyrą atbaido.
Net atgrasu, kai žmona, norėdama būti gražesnė,

žiū, iš etruskės staiga graike įsigeidžia pavirsti,
iš sulmonietės tikra atėnietė išdygsta! Jos viską
daro kaip graikės. Ir nors lotynų kalbą užmiršti
gėda,— jos baimę išreikšti, rūpestį, pyktį ar džiaugsmą,
paslaptis savo visas išmoko graikiškai. Ką ten —
mylisi graikiškai jos! Dovanotina šitai jauniklėms...
Tau gi jau greitai sueis devinta dešimtis. Ar lig šiolei
vis dar graikiškai? Ne, nepritinka kalba ši senutėms.
Kiek jau kartų tarei žodžius begėdiškus garsiai:
„Mano gyvenime, ak, mano meile!"— ir kas ant paklodžių
vyko, sakei atvirai. Gašlus ir viliojantis balsas
geidulį kėlė visiems, lyg pirštais čiupo. O jeigu
plunksnos nukristų? Ir nors už Hemą švelniau tu burkuotum
bei Karpoforą — veide tavo metai vis tiek pasirodys!
Jeigu tikrai nemanai teisėtos žmonos tu mylėti,
nėr ko vesti tada, ir kam reikalingos vedybos?
Išlaidų puotai nereik ir minkšto vestuvių pyrago,
duodamo vaišių gale, svečiams jau sočiai privalgius,
nei puošnioje lėkštėje monetų už pirmąją naktį,
žvilgančių aukso veidais — Germaniko taipgi Dakiečio!
Jeigu naivuolis esi ir sugebi vieną mylėti,
galvą tu savo palenk ir kiški kaklą po jungu:
juk nesurastum tokios, kad mylinčio vyro gailėtų!
Netgi jei myli pati, ji vyrą kankinti ir engti
mėgsta be galo. Matyt, jog ne kartą turės apsivilti
tas, kuris ruošiasi būti geru ir geidžiamu vyru.
Niekam įteikt dovanos negalėsi tu, žmonai neleidus,
nei parduoti ką nors ar pirkti priešais jos valią.
Tavo jausmus ji taip pat surikiuos: bičiulį išvysi,
tą, kur kadais pažinojai visai dar jaunutį, bebarzdį.
Štai testamentą rašyt sąvadautojai gali, lanistai
bei gladiatoriai! Tau žmonelė valdingai paliepia

į testamentą įtraukti ne vieną josios meilužį...
„Vergą greičiau nukryžiuok!"—„O kuo nusikalto šis vergas?
Kas jį apskundė ir kas paliudys? Klausyki, nereiktų
niekad skubėti per daug, kada siunčiame žmogų į mirtį!"
„Na ir kvailys! Ar vergai tau — žmonės? Tegul ir nekaltas,
noriu aš taip — ir gana, įrodymo kito nereikia!"
Vyrą ji valdo. Bet greit, karalystę šitą palikus,
keičia namus ir po kojom pamina šydą vestuvių;
antrąkart grįžta atgal į atstumtus patalus savo...
Išpuoštus ką tik namus ir užuolaidas vėlei palieka
bei šakeles žalias, apjuosusias slenkstį! Didėja
vyrų skaičius kasmet. Žiūrėk, jau aštuntąjį vyrą
siunčia penktasis ruduo... Paminklo toks žygdarbis vertas!
Jeigu dar uošvė gyva, šeimoje sutarimo nelauki:
Dukrą išmoko jinai, kaip vyrą mikliau apiplėšti,
gudrų atsakymą duot į meilužio atsiųstą laišką;
sargus apgauna pati, o kai reikia, moka papirkti.
Nors ligi šiolei dukra vaikštinėjo sveikut sveikutėlė,
bet Archigeną pakviečia! O kol dukra nusirengia,
tyliai tuo tarpu kampe meilužis paslėptas tūno,
tvardosi kantriai tenai ir ruošia savąjį ginklą.
Nėr ko norėt, kad mama dorybingai auklėtų dukrą,
kai nedora ji pati! Ir naudinga patvirkusiai senei
auklėt dukrelę visai į save panašią padraiką.
Bylą surasti sunku iškeltą vyro, ne moters;
jei atsakovė nebus, tai tikrai Manilija kaltins!
Pačios raštelį sukurs, pareiškimą rašys, pasiruošę
Celsui patarti, nuo ko pradėti ir kur argumentai.
Kas endromidžių puošnių nežino, nematė ceromos
ir moteriškės ranka taikiny skylių padarytų?
Duria dažnai taikinin, skydu prisidengus, atlieka
viską, ko reikia kovoj. Galėtų Floralijų šventėj

siausti šita matrona, skardenant trimitams. Bet rodos,
ruošiasi ji rimtai kovoms tikrosios arenos!
Gėdos nejaučia tokia, kuri, užsidėjusi šalmą,
savo švelnios prigimties neprisimena, garbina jėgą.
Vyru ji būti, tiesa, dar nenori: mažai malonumų!
Tai bus gražu tada, kai žmona sumanys išparduoti
antrankius, juostą arba sultoną, nuo kojos kairiosios
antkojį! Laimė didi, jei, mūšį kitokį pamėgus,
jau parduoda, žiūrėk, blauzdines jaunoji žmonelė...
Sako, per karštas yra joms kartais apsiaustas plonutis,
degina minkštas vietas mažytė šilkinė skarelė!..
Bet pažiūrėk, kaip smagiai į nurodytą taikinį muša,
šalmas koksai sunkus ir koks jos kelių kietumas,
žvelki, kokia žievė stora ant kelraiščių matos!
Ir nusijuok, kai, ginklus sudėjusi, griebiasi stiklo...
Lepido, aklo Metelo ir Fabijaus Gurgito ainės,
jūs pasakykit, ar taip gladiatorių rengėsi žmonos,
argi Azilo pati prie taikinio šitaip stenėjo?
Ginčų ir barnių apstu vedybiniam guoly, o kartais
būna sunku net užmigt arba ir visai nepavyksta.
Vyrui apkarsta žmona, bjauresnė už tigrę bevaikę,
kai veidmainingai jinai, regzdama kokią klastą, dejuoja
ar išvainoja vergus, ar ašarų jūras išlieja,
sau prasimanius pati varžovę. O ašaros laukia,
budi stotelėj savoj, kol joms šeimininkė įsako
jau išsilieti; o tu, kvaišeli, manai, kad iš meilės,
ir tirpsti, bučiniais nuo veido ašaras šluostai...
Kiek tu visokių laiškų ir raštelių rasti galėtum,
jei tik skrynutę gašlios pavyduolės atverti pavyktų!
Guli štai vergo glėby ar raitelio... „Kvintilianai,
tu pasakyki ką nors ir pateisinki tokį dalyką!"
„Ne, nedrįstu, tu pati atsakyki." Ir šioji atsako:

„Juk susitarę seniai: darai tu, ką nori. Paklūstam
savo norams abu. Nors dangų ir žemę maišyki,
rėk, bet žinok, aš — žmogus!" Įžūlumas tiesiog begalinis
jų, kai užklumpam, kaltė dar padidina drąsą ir pyktį.
Tu gal paklausi, kodėl moteriškės šitaip pašėlo?
Saugojo mat lotynes kažkada jų dalia nelaiminga
nuo ištvirkimo. Maži jų nameliai neleido klestėti
ydoms ir darbas sunkus, trumputis poilsis, rankos,
šiurkščios nuo vilnos kietos etruskiškos, ir Hanibalas,
jau priartėjęs visai prie Romos, ir bokštą ant kalno
saugoję vyrai... Taikos ilgalaikės mes kenčiame blogį
Romoj nūnai, nes žiauriau net už karą mus novija turtai,
keršija jie atkakliai už pasaulį mūsų pamintą.
Skurdui išnykus mieste, sukilo niekšystės ir aistros,
į iškvėpintas kalvas atplūdo Miletas bei Rodas,
Sibaris, dar be to, vainikuotas ir girtas Tarentas.
Svetimus papročius mums pinigai nešvarūs atplukdė,
amžių sudarkė visai, pritraukę prabangą šlykščią,
turtai didžiuliai, juk nieks neberūpi girtai Venerai!
Skirtumo tarp papilvės ir savo galvos nebemato
toji, kur godžiai austres stambiausias vidurnaktį ryja,
kai Falerno vyne suputoja skaniausi aliejai;
geria iš kriauklių plačių, o lubos pradeda suktis,
vaikščioja stalas, virš jo žibintai dvigubi šviečia...
Štai ir žiūrėki dabar, su kokia dar pašaipa purkštels
Tulija, Mauros sesuo tikroji, ir Maura taipogi,
kai pasitaikys joms eit pro senąją Gėdos šventyklą!
Naktį padės neštuvus, nusišlapins čionai ir aplaistys
statulą deivės ilgiausiom čiurkšlėm; po to, atsisėdę
jos dar viena ant kitos, kvailioja, šviečiant mėnuliui.
Eina paskui tik namo... O tu į žmonelės šlapimą
įlipi, kai paryčiui pas įžymų draugą keliauji!

Kultą tikriausiai žinai Gerosios Deivės: fleita ten
žadina, kelia aistras, ir, įaudrintos rago bei vyno,
šėlsta, vasnoja plaukais ir klykia Priapo menadės.
Kaipgi jos trokšta tada glamonėtis, kokie geidulingi
sklinda iš menės balsai, o kokios vyno seniausio
srovės aplieja kelius šitų jausmingų bepročių!
Eina lažybų čionai iš vainiko Saufėja ir laimi
prieš sąvadautojo mergšę šlaunų storumo varžybas,
bet nusileidžia pati Medulinos strėnų jaudrumui.
Pergalės palmė abiem už savybes įgimtas tenka!
Nieks neapsimeta ten, o viskas vyksta iš tikro,
taip, kad uždegtų bemat dėl senumo atšalusį sūnų
Laomedonto ir net pamiršti kylą priverstų
Nestorą seną. Aistra juk laukti negali, čia viskas
atvira, ir visoje oloje girdėti, kaip šaukia:
„Galima vyrus įleisti! Greičiau!" Jei užmigo meilužis —
liepia jaunuoliui jinai, gobtuvą užsmaukus, skubėti.
Jeigu jaunuolio nebus, gerai ir vergas. Kai vergą
rasti nelieka vilties, vandens nešėją pasamdo.
Jeigu geismas stiprus, o žmogaus susigaut nepavyksta,
gulas be gėdos jinai pati po asilu jaunu.
O, kad senų papročių ir bent jau švenčių viešųjų
užkratas šitas kaip nors nepaliestų! Bet žino jau netgi
maurai bei indai seniai, kaip antai, arfiste apsirengęs,
Klodijus spėjo prasmukti tenai, iš kur pelės pabėga,
kai susipranta esą patinėliai; tenai, kur neleidžia
jokio paveikslo laikyti neuždengto, jei nupaišyta
būtų jame figūra ne moters, o vyro. Sakyki,
kas iš žmonių tais laikais dievus nebijojo išniekint,
kas nepabūgo išjuokti aukojimų taurę ir juodą
Numos puodynę arba Vatikano kalno lėkštutę!
Aukuro šiandien nėra, kur Klodijaus tu nesutiktum...

Mano gerieji draugai, girdžiu patarimą nenaują:
„Saugoki, velkę užsklęsk!" Bet kas gi sargus išsaugos?!
Elgias žmona apdairiai ir pradeda viską nuo sargo. . .
Aistros vienodos dabar apėmusios vargšę ir kilnią:
ta, kuri eina basa per akmenis juodus, iš tikro
skirias mažai nuo tokios, kurią sirai galingi nešioja.
Į teatrus eidama, Ogulnija skolinas suknią,
minkštą pagalvę, drauges, neštuvus, palydovų būrelį,
auklę pasamdo, taip pat patikėtinę sau šviesiaplaukę.
Bet dovanoja vis tiek ji sidabrą, paliktą tėvo,
indų negaili naujų atiduot lygiaodžiams atletams.
Daugelio skurdūs namai,— bet nėra nė vienos, kuri būtų
kiek atsargesnė dėl to, ir ribas, jai nubrėžtas likimo,
peržengt išdrįsta jinai be gėdos. O vyrai tuo tarpu
kartais supranta geriau, kas naudinga: mat vyrą išmokė
šalčio ir bado bijoti darbščioji laukų skruzdėlytė.
Tavo žmona išlaidi nepastebi tirpstančio turto,
tartum dėžutėj tuščioj pinigai iš naujo atauga,
kiek tik jų imtum, krūva vis tiek pilna pasilieka. . .
Niekad nemąsto jinai, kiek visos linksmybės kainuoja!
Moterų rastum tokių, kurioms net patinka eunuchai
su bučinėliais glebiais, bebarzdžiai, visai nepajėgūs.
Taipgi svarbu, kad nebūna vaiko iš to. Malonumas
didelis joms: daktarams pakliūna karšti ir subrendę
tie jaunikaičiai, kuriems plaukeliai jau būna užaugę.
Laukia pirmiausiai, kada paūgės jų vyriškas ženklas,—
dvejetą svarų kai svers, štai tuomet jau vietoj kirpėjo
Heliodoras koksai padarys savo svarbųjį darbą. . .
Eina be baimės pirtin, visų atkreipdamas žvilgsnį,
ir nesidrovi balsu pašaukti vynuogių dievą
tas, kurį jo ponia kastratu padarė. Temiega

jie sau abu, tačiau, Postumai, saugok nuo šito eunucho
Bromijų savo, kurį, jau subrendusį, laikas apkirpti!
Jeigu dainavimas joms prie širdies — pasislėpti negali
pretoriams savo balsus parduodantys! Jų instrumentai
ir išpuošta lyra — nuolatos šių moterų rankoj.
Virpančiu liečia plektru ji stygas: Hedimelas švelnusis
laikė jį pirštais dainuodams. Nešiojasi plektrą kas dieną,
juo pasiguodžia žmona ir jam bučinių nepagaili...
Sykį maldavo viena kilmingoji Janą ir Vestą,
auką užpylus vynu ir galvą miltais pabarsčius,
kad Kapitolijuj sau vainiką iš ąžuolo lapų
lyrai papuošti šį kartą laimėtų ir jos Polionas.
Nieko daugiau ji turbūt padaryti nebūtų galėjus,
jeigu net vyras arba sūnus būt apsirgęs! Ne gėda
buvo prieš aukurą jai užsidengti galvą dėl lyros
ir atkartoti maldas, ir blykšti, papjovus ėriuką.
Man pasakyti prašau, iš dievų seniausiasai Janai,
negi maldų jos klausai?! Neturi gal kur laiko padėti?
Aiškiai matau, dievai, jūs visai nebeturite darbo...
Toji paklausia tave apie komikus, ši užsiprašo
tragikui josios padėt, net haruspikui kojos ištinsta!
Bet tedainuoja geriau, negu po miestą ji laksto
nuolat ir trinas be gėdos perdien vyriškių pulkeliuos,
net jei jos vyras čia pat, su vadais karine uniforma
šnekas gana įžūliai — nei rausta, nei prakaitas muša.
Tokios moterys puikiai žino, kas dedas pasauly,
kas kažkur pas trakus ar serus įvyksta; joms aiškios
paslaptys visos sūnų ir pamočių; žino, kas myli,
kas ištvirkauja, nuo ko pastojo našlė ir kelintas
mėnuo nėštumo, ar kaip atsiduoda vyrui jaunoji...
Pastebi šioji pirma armėnų ir partų karaliams
baisią kometą, gandus šviežius pasigauna prie vartų

ar sugalvoja pati Nifatą kažkur išsiliejus
net ant žmonių; kad didžiausio potvynio lankos užpiltos,
miestai drebą visur ir smunkanti žemė,— kartoja
kryžkelėj tai kiekvienoj, kiekvienam sutiktajam išdėsto.
Vis dėlto šitokią ydą lengviau tu pakęsti galėtum,
nei įpratimą diržais išvanoti vargšelį kaimyną,
jį pasičiupus. Kada šunų lojimas nutraukia
kietą miegą pikčiurnos tokios,—„Paimkite vėzdą!"—
šaukia jinai ir pirmiau šeimininką liepia primušti,
šunį po to. Sutikt baidyklės šitos nenorėčiau!
Liepia būriui visam su kriauklėm į pirtį lydėti
naktį ir mėgsta pirty jinai prakaituoti triukšmingai...
Vos tik nuleidžia rankas, privargintas didelio svorio,
jai masažistas vikrus jautrias vieteles iškutena
taip, kad apsalus ponia gulėdama šūkčioja garsiai,
o nelaimingi svečiai kamuojas be valgio ir miego...
Štai pagaliau ir jinai: įraudus visa, pasiryžus
butelį pilną išgerti, didumo kaip urna! Pritempia
jį sau prie kojų ir štai jau antrą sekstarijų maukia
prieš vakarienę, kad taip pasiutusį alkį sukeltų,
kai tik viską išvems ir jos skrandis liks tuščias, išplautas.
Teka upeliai grindim marmurinėm, dubuo paauksuotas
kvepia Falerno vynu. Ta moteris geria ir vemia
tartum gyvatė ilga, į aukštą statinę įkritus...
Vyrui žiūrėti šlykštu, užsimerkęs tramdo jis pyktį.
Dar atgrasesnė yra, kuri, atsisėdus prie stalo,
ima Vergilijų girt ir atleidžia už mirtį Elisai,
sveria poetų jėgas, ant svarstyklių štai šičia Maroną
užkelia ji, ant kitos lėkštelės deda Homerą.
Jau ir gramatikai jai nusileidžia ir retoriai, tyliai
klausos visi, net šauklys ir gynėjas neprataria žodžio,
nei moteriškė kita: pabyra jos žodžių gausybė,

tartum varpelių šimtai į dubenis daužosi kietus.
Jau nebereikia dabar trimitų ir puodų varinių,
šioji atstos juos viena, mėnuliui temti pradėjus!
Ir geruose darbuose protingas saiką tejaučia!
Ta, kuri nori garsėt kaip mokyta ir auksaburnė,
tuniką juosti virš kelių turėtų lyg vyras, aukoti
dievui Silvanui paršus ir kvadrantą mokėti už pirtį.
Lai nesupranta visų kalbėjimo stilių matronos
lovon atgulę, tegul įmantrių entimemų nesvaido
savo puošnioj kalboje, tenemoka visų padavimų,
taipgi ne viską tegul jos išmano knygose! Bjaurios
man moteriškės, kurios Palemoną nuolat cituoja,
paiso be galo griežtai kalbos ypatingų taisyklių,
man negirdėtas eiles deklamuoja iš meilės senovei,
vyrams visai nesvarbius žodžius netašytos bičiulės
nuolat pataiso. Tik vyro kalbos tenedrįsta taisyti!
Viską sau leidžia daryt ir nieko gėdingu nelaiko
ta, kur, žalių akmenų vėriniais apsikarsčiusi kaklą,
ant ištemptų ausų perlus pakabino didžiausius.
Nieko šlykštesnio nėra už turtingą moterį! Veidas
net pažiūrėt negražus ir juokingas, išputęs nuo duonos
storo sluoksnio, be to, tepalais Popėjos pakvipęs:
vargšui vyreliui nuo jų bučiuojantis lūpos sulimpa.
Tik pas meilužį kaklu švariu ji ateina; nenori
būti graži namuose, meilužiams kvepalus laiko,
perkas dėl jų visa tai, ką indai liesieji atsiunčia.
Štai jau ir veidą jinai atidengė, tinką nuėmus,
jau atpažįstame ją! Šios moterys prausiasi pienu
tuo, dėl kurio su svita kartu ir asiles vestųs,
jeigu ištremtų kas jas į šiaurę pas hiperborėjus.
Šitoks štai veidas, kurį vaistais pakaitom įvairiausiais

tepa, teplioja ant jo pašildytų ar išmirkytų
miltų tyrelę,— galbūt jau yra votis, o ne veidas?
Verta gerai pažiūrėti, ką žmonos ištisą dieną
veikia namie ir kokiais reikalais užsiėmusios. Jeigu
vyras naktį nuo jos nusisuks — ekonomė pražuvus,
lieps ir kosmetui tuojau nusirengt! Pavėlavo nešikas,
rodos? Tad bausmę iškęs ir jis už miegalį jos vyrą.
Rykštes laužo į vieną, antrasis raudonas nuo rimbo,
trečias — nuo diržo. Kita net pasamdo budelius metams.
Mušti įsakius, čia pat ji veiduką tepa ir klausos
draugių kalbų ir kraštus auksinius suknelės apžiūri.
Vėlei paliepusi mušti, ilgiausias sąskaitas varto,
kol pailsta net tie, kurie muša; tada suriaumoja
baisiai „šalin!", kai bausmė pagaliau įvykdyta būna.
Moters valdžia namuose — ne geriau už Sicilijos dvarą.
Jeigu sutarus anksčiau pasimatymą, pradeda puoštis
daug prašmatniau nei kasdien ir skuba, nes laukia jos parke
ar galbūt netoli sąvadaujančios deivės šventyklos;
tvarko jai plaukus, pati susitaršius visa, nelaiminga
vergė Psekadė nuogais pečiais, sudraskytais drabužiais.
„Garbana ši per aukšta!" Šeimininkės diržas nubaudžia,
kad nusikalto per daug aukštai susiraitęs plaukelis.
Kuo čia kirpėja dėta ir kuo nusikalto mergaitė,
jei nepatinka pačiai tavo nosis? Patraukia į kairę
plaukus antra mergina, šukuoja ir garbanas raito.
Toj taryboj yra ir senė, kur verpalus tvarko,—
jai dėl tarnybos ilgos jau leista nevargt su segtukais:
senė įvertins pirma, o vėliau — kiek jaunesnės ir meno
šio neišmanančios dar; tarytum nuo to priklausytų
gyvastis jos ar garbė — taip kruopščiai moteris puošias!
Šitiek eilių iš plaukų, tiek aukštų didžiulių pastato

ji ant savosios galvos! Iš priekio — tikra Andromachė,
o iš nugaros ji neaukšta, net kita palaikytum!
Ūgį mažytį lemtis jai skyrė, atrodo menkesnė
net už pigmėją, kada be koturnų... Šitoji tegali
vyrą pasiekt pabučiuot tik ant pirštų galų atsistojus!
Žmonai nerūpi visai saviškis vyras, nesvarbūs
nuostoliai ūkyje, čia ji lyg vyro kaimynė gyvena,
jam artima tik tuo, kad vergų ir draugų jo nekenčia,
tuo, kad jos vardas kasdien įrašomas išlaidų knygon...
Choras Kibelės, žiūrėk, ateina ir deivės Belonos,
eina kastratas kartu, mažesnių „bičiulių" dievaitis,
jau kažkada save aštria šukele apipjaustęs...
Skruostus jo kaspinai tiaros frigiškos dengia,
traukias užkimus minia prieš tokį ir būgnai plebėjų.
Liepia grėsmingai žynys bijoti rugsėjo ir Austro,
jeigu kiaušinių šimtu moteriškė negaus atpirkimo,
jeigu tik jam neaukos drabužių rudų, panešiotų,
kad visa tai, kas staigia ir baisinga gresia nelaime,
dingtų su rūbais ir metams nuodėmės būtų atleistos.
Žiemą į eketę ji ryžtingai neria ir triskart
Tiberin lenda rytais, nusprendusi bailiąją galvą
praust pačiame verpete. Iš ten per karališką lauką
šliaužia sužvarbus, nuoga, kruvinai nubrozdintais keliais.
Dar negana — jeigu tik baltoji Ija įsakytų,
eitų Egiptan jinai atgabenti vandenio švento
net iš Merojės karštos, kad galima būtų šventyklą
deivės Izidės šlakstyt (netoli nuo senosios avidės).
Tiki jinai, kad pati Izidė taip liepia daryti...
Štai kur dvasia ir širdis! Dievai su ja tariasi naktį!..
Pats garbingiausias todėl ir patsai geriausias šiandieną
tas, kuris laksto plikos minios vidury lino rūbais,
tartum Anubis — šuva, liūdnus išjuokdamas žmones.

Meldžias žynys už aną, kuri nuo aistringų glamonių
nesusilaikė šventosiom dienom, kada uždrausta buvo.
Šiandien didžiulė bausmė jai gresia už suterštą guolį,
net sidabrinis žaltys, atrodo, sukrutino galvą.
Ašaros žynio ir jo šnabždesys išmoktas pasiekia
to, kad sutinka atleisti tai moteriai kaltę Ozyris;
žąsino reikia, tiesa, nemažo ir minkšto pyrago!
Vos tiktai šitas nueis, kraitelę ir šieną palikus,
žydė sukriošusi jai į ausį paslaptį šnibžda:
senė — žinovė gera Solimos įstatymų, girioj
ji mat svarbiausia žynė ir tikra dangaus padėjėja.
Mokestį ima ir ši, nors žymiai kuklesnį. Už menką
pinigą gali parduoti sapnus pagal norą judėjai.
Švelnų meilužį kitai pasiūlo arba palikimą
didelį našlio garbaus, ištyręs dar šilto balandžio
plautį, žynys įžymus iš Armėnijos ar Komagenos.
Vidurius naršo šunų ir mažo viščiuko krūtinę,
kartais net vaiko! Dažnai nusikaltusią pats ir išduoda.
Moterys kliaujas labiausiai chaldėjais ir, ką astrologas
joms tik pasako, viskuo ir patiki, tartum Hamono
skelbtų šaltinis! Seniai mat orakulas Delfų nutilęs,
betgi žmonių giminė sužinoti ateitį trokšta!
Pats vertingiausias iš jų — kuris tremiamas buvo ne kartą:
jo horoskopas, taip pat ir draugystė pražūtį lėmė
vyrui didžiajam, kai tas pavojų kėlė Otonui.
Tikima žynio menu, jei kadaise žvangėjo grandinės
jam ant riešų abiejų, jei ilgai jis šaltojoj kalėjo.
Šičia nelydi garbė astrologo, dar neteisto niekad. . .
Jeigu išliko gyvi, nors Kikladose jau pabuvojo,
ar parkeliavo atgal iš ankštosios Serifo salelės,—
tuos klausinėja visi apie mirtį sergančios uošvės!
O Tanakvilė, žinok, apie tavo mirtį teiraujas,

domina seserys ją bei dėdės, kiek metų meilužis
ją pragyvens... Ko daugiau, sakyk, iš dievų dar norėti?!
Kartais nežino kita, kuo graso jai liūdnas Saturnas
ir Venera kokiame žvaigždyne parodys malonę,
kokį jai metą laikyt palankiu ir koks mėnuo kenksmingas.
Bet nenorėk susitikti gatvėje tokią matroną,
kur vartinėja dažnai riebaluotą seną žinyną
tartumei gintaro gabalą blizgantį. Ji patarimų
niekad nelaukia, pati juos pasiūlo! O vyrui paprašius,
neis nei namo, nei kur nors stovyklon: Trasilas neleidžia!
Jeigu kada susirengs ligi pirmo akmens nuvažiuoti,
laiką iš knygos parinks, o jeigu užnižo kampelis
voko akies, tai vaistų teprašys horoskopą paskaičius.
Kai atsiguls sirgdama, valandos geresnės nesuranda
pusryčiams ji, kaip tik ta, kurią Petosiris nustatė.
Jeigu beturtė — prabėgs iš dviejų jinai pusių atstumą
tarp stulpelių, ištrauks savo burtą ir kaktą, ir ranką
pranašui greitai pakiš (šis mėgsta jaunas bučiuoti!).
Auguras frigas paburs turinčioms turto ar indas:
mokestį gavę, jie apie žvaigždes ir dangų išmano...
Buria ir seniai, kurie žaibus palaidoja Romoj.
Ateitį vargšei atskleis — ant miesto pylimo, cirke...
Ta, kurios platūs pečiai ir kaklas matosi nuogas,
klausia prie cirko stulpų arba prie delfinų kolonų:
smuklę palikus, galbūt už senienų pirklio tekėti?
Vis dėlto ryžtasi vargšės vaikus gimdyti ir kenčia
visą sunkumą, kurį maitintojoms skiria likimas.
Vargiai surastum kada paauksuotame guoly gimdyvę,
juk ypatingai stiprus ir menas, ir vaistai pajėgūs
tos moteriškės, kuri žmonas nevaisingas padaro
ar nudaigoja vaikus dar įsčiose. Džiaukis, vargšeli,
ir nešykštėk bet kurio jai gėrimo duoti! Jei leistų

pilvui išpampti žmona ir vaikui jame skeryčiotis,
taptumei tėvu galbūt etiopo. Tamsus palikuonis,
rytą sutikt atkarus, paveldėtų tavąjį turtą...
Pamestinukų geriau neminėsiu, vilčių ir to džiaugsmo,
prie purvinos balos surandamo nuolat: šios vietos
duoda pontifikus mums ir salijus; jie apgaulingai
gauna net Skaurų vardus. Fortūna prieina, begėdė,
naktį ir šypsos nuogiems kūdikėliams. Suspaudus į glėbį,
švelniai sušildo, po to namams kilmingiems pasiūlo,
slaptą komediją sau rengdama; mat globoja bei myli
savo augintinius ji, neretai ir išaukštinti mėgsta.
Apžavus vienas parduos, tesališką gėrimą kitas:
jais moteriškės galės savo vyrų protą sudrumsti
ir per sėdynę paskui sandalu daužyti. Nuo šito
tu lyg beprotis, tamsa tau apima galvą — užmiršta
viską jinai tučtuojau! Bet tai dar pakenčiama būtų,
jei nepradėtumei šėlt kaip kadaise dėdulė Nerono,
tas, kuriam visą bailaus kumeliuko gumbą sudėjo
valgin Cezonija. Juk, ką padaro pačios valdovų,
gali žmona bet kuri! Suliepsnojo viskas, sugriuvo,
tartum Junonė pati beprotybę tam įkvėpė vyrui...
Taigi žalos mažėliau Agripinos grybas padarė,
nes tiktai vieno jisai senelioko širdį užspaudė,
drebančiai galvai žilai nusileisti liepęs... į dangų,
aišku, ir lūpoms kartu, šlapioms nuo ištįsusių seilių.
Šaukiasi gėrimas šis geležies bei ugnies ir kankina,
drasko senatorius jis su raiteliais, maišo jų kraują.
Štai ką raganė viena, ką kumelės vaisius padaro!
Vyro meilužės vaikų žmona neapkenčia. Nekeista,
nieks neuždraus. Bet dabar jau ir posūnį leista užmušti!
Jus, našlaitėliai, prašau,— jei turite palikto turto,
saugotis reikia mirties ir jokiu maistu netikėti:

pamotės baisūs nuodai pilkame paplotėly putoja!
Lai paragauja pirmiau kas kitas, kai valgį pasiūlo
motina tau, te bailus pedagogas tą gėrimą bando...
Išmonė mūsų tatai? Gal apaunam satyrai koturnus
aukštus, pamynę tėvų taisykles bei įstatymus? Giedam
giesmę didingą balsu Sofoklio, bet dangui lotynų
ar rutulų kalnams ligi šiolei visai negirdėtą?
O, kad meluotumėm mes! Bet šaukia juk Pontija: „Viską
aš padariau, ir vaikams nuodai pačios pagaminti.
Savo vaikus nužudžiau aš pati be jokių abejonių!"
„Argi, gyvate baisi, vienais pietumis nudaigojai
du vaikelius!"—„Šitaip pat ir septynis aš būčiau pribaigus!"
Verta tikėti, kai mums apie žiaurią Medėją ir Proknę
tragikai šneka seni: nesiginčysiu, šiurpų dalyką
jos kadais padaryti išdrįso, bet vis dėlto argi
dėl pinigų? Juk mažiau baisėtis mums reikia žiaurumais,
net ir didžiausiais, kada nusikalsti moterį verčia
kerštas galingas. Kuomet jos kepenis įsiūtis drasko —
kūlverščiais puola žemyn lyg akmuo, nuo uolos nusiritęs,
jeigu virsta kalnai ir skardis į apačią slysta...
Tos aš pakęst negaliu, kuri, apgalvojus šalčiausiai,
daro šiurpius dalykus. Ir žiūri jinai, kaip Alkestė
ryžtas už vyrą numirt, o pati, jeigu rinktis galėtų,
šuniui gyvybę greičiau negu savo vyrui išgelbės.
Daug Erifilų rytais ir Belidžių čia vaikšto, ir turi
gatvė tikrai kiekviena Klitemnestrą savąją. Vienas
skirtumas toks, kad ana Tindaridė paiką ir grubų
kirvį laikė abiem — kairiąja ir dešine. Šiandien
visa tai daro slaptai su rupūžės plaučiais, o kartais
griebiasi kardo,— tada, kai budrusis Atridas suspėja
Ponto nuodų paragaut, kuriuos gėrė kasdien Mitridatas.

VII SATYRA

Cezaris vienas menus globoja ir viltį suteikia
kuriantiems, vienas jisai liūdnas kamenas pastebėjo,
kai įžymiausi poetai jau nuomojo Gabijuos pirtį,
Romoj — kepyklą. Baisu, kad mūsų kūrėjai šiandieną
jau nesigėdi visai ir šauklio darbo, kai Kliją
badas prispaudė ir ji paliko lankas Aganipos,
į aukcionų sales pradėjo lankytis: mat jeigu
grašio negauni pauostyt Pierijos girioj ūksmingoj,—
vardą Macheros rėksnaus, jo gyvenimo būdą pamėgęs,
siūlyt pirkėjui imies aukcionan prekes sugabentas:
vyno taures, dėžutes, trikojus, spinteles, o taipogi
Fausto „Terėją", „Tebus"; „Alkitoję" nežinomo Pako.
Šitai juk daug garbingiau nei teisme pasakyti „mačiau aš!",
kai iš tiesų nematei. Taip Azijos raiteliai elgias;
mėgsta šituos darbelius kapadokai taipogi bitinai:
tie nuogakulniai pas mus iš antrosios Galijos plūsta.
  Niekam nuo šiol nebeteks užsiimti darbu niekingu,
jeigu tik žodį mokės melodingą įpinti į metrą
skambųjį, jei paragaus stebuklingojo lauro lapelio. . .
Šitai supraskit gerai, jaunikaičiai! Jus skatina darbui
mūsų valdovas, ir jums — maloningas jo žvilgsnis bei viltys.
Betgi jei savo darbe iš kitur tu tikiesi pagalbos,
knygos rausvai geltonos pergamentą smulkiai prirašęs,—
malkų greičiau paprašyk, Telezinai, o savo knygelę
vyrui Veneros įteik kaip dovaną ar užrakinki
kūrinius savo visus, kad pakampėje kandys sugraužtų!
Plunksnas, vargšeli, išmesk ir mūšių bemiegių netęski

tu kambarėly skurdžiam, kur didingas eiles rašinėji,
biusto liesučio kaip pats ir gebenių vainiko ištroškęs.
Jau nebeliko vilties, nes godieji seniai išmoko
vien tik žavėtis ir girt poetus, kaip mažyčiai vaikeliai —
paukštį Junonės. Tačiau pasibaigia žmogiškas amžius,
tas, kuriam nesunkus nei kastuvas, nei šalmas, nei jūra...
Tuomet baisus liūdesys atslinks! Auksaburnis senelis,
nuogas likęs, save, o kartu Terpsichorę prakeikia.
Koks turtuolis gudrus! Kad jam nuo savęs nereikėtų
tavo daliai atplėšti (nebe Apolonui ir mūzoms —
jam tu meldiesi!), patsai eiles jau kuria! Homerui
dar nusileidžia vienam, ir tai tik dėl tūkstančio metų!
Jeigu tu trokšti skaityt eilėraščius — prastą namiūkštį
siūlo seniai užsklęstom geležiniais sklandžiais durelėm
tartum vartais, išgąsdintais būrio apsupusių priešų.
Duoda jisai atleistinių, į eiles galines susodintų,
duoda klientų balsais galingais, kad šūkaliotų,
kainos suolų tiktai neapmoka nė vienas globėjas
nei pakylos, ant sienojų nuomotų stovinčios. Niekas
tau nepadės apmokėt ir orchestroj kėdžių sustatytų!
Darom tą patį toliau užsispyrę! Ir ploną sluoksnelį
smėlio mes rėžiam žagre, versdami vagas nederlingas...
Vos panorėtum nuo to pasitraukti, kaip kilpa sulaiko
velniškas alkis garbės! Taip daugelį smaugia troškimas
kurti eiles, pamažu rambėdamas sergančioj sieloj...
Būna poetų, tiesa, ypatingą gyslelę jie turi,
raštų, matytų kur nors, nebando austi ir niekad
nekala savo eilių pagal vieną kurpalį. Jaučiu aš,
šitoks poetas yra, nors parodyti jums negalėčiau.
Rūpesčiai sunkūs, skausmai visai nepaliečia jo sielos,
skuba jisai į miškus prie tyrų Aonidžių šaltinių.
Mūzų oloj nedainuos beturtis liūdnas ir tirso —

net ir to nulaikyt negalės, jeigu pinigo trūksta:
lėšų juk kūnui žmogaus prisireikia dieną ir naktį.
Buvo sotus, matyt, Horacijus, „euhoe" šaukdams.
Talentas gniuš ir silpnės, jei buitiniai rūpesčiai spaudžia,
jeigu aukoti ne vien valdovams Kiros ir Nisos
tenka jam širdį, dviejų naštų nepajėgiančią nešti.
Juk ne didžiųjų žmonių dalia — paklodės pirkimas!
Karo vežimai, žirgai, dievų veidai ir sujaukus
dvasią rutulo baisi Alekta šitiems tegu rūpi.
Jei neturėjęs būtų Vergilijus tarno ir būsto,—
tuoj iš plaukų eumenidėms gyvatės būtų išlakstę
ir nebyliu pavirtęs trimitas. O kaip reikalauti
grožio senųjų tragedijų galim iš Lapos Rubreno,
jeigu užstato indus ir apsiaustą jo vargšas Atrėjas?
Ničnieko draugui negali pasiųst Numitoras „vargdienis",
nors nešykšti jokių dovanėlių Kvintilai, negaili
pinigo liūtui nupirkt prijaukintam, ryjančiam mėsą
savo galingais nasrais. Mažai reikia išlaidų liūto
pilvui prikimšti: daugiau gal poeto skrandin sutilptų!
Te pasidžiaugia garbe Lukanas parke savajam,
kur marmurinių gausu puošmenų. O vargšeliui Seramui,
kaip ir Salėjui, jokios naudos šlovė nesuteikia. . .
Bėga klausytis visi malonios „Tebaidės" poemos,
džiaugiasi miestas, kada nurodo Stacijus dieną.
Kas per saldybė tada sužavėtas apima sielas,
kaipgi ištroškę visi išgirsti šitą poemą!
Nors nuo poeto gerbėjų net kėdės lūžta, bet alksta
Stacijus, Pariui naujosios „Agavės" lig šiol nepardavęs.
Aktorius Paris dabar dosniausiai skirsto tarnybas,
pusei metelių pirštus poetų auksu papuošia. . .
Tai, ko didikai neduoda, aktorius duos! Nebemindžiok
atrijų slenksčių garsaus Barėjo arba Kamerinų:

skirs prefektus „Pelopėja", pakels „Filomelė" tribūnais.
Mintančiam vien tik iš scenos poetui nereik pavydėti:
kur Mecenatą surast, kur Fabijus, kur Prokulėjus?
Kur antrasis Kota ir kurgi Lentulas kitas?
Atpildas talento dydžiui kadaise prilygdavo; daug kam
buvo naudinga blyškiam be vyno ir gruodį praleisti.
Žiūrim toliau: ar yra pelningesnis istorikų darbas?
Reikia juk jiems daugiau ir laiko, ir dagčiui aliejaus...
Saiką pamiršęs antai tūkstantasis puslapis ropščias,
popieriaus auga krūva prieš visus, net baisu pažiūrėti;
šitaip gausumas darbų ir mokslo taisyklės mat liepia.
Argi iš dirvos šitos bent gerą gaunate derlių?
Kas istorikui duos, kiek duodama aktų rinkėjui?
Laikomi jūs tinginiais ir šešėly mėgstančiais būti...
Dar pasakyki, ar daug naudos advokatai sulaukia
iš piliečių bylų, sudėtų į aplanką stambų,
lydintį juos? Patriukšmaut, kreditoriams girdint, jie moka,
ypač tada, kai griežti kreditoriai remia prie sienos,
su sąrašais ilgiausiais atėję skolos atsiimti:
melą gynėjas tada didžiausią lyg dumplėm išspaudžia,
seiles taškydams! Tačiau jeigu derlių palygint norėtum,
sverdamas jį, tai padėk šioj pusėj šimto gynėjų
turtą visą, kitoj tik Lacernos „raudono": bus lygu!
Štai atsisėdo vadai. Pašoksti blyškus lyg Ajakas,
ginti klientą ruošiesi prieš veidą nemokšos teisėjo —
kiaulių piemens. Kuo smarkiau tu plėšyki gerklę, kad gautum,
visiškai jau nusivaręs, laiptų papuošalą — palmę.
Kas tau už iškalbą teks? Šlaunelė išdžiūvus, žuvyčių
žiupsnis lėkštelėj arba vergų Mauritanijos valgis —
galvos svogūnų senų ir penketas butelių vyno,
Tiberiu čia atvežtų. Jei, kalbą ne vieną pasakęs,
tu auksinuką gavai — su pragmatikais teks jį dalintis!

Moka Emilijui tiek, kiek priklauso, nors mes iš tikrųjų
sakome kalbą geriau: mat prieangy jo pastatytas
bronzinis važis, kartu — keturi žirgai ilgakojai,
pats jis su ietim lenkta ant nirštančio kariško žirgo;
graso, primerkęs akis, į mūšį stot pasirengęs.

Šitaip Pedonas, taip pat ir Matonas nuskursta; artėja
galas Tongilijui, nors raganosio kaulo indely
kvepalus nešas pirtin, o nešvarūs klientai triukšmauja,
kai tik neštuvuos ilguos ant sprando medų jaunuolių
vyksta į turgų jisai nusipirkti vergų ar sidabro,
vilų ir indų brangių. O rūbas iš purpuro Tiro
akį net veria... Nauda jam iš to! Vertingesnis gynėjas
purpuro rūbais, spalva ametisto juk pakelia kainą.
Reikia tokiems ir triukšmingai gyvent, apsimetus turtingais!
Galo nei krašto nėra romėnų kvailam išlaidumui...

Argi mes tikim kalbom? Nė dviejų šimtelių monetų
nieks Ciceronui neduos, jeigu neblizga žiedas ant piršto!
Žiūri ieškovas pirma, kad vergus tu aštuonis turėtum,
svitoje dešimt žmonių, neštuvus, kad su togomis būtų
tavo klientai. Todėl užsimovęs paskolintą žiedą

Paulas kalbėjo teisme ir daugiau nei Bazilas ar Galas
pelnė užtai. Mat retai gražbylystė apskurusi vaikšto!
Verkiančią motiną tau, Bazilai, uždrausta kviesti,
ir negalėtų pakęst iškalbumo čia tavojo niekas...
Galijon vyki geriau ar į mylinčią teismo veikėjus
Afriką. Ten už kalbas tu galėsi mokestį gauti.

Mokai vaikus deklamuoti? O, Vetijau, juk geležinės
reikia gerklės, kad žiaurius tironus mokiniai išnaikintų!
Skaito susėdę pirma, paskui dar stati pakartoja
visa, ką sakė, vėliau eilėmis išdainuoja tą patį.
Tai pagaliau lyg sriuba nusibodusi žmogų pribaigia!

Nori visi sužinot, kaip kalbėti, kaip esmę surasti,
pobūdis rūpi bylos ir įvairios klausimų strėlės.
Niekas tiktai pinigų iš kapšo traukti nenori.
„Tau sumokėti? Už ką? Neišmokau juk nieko!"— ir kaltę
verčia mokiusiam jį, Arkadijos kvailį. Širdelė
vaikio palikus šalta, nors dėstė jis mums kas savaitė,
bruko į galvą žinias apie Hanibalą baisingą:
visa, ką tas sumanytų — ar Romon nuo Kanų pasuktų,
ar po audrų ir lietų atsargiai išvestų kohortas,
nuo negandingų orų visai sušlapusias. Nori,
kertam lažybų abu ir tuojau tau pinigus duodu,
jeigu tiek kartų pajėgs išklausyti šį mokinį tėvas!
Retoriai šaukia šeši ar daugiau lyg vienas tą patį
ir, užsiėmę rimtom bylom, pagrobėją pamiršo,
jiems nusibodo nuodai bei vyrai blogi, nedėkingi;
katilas, seniui aklam pagelbstintis, irgi pakarto...
Retoriui teks atsargon išeiti, jei mūs patarimų
jis paklausys ir žengs į margą gyvenimo kelią,
tamsą mokyklos paliks — ir tiesiog į gyvenimo mūšį!
Priešingu atveju jam pinigų įsigyti teserai
gali nelikti, o ji — tai didžiausias retoriaus turtas!
Kiek Polionui ir kiek Chrisogonui už mokslą sumoka
turčiai? Išgirdęs draskai Teodoro retorikos knygą...
Moka šešis net šimtus tūkstantėlių už pirtį! Daugiau gal
portikas turčiams kainuoja, bet gera ten būti per lietų:
laukti nereikia giedros, ir purvas neštuvų netaško,
blizga kanopos čionai iščiustyto kinkomo mulo!
Galima džiaugtis taip pat triklinijum, gaudančiu saulės
spindulius žiemą, kurį kolonos numidiškos remia...
Brangiai kainuoja namai, bet samdomas valgiams dėlioti
ir skanėstams gamint už didelį mokestį tarnas.

Švaistomi taip pinigai, o sestercijų porą šimtelių
Kvintilianas tegaus: sūnus juk pigiausiai kainuoja
tėvui! „Iš kur tad, sakyk, tiek miško Kvintilianas
turi?" Nereikia ieškot pavyzdžių netikėtosios laimės:
kam pasiseks, tas gražus, sąmojingas, garsus ir protingas;
kūdikis laimės toksai — kilmingas ir dvasios galiūnas,
tartum senatorius dėvi batus, kurių blizgančios sagtys
mėnesio formos; šaulys ir oratorius kuo nuostabiausias...
Nors ir užkimęs, gražiai jis dainuoja! O viską čia lemia,
kokios žvaigždės sutiks, kai išeisi iš motinos įsčių,
kai pirmuoju riksmu pradėsi tu orą skardenti.
Jei panorės Fortūna, iš retoriaus konsulu tapsi,
jai užsimanius, žiūrėk, ne konsulas — retorius būsi!
Kas tas Ventidijus, kas ir Tulijus? Valdo žvaigždynai
juos ir galingos lemties paslaptinga jėga, o ne kitkas.
Duoda likimas vergams karalystę, belaisviams — triumfą,
nors laimingasis toksai ir už baltą varną retesnis!
Daug kas apgaili vėliau savo mokslą tuščią, betikslį;
baigės blogai Trasimachui, taip pat Karinatui Sekundui.
Matėt, Atėnai, skurde ir vyrą, kuriam tegalėjot
vien tik cikutos nuodų šaltųjų taurelę pasiūlyt...
Tad dovanokit, dievai, žemelę lengvą senoliams,
tekvepia gėlės, tegul pavasaris amžinas būna
urnose,— jie juk norėjo, kad tėvo šventąją vietą
vyras užimtų, kuris jo sūnų mokė! Achilas,
jau suaugęs, rykštės privengė, kai mokės dainuoti,
nors juokinga tikrai pamoka uodeguoto Chirono!
O pažiūrėki dabar, kaip talžo jaunuomenė Rufą,
kurs alobrogų genties Cicerono vardą turėjo!
Kas gi Keladui mokės arba Palemonui protingam
tiek, kiek kainuoja vargai gramatiko? Šito skatiko,—
jų algelytė, berods, ir už retoriaus algą mažesnė,—

dalį atkąs mokinių prižiūrėtojas, kvailas kaip puodas,
kitą — atlauš pinigų išmokėtojas. Tu, Palemonai,
jiems nusileisk, pakentėk, kad alga sumažėjo. Parduoda
juk paklodes ir demblius pardavėjas pigiau, kada reikia...
Kad nepražūtų nors tai, jog prieš auštant klasėj sėdėjai,
kai dar miegojo visi ir meistrai nebuvo pabudę,
šukom nemokė kreivom geležinėm vilnų šukuoti!
Būk nuolaidus, nes nueis perniek ir smarvė žibintų:
buvo jų tiek, kiek vaikų, kai nuo dūmų Horacijus keitė
spalvą, o suodžiais juodais Vergilijaus knygos aprūko.
Šiuos menkus skatikus tiktai su tribūno pagalba
tenka išpešt neretai, o griežčiausi įstatymai liepia
jums kalbos taisykles visas išmanyt kuo puikiausiai,
autorius liepia žinot ir istoriją visą mokėti
lygiai kaip savo penkis pirštus. Netikėtai paklaustas,—
nors nusipraust į termas ar į pirtį Febo skubėtum,—
vardą Anchiso mamos, Anchemolo pamotės kilmę
tu privalai pasakyt ir kiek metų Acestas gyveno,
kiek dovanojo trojiečiams sicilіško vyno ąsočių.
Verčiamas savo ranka tu mokinio būdą taisyti,
lygiai kaip skulptorius lipdo iš vaško veidą, ir būti
tėvu mokykloj savoj, kad bjauriai vaikai nesielgtų,
taptų padorūs visi. Bet argi tą rankų daugybę
lengva tau sužiūrėt ir visus „darbelius" pastebėti!
Rūpesčių šitiek turi, o metams praėjus tegauni
tiek, kiek už dieną kitam nugalėtojui cirke sumoka...

VIII SATYRA

Ką tau kilmė bepridės, o Pontikai! Kas, kad seniausio
kraujo esi, portretus išstatyti mėgsti senolių,
Emilianų kartas, ant važių stovinčias, rodai,
Kurijų vien likučius, Korviną (visai nutrupėję
šito pečiai) ir ausų bei nosies netekusį Galbą!
Kas gi iš to, kad plačioj giminės lentelėj Korviną
rodai tu nuolat, šakom giminystės trokšdams pasiekti
raitelių vadą kartu su diktatorium, suodžių nusėstus,
jei gyveni nedorai net Lepidų akivaizdoj? Kam tad
šitiek kariūnų veidų, jei lošiama prie Scipionų
visą naktį, užmiegama tik aušrinei suspindus?
Keldavo tokiu metu tie vadai stovyklą į mūšį.
Fabijų žavi labai alobrogai ir aukuro dydis. . .
Herkulio, matot, jisai giminaitis, bet tikras gobšuolis,
net už euganų avytę baikštesnis ir pilnas tuštybės.
Kulšis švelniąsias pemza katinietiška kruopščiai nutrynęs,
gėdą daro senoliams plaukuotiems; ištežėlis šitas
atvaizdu savo bjauriu lyg nuodų gamintojas vardą
teršia genties. Tegul jo atrijų protėvių kaukės
puošia, bet juk nevalia mums kilmingą nedorėlį garbint.
Savo įpročiais būki kaip Kosas, Paulas ar Drūzas,
priešais paveikslus savųjų protėvių juos pastatyki.
Jeigu tu konsulas — jie tebūna liktorių vietoj!
Dvasios dorybes pirma mums parodyk; tik taip nusipelnęs
vardo garbingo, ir žodžiais, ir darbu gindamas tiesą,
būsi kilmingas tikrai. „Būk sveikas, Getulikai, būki
sveikas, Silanai, ir tu, nors kito kraujo, bet retas

vyre, pilieti žymus, tėvynei teikiantis džiaugsmo!"—
noris sušukt, kaip minia, atradus Ozyrį, sušunka.
Kas pavadinti galės kilmingu tą, kurs nevertas
savo visos giminės, tik vardu garsiuoju puikuojas?
Kartais vadiname mes, tiesa, ir nykštuką Atlantu,
gulbinu negrą, o mažą ir šlubą mergiūkštę — Europą;
šunys aptingę, niežų apnikti jau seniai ir nuplikę,
sauso žibinto kraštus iš bado laižantys nuolat,
gauna panterų vardus ir tigrų, ir liūtų, o kartais
dar galingesnių žvėrių, garsiau dar staugiančių. Stenkis
tokiu nevirsti, nebūt kaip koks Kretikas ar Kamerinas.
Kam aš kalbu apie tai? Tave juk, Rubelijau Blandai,
visa tai liečia... Puties, jog iš senojo Drūzų kamieno,
lyg padarei tu ir pats kažin ką, kad taip išgarsėtum!
Vien tik nuo to išpampai, kad iš sėklos tu puikiojo Julo,
o ne audėjos samdytos, gyvenančios Romos pašiūrėj.
„Jūs nekilmingi visai, tautos mūsų padugnės esat,
niekas iš jūsų negalit tėvų gimtinės nurodyt!
Aš tuo tarpu esu Kekropo ainis!" Tad džiaukis
ilgus metus, kad geros tu kilmės. Bet plebėjas žemiausias
būna dažnai iškalbus ir bylas nemokšų kilmingų
gina: iš liaudies,— tų, kurie togomis vilki,— išeina
mokantys teismo mazgus ir mįsles įstatymų narpliot.
Jie — ir kareiviai geri; prie Eufrato skuba, kai reikia,
ir į sargybos būrius prie batavų sutramdytų eina.
Tu juk tik ainis ano Kekropo ir herma tikriausias!
Skirtumas vienas galbūt, kad hermos galva marmurinė,
o taviškė — gyva. Todėl pasakyki, vaikaiti
teukrų, ar kas nebylius gyvūnus kilmingais laikytų,
jeigu nebūtų tik jie greitakojai? Juk mes vien eikliausią
pagiriam žirgą, kuriam, lengvai šuoliuojančiam, ploja
cirkas, užkimęs visai, kai audringai jo pergale džiaugias.

Žirgas kilmingas tik tas,— nesvarbu, iš kokios jis
ganyklos,—
kurs pirmutinis atbėgs, lygumoj sukeldamas dulkes.
Tuoj pavadina bjauriu galviju Korifėjaus anūką
ar Hirpino vaikus, jei retokai jų važin prisėda
Pergalė! Niekas čionai senolių negarbsto, šešėlių
nieks neprisimena: teks vaikams šių žirgų menkaverčiams
keist šeimininką dažnai ir tempti sprandu nutrintu
sunkų vežimą ar girnas sukti vos pavelkant kojas.
Pats tad nuveiki ką nors, kuo žmonės stebėtųs ir džiaugtųs,
ką užrašyti galėčiau ant atvaizdo tavo! Pelnytą
protėvių garbę kadais ir nūnai tebespindinčią reikia
skirti nuo savo garbės. Nebūtina šitai jaunuoliui,
kurs pasipūtęs labai, kaip sako gandas: Nerono
mat giminaitis! Retai neužtemdo šitokia laimė
proto... Bet, Pontikai, aš nenorėčiau, kad vien už senolių
nuopelnus girtų tave, o pats dėl šlovės būsimosios
nieko neveiktum. Garbe ramstytis svetima — gėda!
Kad tik ištraukus ramsčius, nesugriūtų ir stogas iširęs!
Metūgiai vynuogių, žemėj nutįsę, stiebias prie guobų...
Būki tad geras karys, globėjas geras, teisėjas
doras; o jei prisireiks byloje negarbingoje liudyt,—
nors Falaridas patsai įsakytų kalbėti netiesą,
nors meluoti tave jis verstų, grasindamas jaučiu —
viena žinok, kad geriau numirti nei gėdoj gyventi,
saugojant savo gyvybę — gyvenimo pagrindą trypti.
Tas, kuris vertas numirt — jau miręs, nors gauriškų austrių
rytų šimtus arba į katilą Kosmo įlįstų.
Kartą sulaukęs dienos ir provinciją ėmęs valdyti,
keisk savo būdą netikusį, pyktį ir godulį mažink
ir neturtingų visai žmonių nors šiek tiek pagailėki:
liko vien kaulai iš jų, nes valdytojai iščiulpė mėsą.

Dėkis galvon, ką senatas ir ką įstatymai sako,
kiek dovanų padoriems valdytojams tenka, kaip kirto
atpildo žaibas teisus Numitorą, taip pat Kapitoną,
bausdamas šiuos piratus kilikų! Bet ką tas baudimas...
Pansai vis tiek atiteks ir tai, kas dar liko nuo Natos!
Skarmalus savo parduok iš varžytinių, šauklio dairykis
tyliai, Cheripai: prarast už kelionę lėšas neprotinga.
Buvo laikai kažkada, kai provincijos mūsų klestėjo,
nieks nesiskundė tenai, praradimo žaizdų nesimatė,
visko buvo namuos: ir pinigo krūvos didžiulės,
kosiško purpuro bei spartietiškų vilnos apsiaustų,
daug Polikleto darbų ir Parasijaus, dažnas Mironas,
dramblio kaulo skulptūros Fidijaus darbo lyg gyvos;
retas stalas tada apsiėjo be Mentoriaus taurių...
Ten ir pralobo kadais Dolabelos, Antonijus, Veris —
niekšas didžiausias! Triume laivų tą grobį paslėpę,
vežė jie turto daugiau už karinio triumfo laimikį.
Jaučių porelė nūnai telikus provincijos žmogui,
mažas pulkelis arklių, bandos vadovas, sklypelis.
Atimta viskas bus tuoj — vertingesnės kiek statulos, larai,
greit neberasi nė vieno dievuko nišoj: madingi
šie dalykėliai dabar ir svarbūs! Galbūt ir pelnytai
niekini tu rodiečius silpnus, korintiečiais bjauriesi,
tepančiais kūną aliejum. Bet argi gali pakenkti
tau jaunimas, derva išsitepęs, ar žmonės, nupešę
plaukus nuo savo blauzdų?! Ispanų baisiųjų ir galų
reikia vengt ir krantų Ilyrijos! Dar pagailėki
tų pjovėjų, kurie maitina romėnus, kai cirke
ar teatre šie dienas prasėdi. Ne ką ir tegautum:
Afrikos žmones liesuosius nurengė ligi nuogumo
Marijus dar neseniai... Žiūrėk, nenuskriauski pirmiausiai
vargšų narsiųjų! Atimt tu gali ir sidabrą, ir auksą,

bet neužmirški palikti nors skydo, kardo bei šalmo,
ieties taipogi: tegul nors ginklai vargšams palieka.
Tai, ką čionai pasakiau, ne išmonė mano — teisybė!
Galit tikėti, kad jums aš skaitau iš knygų Sibilės.
Jeigu svita padori ir joks ilgaplaukis nebando
tavo sprendimų parduot, o žmona nedaro niekšybių,
tartum godi Kelena nagais išlenktais dar neplėšia,
kai nukeliauja kartu su tavim į provincijos miestą,—
nors ir Piką laikyk savo protėviu! Jeigu patinka
šitaip senolių vardai — titanų kariaujančių pulką
pirmtakais savo vadink, priskirki čionai Prometėją
ar pasirinki pats sau tu giminę, kokią tik nori!
Betgi jei tu pataikauji savo aistroms ir didybei,
jeigu draugų kraujuose tu rykštes laužai, o tavo
sielą žavi atšipę pavargusio liktoriaus kirviai,—
priešais tave atsisuks kilmingumas senolių, ir puikiai
tavo takai visi išryškės, iš tiesų negarbingi.
Kuo įžymesnis tasai, kurs nedorą darbą padarė,
tuo lengviau pastebėti jo dvasioje slypintį blogį!
Ko gi tu vertas, kada išdrįsti klastot testamentą
priešais triumfatoriaus tėvo paveikslą senojoj šventykloj:
ją dar senelis kadaise pastatė! O tu — paleistuvis,
dangstantis veidą rūbu iš šiurkščios santoniškos vilnos.
Štai pro tėvų kaulelius, pro palaikus protėvių švilpia
važis lyg paukštis, jame — Lateranas storulis. Jis laiko
tvirta ranka vadeles, nors ir konsulu būdamas,— naktį,
žinoma, bet iš dangaus jį mato mėnulis ir žvaigždės,
gali paliudyti jos! Kai konsulo baigias tarnyba —
jau nesivaržo botago dienos vidury Lateranas
ir, susitikęs mieste pasenusį savo draugužį,
moja pirmasis vytim, pasisveikindams; šieno pametęs,
įberia miežių žirgams nuvargusiems. Kai prisireikia

taip kaip Numos laikais aukoti Jupiteriui avį
ar jautukus žalus, prieš aukurą tyliai prisiekia
vien tik Eponos vardu ir ant dvokiančių tvartų paišytais
snukiais arklių. O kada aplankyti nemiegančią smuklę
noras užeina — tuojau pasitinka sirofinikietis,
kvepiantis vis balzamu, Idumėjos vartuos gyvenęs:
priima svečią lyg poną ar patį karalių, vaišingai
sveikinas, o Kiana, pasikaišius drabužį, pasiūlo
vyno ąsotį. Tasai, kuris pasileidėlius gina,
sako: „Ir mes juk tokie jaunystėje buvom!" Tikriausiai,
bet nevergaujat klaidoms suaugę! Tegu neužtrunka
tai, kas gėdinga; yra juk ydų, kurios teprapuola,
barzdai užaugus! Atleidžiama daug kas jauniems... Lateranas
mėgsta ir smuklės taures, ir užrašus drobėj ties durim —
karui pribrendęs visai ir Armėnijos, Sirijos upėms
ginti, prie Reino tarnaut bei Istro! Apsaugot Neroną
vyras, tiek metų turįs, galėtų; prie Ostijos siųsti
verta, Cezari, jį! Bet ieškoki legato tik smuklėj:
su žudiku jį gali surasti arba su jūreiviais,
su vagimis ir vergais pabėgusiais, budelių šutvėj,
tarpe meistrų, neštuvus numirėliams kalančių, būgnų,
jau nutilusių, ten, šalia girto drybsančio žynio.
Štai kur jų laisvė bendra ir taurės bendros šiandieną,
guolis vienodas, stalai vienodai visiems pastatyti!
Ką tu su tokiu vergu darytumei, Pontikai? Aišku,
pas lukanus, o galbūt į etruskų kalėjimą siųstum...
Viską sau leidžiate jūs, palikuonys trojiečių! Kas gėda
batų siuvėjui, tas jums, Volezams ir Brutui, patinka!
Kas, jei, be šių pavyzdžių, tikrai negražių ir gėdingų,
rasčiau tokių, kad tikrai blogesnių net būti negali?!
Turtą iššvaistęs visai, Damasipai, atidavei savo
balsą pjesėms, tokioms kaip rėksmingas Katulo „Vaiduoklis".

Lentulas štai apsukrus Laureolą puikiai vaidina:
vertas jis kryžiaus, manau, ne vien tik scenoj! Atleidi
liaudžiai, kuri pažiūrėt juokdaryščių patricijų trokšta,
kaip bukagalvė tikra basakojų Fabijų klausos;
juokiasi ši minia atsisėdus, kai antausius gauna
jos kilmingieji, tokie kaip Mamerkai. Kodėl nesibijo
šie arenoj mirties, už kiek parsiduoda? Neronas
juk neliepia? Matyt, kad pretoriui džiaugsmo suteiktų. . .
Bet jeigu šičia — scena, o ten kardai tau grasina,
negi bijotumei taip, kad taptumei vyru Timelės
ir bičiuliu kvailu bukagalvio mimo Korinto?
Nieko nestebina jau, kai vaidina didžiūnas: kitarą
bandė Neronas patsai! Gladiatorių kovos arenoj —
gėda didesnė galbūt. . . Ne ginklais nūnai mirmilonų,
ne skydu ir ne kardu lenktuoju naudojasi Grakchas!
Niekina jis šiuos ginklus, nekenčia, jo veido nedengia
šalmas. Užtai tridančiu mosuoja, pakibusį tinklą
štai įsiūbavęs, ranka dešiniąja užmeta! Priešo
taip nepagavęs, jisai per areną bėga, ir puikiai
Grakchą pažįsta visi, kai regi atidengtą veidą.
Tuniką mato taip pat, iki kaklo papuoštą auksu,
bei nuo kepurės aukštos nusvirusius kaspinus. Gėdą
daug skaudesnę negu bet kokia žaizda iškentėjo
vyras tasai, kuris su Grakchu arenoje kovės.

Jeigu galėtų tauta laisvai pasirinkti, kas būtų
šitaip nusmukęs, kad vietoj Senekos rinktųs Neroną —
tą, kurio bausmei vienos beždžionės tikrai neužtektų,
būtų gyvatės vienos bei vieno maišo mažoka!
Sakot, kad lygiai tokia ir Oresto kaltė? Bet kitokios
priežastys keršto: dievų įsakytas nužudė jis savo
motiną, mat dar anksčiau per pokylį mirė Oresto
tėvas! Bet savo žmonos spartietės bei sesės Elektros

kraujo neteko pralieti šitam, ir nuodų negamino
artimui savo, taip pat nedainuodavo scenoj Orestas,
„Trojos žlugimo" nerašė. Už kokį žiaurumą Nerono,
šio tironijos metu patirtą, galėjo atkeršyt
jam kada nors pikčiau Verginijus, Vindikas, Galba?
Šitokie buvo menai ir darbai kilmingo valdovo:
džiaugėsi, kai svetima scena jam leido dainuoti,
ir nesigėdijo imti iš graikų salierų vainiką!
Protėvių veidus tegul tavo prizai už balsą papuošia,
sirma Tiesto puikuojasi priešais Domicijaus kojas;
dar Antigonės rūbus, Menalipo kaukę padėkį,
savo kitarą kabinki viršuj marmurinio koloso. . .
Kas gi, Cetegai, tave arba Katiliną pralenktų
savo kilme? O vis tiek, dar naktį ginklus pasiruošę,
rengiatės degint namus ir gaisru šventovei grasinat
tartum brakatų vaikai ar senonų padugnės: darot
jūs darbelius, už kuriuos baisiosios tunikos reiktų!
Konsulas budi rūstus ir jūsų vėliavas tramdo.
Šitas naujasis žmogus iš Arpino, visai nekilmingas,
raitelių luomui berods neseniai priklausęs, pastatė
apsaugą Romos kalvoms ir žmonėms, išsigandusiems maišto.
Romoj jis togos dėka įsigijo vardą ir garbę,
kokią pelnė vėliau prie Leukadės Oktavijus, mūšiuos
žemėj Tesalijos,— kai per jo kardo ašmenis sruvo
kraujas nuo kirčių dažnų. Ir Roma laisva pavadino
tėvu romėnų tave, Ciceronai, tėvynės globėju!
Volskų kalnuos su plūgu arpinietis kitas darbavos,
o jau nuvargęs visai, padienio mokesčio prašė.
Gaudavo kiek vėliau su lazda šakota per galvą,
jeigu kastuvas tingus nespėdavo apkaso rausti.
Šitas, pavojų baisių nei kimbrų nė kiek nepabūgęs,
vienas nuramdė kadais iš baimės virpančią Romą.

Mūšy su kimbrais tada daugybei žuvus kareivių
(dar gal neteko varnams didesnių lavonų lesioti!),
Marijaus draugui žymiam tik antroji vieta atiteko.
Decijai savo dvasia plebėjai ir vardas plebėjų,
bet legionų būrius ir lotynų gentį atstojo
bei pagalbinę kariuomenę žemei tėvynės gimtosios
ir požeminiams dievams: brangesni mat Decijai buvo
už kilminguosius, kuriems išsaugojo patys gyvybę!
Rykščių ryšelį, kartu diademą Kvirino, trabėją
pelnęs karalius patsai paskutinis tebuvo tarnaitės
vaikas; o skląsčius slaptus išvytiems tironams atšovė
konsulo sūnūs, kuriems dėl laisvės reikėjo nuveikti
dar didingesnio ką nors, negu Mucijus toks ar Koklitas
buvo nuveikę arba mergelė, drįsusi perplaukt
Tiberio upę — tada romėnų valstybinę sieną.
Sąmokslą slaptą kadais senatui atskleidė vergas!
Verkit, matronos, dėl jo! O šiems užmokėjo teisėtai
kirčiai rimbo skaudaus ir pirmas romėniškas kirvis.
Tėvą Tersitą turėt jau verčiau, kad tiktai į Achilą
būtumei pats panašus ir ginklą Vulkano valdytum,
o ne Achilo sūnum užgimt, panašiu į Tersitą!
Taigi vis tiek kokioje tų amžių gilybėj ieškotum
savojo vardo, žinok, kad giminei padugnės davė
pradžią, ir lygiai tas pats — ar piemuo tavo protėvis buvo,
ar toksai žmogus, kad jo net minėti nenoriu!

X SATYRA

Pradedant Gadų sala — visose šalyse ligi Gango,
lig kraštutinių Rytų mažai kas supranta, kur gėrio
reikia ieškoti. Retai, rūkus paklydimų išsklaidę,
matom vertybes tikras. Ir ko ne be pagrindo bijom,
trokštam protingai mes ko? Ar, puikiai pradėjus, netenka
tuoj pagailėt, vos karšti išsipildo mūsų troškimai?
Sviedė dievai pražūtin ne kartą giminę visą,
prašymus noriai žmonių įvykdę, ir buvo kenksminga
daug kam karinė garbė bei valstybės veikėjo arimai.
Menas per daug gražbyliaut pragaištingas oratoriams buvo,
žuvo ir rankų puikių stiprumu pasikliovęs vyriškis.
Turtas smaugia dažnai, kai iš godulio plėšosi žmonės,
nors jau pralenkę seniai kitus; taip storas banginis,
britų užaugęs kraštuos, bet kokį delfiną pralenkia. . .
Taip ir baisiaisiais laikais Neronas įsakė Longiną
mirčiai pasmerkt ir vartus į turtingojo Senekos parką
liepė užvert; nuostabius namus Laterano užgriuvo
visas kareivių būrys. Bet retokai karys apsilanko
vargšo pašiūrėj. . . Išeik tu naktį su indais sidabro —
ieties ir kardo bijoti reikės; sujudėjus šešėliui
nendrės mėnulio šviesoj, virpėsi iš baimės nutirpęs.
Eidamas rankom tuščiom — ir plėšiką sutikęs dainuosi!
Mūsų pirmoji malda šventyklose žinoma puikiai:
turtai! Juk trokštam daugiau brangenybių turėt ir didžiausią
turgaus aikštėj pinigų skrynutę. Į molio puodelį
nepila niekas nuodų: pavojingos mums taurės su gemom,
Setijos vynas, gražiai žaižaruojantis induos auksiniuos.

Verta pagirti, manau, abudu graikų išminčius:
vienas iš jų, vos tiktai iš namų iškeldavo koją,
imdavo juoktis linksmai, o antrasis pradėdavo verkti.
Niekam, tiesa, nesunku iš visko šiurkščiai šaipytis,
bet nuostabu, iš kur antrasis tiek ašarų ėmė!
Plyšo nuo juoko smagaus Demokrito plaučiai kas dieną,
nors pretekstų jokių nebuvo jų miestuose tuomet,
liktorių rykščių taip pat, tribunolo, neštuvų, trabėjų!..
Ak, jei būtų pamatęs jis pretorių važy aukštajam,
riedantį viduriu cirko, tarp dulkių, Jupiterio rūbą
dėvintį šauniai! Toga nuo pečių jo klostėm vilnija,
purpuru šviečia kraštai, o vainikas didžiulis jo galvą
slegia: tikrai ne kiekvienas pakaušis tokį pakeltų!
Laiko vainiką virš jo valstybinis vergas sušilęs,
važy stovėdams greta, kad konsulas mūs neišpuiktų.
Matos erelis taip pat ant balto drambliakaulio skeptro,
ten — muzikantai, o ten — tarnautojų virtinė... Veda
žirgus už žąslų kviritai togom baltom apsisiautę:
sportulą gavę, jie tuoj draugais turtuolių pavirto!
Bet jau seniau Demokritas surado iš ko pasijuokti,
daug įvairiausių žmonių pažinęs. Jo protas mums sako,
kad ir kvailių šalyje išmintingi vyrai užgimsta,
po dangumi debesuotu — tokie, kurie pavyzdžiu tampa.
Išjuokė jis ir vargus, ir džiaugsmus prastuomenės, kartais
netgi ir ašaras jos, o grasinančiai deivei Fortūnai
siūlė pačiai pasikart, dar pakišdamas špygą panosėn.
Žmonės trokšta per daug, pražūtingų siekia dalykų,
vaško lentelėm dievų kelius apklijuodami tankiai.
Turinčius valdžią dažnai pavydas beribis pražudo
ir paskandina ilgiausios garbingų titulų eilės...
Statulos griūna iš karto ton pusėn, kur lynai jas traukia,

nukerta kirvis dažnai ir ratus dvikinkio vežimo,
o žirgų nekaltų akmeninės kojos sulūžta...
Štai sutreškėjo liepsna, ir, dumplėms žaizdrą įpūtus,
lydos Sejano galva. O kaip ši tauta jį mylėjo!
Dunksi Sejanas didus, ir iš veido Tiberijaus draugo
daro dabar puodelius, praustuvus, dubenėlių daugybę.
Lauru menę papuoški, pabaltinęs jautį didesnį,
į Kapitolijų vesk paaukoti: kabliais jau Sejaną
tempia! Smagu pažiūrėti dabar, kur lūpos, kur veidas
šito žmogaus. „Niekada, patikėki, nemėgau Sejano!
Bet įdomu, kuo jisai nusikalto? Ir kas jį įskundė?
Liudyt kas ėjo prieš jį ir kokiais įrodymais rėmės?"
„Buvo kitaip! Iš salos Kaprėjų laiškas ilgiausias
ir be galo svarbus atkeliavo."—„Jau aišku, bet ką gi
veikia ši Remo minia?"—„Ogi paskui Fortūną ji laksto,
kaip visuomet atšiauri pasmerktiesiems. Jeigu etruskui
Norcija lėmusi būtų sėkmę ir ramią senatvę
princepso būtų kas nors nutraukęs — Sejanas Augusto
titulą būtų kaipmat ir gavęs! Roma nuo to laiko,
kai neparduodam balsų, nebeturi rūpesčių. Viskas
jos juk dalinta kadais: valdžia, legionai ir rykštės.
Šiandien kukli jau jinai, tik dviejų dar dalykų geidauja —
duonos bei reginių!"—„Mirtis jau daug kam grasina?"
„Be abejonės! Plati juk krosnis. Prie aukuro Marso
vargšą Brutidijų aš sutikau — koks perbalęs buvo!
Kad tiktai mūsų dabar nugalėtas Ajakas nebaustų,
jog kažkada per silpnai jį gynėm! Todėl paskubėkim
Cezario priešą batu, kol pakrantėje guli, paspirti.
Tik tegu mato vergai, kad viską paliudyt galėtų
ir šeimininko teisman, už sprando sugriebę, netemptų."
Šitaip šnabždėjos minia apie vargšo Sejano žlugimą.

Tad ar benori dabar kaip Sejanas garbstomas būti,
jaustis galingas? Vienam dovanoti kurulinę kėdę,
kitą paskirti vadu kariuomenės, būti globėju
princepso, sėdinčio vis Kaprėjų saloj akmeningoj
su astrologų šutve? O, žinoma, trokšti kohortų,
raitelių nori gerų, strėlių, asmeninės sargybos!
O kodėl gi netrokšt? Net tie, kas nemėgsta žudyti,
nori galėti žudyt! Bet kokie dalykai pasauly
šitiek suteikia džiaugsmų, kad jie ir nelaimes nusvertų?
Ką tu norėtumei rinktis — pretekstą štai šito Sejano
ar pasitenkint valdžia Fidėnų ir Gabijų miestuos;
dirbant menku edilu Ulubrų užkampy, teisti
kiek per mažus puodelius ir už bausmę juos vietoj daužyti?
Tad pripažįsti, matyt, nežinojus Sejaną, ko reiktų
trokšti labiausiai. Juk tas, kas siekia šlovės ir kam rūpi
valdžią didesnę įgyt, tas statosi laiptus į aukštą
bokštą pats sau, nuo kurio nukris stačia galva bedugnėn,
kai tik nuo smūgio pavirs statinys šis didžiulis griuvėsiais.
Kas gi pražudė kadaise Krasus ir Pompėjus bei vyrą,
drįsusį mušti rimbu išdidžius kviritus nugalėtus?
Vien tik aukštoji vieta, pasiekta per visokias gudrybes,
vien klastingų dievų išklausytos karštosios maldos.
Retas karalius žemyn pas Cereros žentą nuvyksta
karštu nesruvęs krauju: nuo kardo miršta tironai!
Iškalbos nori garsaus Cicerono arba Demosteno
ir per visas Kvinkvatras svajoja tiktai apie šlovę
tie, kas Minevrai lig šiol tik vieną asą aukojo,
tie, kurių menką krepšelį saugo juos lydintis vergas.
Bet gražbylystė abu juk pražudė oratorius, mirti
teko per talentą jiems, lyg šaltinis tryškusį dosniai!
Galvą ir ranką už tai Ciceronui nukirto. Bet niekad
kraujas teisėjų menkų nevarvėjo žemyn nuo tribūnų.

„Roma laiminga, tik man konsulaujant jinai suklestėjo!"—
jei būt pasakęs vien taip Ciceronas, Antonijaus kardas
būtų nekilęs prieš jį! Geriau jau eilėraštis prastas
nei, filipika, tu garsioji, kuri ritinėly
tuoj po pirmosios eini! Baisaus susilaukė likimo
vyras kalbusis, mieste Atėnų nuostabą kėlęs,
talentu savo veržliu valdydavęs pilną teatrą...
Jam nepalankūs dievai liūdniausią ateitį lėmė.
Tėvas, apakęs kadais nuo rūdos įkaitusios suodžių,
sūnų pas retorių nutarė siųst — nuo anglių ir nuo replių
kuo atokiau, nuo kardų ir priekalo, dulkių Vulkano...
Pergalių ženklus — šarvus, prikaltus prie baslio, vežimą,
nuo sudaužytų šalmų nukarusius antskruosčius, laivo
jau nugalėtojo išriestą dalį galinę ir arkos
tos pačiame viršuje belaisvį nuliūdusį — laikom
žmogiškos laimės riba! Ir kiekvienas vadas — romėnas,
graikas ar barbaras jis, nesvarbu — tiktai šito ir trokšta!
Tokios tad paskatos juos rizikuot ir kentėti priverčia,
šitoks troškimas šlovės, pralenkiantis narsą karinę!
Kas iš tikrųjų sutiktų vien tik garbe pasitenkint,
jeigu netektų kartu ir pelno! Tėvynę ne sykį
žudė ir aistros žmonių, ir didelis noras, kad būtų
giriantis įrašas koks akmeny, kuris pelenus saugo.
Jį suardyti, tiesa, ir laukinis figmedis gali:
savas likimas taip pat ir kapų paminklams paskirtas.
Štai Hanibalą pasverk — kiek liko iš didžiojo vado
svarų dabar? O kadais jis sunkiai Afrikoj tilpo,
toj, kur lig Nilo krantų nuo maurų plataus okeano,
ligi dramblių srities, etiopų tėvynės nueina...
Štai prisijungė Ispaniją, perėjo kalnus Pirėnų —
priešais pastato gamta sniegu apsidengusias Alpes!
Akmenis skaldo, uolas, actu susprogdina jis kalnus.

Gavo Italiją jau, bet toliau dar stengias pasiekti.
„Niekas nenuveikta,— sako,— kol pūnų karys neišlaužė
vartų, kol vėliavų mes Suburoj pačioj neiškėlėm!"
O, koks vaizdas, tikrai paveikslo vertas, kai joja,
aklas jau viena akim, ant getuliško dramblio valdovas!
Na ir kokia pabaiga? O šlovė! Nugalėtas jis buvo,
žinoma! Bėgo tremtin galvotrūkčiais; ten kaip klientas,
nuostabos vertas, didus, prie karaliaus būstinės laukė,
kolei teiksis pabusti iš miego bitinų tironas.
Taip gyvenimą šito žmogaus, iškamavusio žemę,
užbaigė ne kardai, ne uolos ir strėlės, o žiedas,—
jį už Kanus ir tiek daug pralieto kraujo nubaudęs.
Eiki, pamišėli, bėk, pasiskubink per Alpes žiauriąsias,
kad sužavėtiems vaikams tema deklamacijų taptum!
Žemės visos rutulys per mažas jaunuoliui iš Pelos,
dūsta visatoj ankštoj nelaimingas, nerimsta, lyg būtų
jis tarp Giarų uolų ar Serifo salelėj užtvertas.
Vos tik į miestą įžengs, kurio sienos iš plytų statytos,—
mažo jam karsto ganės! Koks kūnas žmogaus menkavertis,
aiškiai įrodo mirtis. . . O ne vienas tikim, kad buvo
perplauktas dar kažkada Atonas, mes tikim, ką paisto
Graikija, melo pilna: kad buvęs skersai Helespontą
tiltas tiesus iš laivų ir pralėkt jais važiai galėję.
Tikim, kad ilgas upes su intakais medas išgėrė,
pusryčių sėdęs: juk taip, net sušilęs, pliauškia Sostratas.
Koks parkeliauja atgal, Salamino salą palikęs,
barbaras Kserksas, nuplakti išdrįsęs Korą ir Eurą,
netgi Eolo rūsiuos nepratusius šito kentėti,
ir Poseidoną kadaise patį sukaustęs grandinėm!
Šito dar maža: išdeginti ženklą jūroj norėjo.
Kas iš dievybių po to sutiktų tokiam patarnauti?!

Kaip jis sugrįžo atgal? Vienintelis plaukė laivelis
jūros bangom kruvinom, ir trukdė kelionei lavonai.
Štai kaip nubaudžia dažnai šlovės begalinis troškimas!
„Leisk man ilgiau pagyvent, daug metų, Jupiteri, duoki!"—
šito ir sveikas meldi, ir sirgdamas trokšti be galo.
Bet nuolatinių kančių pilna ilgalaikė senatvė:
veidas pirmiausiai bjaurus, atgrasus ir atrodo lyg būtų
svetimas; skruostų oda tarytum šikšna sukietėjus...
Kabo suvytę žandai, ir raukšlės veidą vagoja:
tokias raukšles kažkur Tabrakos miškelių pavėsy
kasosi nuolat sena beždžionių gaujos motinėlė.
Skiriasi daug kuo jauni tarpusavy žmonės: gražesnis
šitas, žiūrėk, už aną, o tas gal stipresnis už kitą.
Seniai — vienodi visi! Ir balsas dreba, ir kūnas,
suvis nuplikus galva, iš nosies laša lyg vaikui.
Graužia dantų smegenim beginklėm, vargšas, duonelę,
žmonai ir savo vaikams, net sau jis našta; pasibjauri
juo netgi Kosas — gudrus palikimų medžiojimo meistras.
Džiaugsmo neteikia visai atbukusiam gomuriui vynas,
valgis taip pat neskanus, pamiršo ir moterų meilę:
guli mažytis ramiai jau ištisą naktį jo ginklas,
kiek jį žadintų kas, vis vien nepajėgia atbusti.
Jau nebeliko vilties pražilusiam seniui, nes tapo
silpnas jo kūnas. Tikrai įtartinas meilės siekimas,
kai nebelieka jėgų... Yra dar kitokių blogybių,
mat susenėjus džiaugsmų nė dainos jam nesuteikia,
kas bedainuotų, ar tie, kur mėgsta lacernom auksuotom
rodytis miniai, ar pats garsusis dainius Seleukas.
Skirtumas menkas tada, kurioje jis didžiulio teatro
pusėje sėdi, vis tiek nebegirdi ragų nei trimitų
senis apkurtęs. Ausin pasilenkęs jam šaukia berniukas,
kiek jau yra valandų ir kas aplankyti atėjo.

Kraujas silpnutis tada tik pradeda šilti, kai krečia
senį drugys, o ligų didžiulės suglaustos gretos
sukas aplinkui. Jei tu išvardyti jas paprašytum,—
būtų lengviau suskaičiuoti, kiek Opija turi meilužių,
kiek Temisono ligonių per vieną rudenį mirė,
kiek apiplėšė draugų Bazilas, o Hiras — vaikučių,
kiek nualsino per dieną vyriškių Maura ilgoji,
kiek ištvirkino vaikų, patikėtų jam auklėt, Hamilas!
Būtų lengviau suskaičiuot, kiek vilų turi kirpėjas,
skusdavęs man, dar jaunam, jau šiurkščią ir traškančią barzdą. . .
Vieną kamuoja pečiai, o antrą strėnos, trečiajam
keliai vis skauda, anas vienaakiui pavydi, nes aklas.
Svetimos rankos šitam tarp lūpų išbalusių kiša
paruoštą maistą; pietus matydamas žiotis įpratęs,
nūn tiktai žiopčioja jis tarytumei kregždės jauniklis,
kai alkana jo mama su pilnu snapu priartėja.
Bet už visas negalias baisiausia — tai proto silpnumas,
mat jau pamiršta vardus tarnų, nepažįsta bičiulio,
nors tik šią naktį abu jie puotavo! Sunku jau pažinti
netgi vaikus ir kitus namiškius. . . Nepaliks savo turto
senis žiaurusis vaikams, Fialai turtas jo kliūna:
šitiek verti bučiniai meilužės prityrusių lūpų,—
mokslus išėjo gerus ji viešųjų namų kamarėlėj.
Kartais dar protas guvus, bet tenka šermenis ruošti
savo vaikams ir matyt žmonos numylėtosios laužą,
urnose pelenus brolių ir sesių savųjų regėti.
Jeigu gyvena žmogus ilgai, jį nubaudžia nelaimės,
giminės miršta dažnai, liūdesys nuolatinis kamuoja,
vaikšto senatvė gili, apsirengusi gedulo rūbais!
Pilo valdovas, jei mes Homeru didžiuoju tikėsim,
buvo gražus pavyzdys gyvenimo ilgo, tik varnas

pralenkė jį... Ir tikrai, kas tiek amžių nuvydavo mirtį,
tas laimingasis! Metus savuosius skaičiuoja ant rankos
jau dešinės, o kiekkart ragavo jauno jis vyno!
Bet pagalvok apie tai, kaip savo likimą prakeikia
Nestoras, kaip nejauku gyventi seniui, kai mato
degančią barzdą sūnaus Antilocho, kada klausinėja
sutiktus savo draugus: kodėl toks gyvenimas ilgas?
Kuo nusikalto jisai, kad šitiek jam lemta gyventi?
Mirus Achilui, Pelėjas graudžiai apverkia jo mirtį,
liūdi Laertas, kada sūnus iš Itakės išplaukia.
Pas Asaraką patekt su iškilmėm būtų galėjęs
Trojos valdovas, kada tvirtai dar laikės jo miestas,
Hektoras kūną kartu su broliais būtų išnešęs,
verkiant trojietėms... Raudot pradėjusi būtų Kasandra
ir Poliksenė, rūbus draskydama, būtų rypavus,
jei būtų miręs tada Priamas, kai Paris ryžtingas
savo laivų dar nebuvo pradėjęs statyti. Sakyk man,
ką bent jau gero jisai per ilgąjį amžių patyrė?
Matė kardais ir liepsnom sunaikintos Azijos žūtį...
Griebėsi ginklo karys kretėdamas, metęs tiarą:
jautis sukriošėlis taip prieš Jupiterio aukurą krenta,
tiesdamas kaklą aštriam šeimininko peiliui. Liesutis,
varganas sprandas, matyt, nedėkingam arklui netinka...
Lemta numirt kiekvienam, bet žmona, pragyvenusi vyrą,
tartum laukinė šunies balsu gailingai sustaugė.
Jau pas savuosius skubu, neminėdamas Ponto karaliaus,
Krezą apėjęs, nors jam Solono teisingojo žodžiai
liepė laukti, kas bus pabaigoj gyvenimo ilgo.
Marijus senas tremty, Minturno pelkėse kentė,
misdamas duona, kurią nugalėta Kartagina davė.

Ar laimingesnis žmogus atsiradęs Romoje būtų,
netgi ir žemėj visoj, už šitą įžymų pilietį,
jei būt numiręs jisai džiaugsmingąją dieną, aplinkui
stovint belaisviams, pačioj šurmulynėj kareiviškos šventės,—
vos tiktai būt panorėjęs nuo važio teutonų nulipti?
Jautė, atrodo, kas bus, Kampanija ir susargdino
vadą Pompėjų drugiu. Bet maldos žmonių nugalėjo,
miestų balsai... Ir todėl Fortūna jo paties bei tėvynės
saugotą galvą vėliau, nugalėtam, nukirto. Išvengė
Lentulas šitokio skausmo, neišjuoktas mirė Cetegas,
nieks nesudarkė taip pat garsaus Katilinos lavono.
Pusbalsiu meldžia sūnums gražumo jų motina, dukroms —
žymiai garsiau ir tvirčiau, kai išvysta Veneros šventyklą.
Mums net juokinga šita jos malda... Bet ji sako: „Kodėl gi
kaltinat mus? Juk Latoną džiugina grožis Dianos!
Niekam tikrai nelinkėtų Lukrecija savojo veido,
kuprą Rutilos turėti Verginija trokštų, o savo
išvaizdą jai atiduot... Sūnaus gražuolio tėveliai,
baimės didžios apimti, be galo kankinasi, vargšai:
žino visi, kaip retai gėdingumas ir grožis sutinka.
Papročius tyrus senos giminės tegu sūnui įdiegia
vaiko griežtoji šeima, kuri mena sabinų rūstumą.
Šito dar maža: gamta dosnioji tegul jį išmoko
būti garbingu žmogum ir kukliai susigėdus parausti.
Ką jaunikaičiui daugiau dar galėtų gamta dovanoti,
sergstinti jį net uoliau už sargus ir tėvišką akį!
Vyru neleistina būt! Pasileidėlio gausios intrigos
veda iš kelio dažnai ir pačius gimdytojus: galią
šitokią turi jo dovanėlės! Nė vienas tironas
savo žiaurioj pilyje bjauraus nekastravo jaunuolio,
niekad bernelių šlubų ir pilvotų negrobė Neronas,
kupriai nedomino jo ir turintys strumą vaikinai.

Tad pasidžiauki grožiu sūnelio savo! Jo laukia
daugel pavojų didžių: taps žinomas miestui meilužis,
teks jam bijoti dažnai kerštingumo įsiutusių vyrų;
reiks nukentėti daugiau ir už Marsą, kuris neišvengė
kartą spąstų. Galiu pasakyti, kad šitokios bausmės
būna griežtesnės už tas, kurias mūs įstatymai leidžia.
Užmuša vienas kardu, o kitas rykštėmis plaka
net ligi kraujo, kai kur meilužius ir nuodėguliais bado.
Sau išsirinks iš pradžių ištekėjusią Endimionas,
tavo sūnus; kada duos Servilija pinigo — ryšis
ir su šita pagulėt, nemylėdamas. Greitai nuo kūno
puošmenas jos nusirinks... O kuri moteriškė gailėtų,
nuo geidulių tirpdama?! Vienodai elgiasi visos,
klauso mat balso aistros Katulė ir Opija lygiai!
Kuo gi pakenkia doriems jų grožis? Bet argi naudingas
buvo skaistumas rūstus Hipolitui ir Belerofontui?
Staigiai išraudo Fedra, lyg užgaulę didžią patyrus,
ir Stenebėją taip pat kaip kretietę išpylė raudonis.
Smarkiai įpyko abi. Tuojau moteriškės padūksta,
gėdą patyrę, kada jas apmaudas ima... Sakyki,
ką patartumei tam, kuris ruošiasi vest Mesaliną —
Klaudijaus žmoną? Tikrai dorybingą ir gerą jaunuolį,
gražų, kilmės nežemos, pražūtin jos akutės patraukė.
Tartum nuotaka ji apsigaubia šydą ugninį,
klojamas jai atvirai sode vestuvinis guolis...
Taip kaip senaisiais laikais milijoninis kraitis paskirtas,
liudyti žmonės ateis, o kartu su jais ir būrėjas.
Šitai laikai paslaptim, dar mažai kam težinoma? Juokas!
Pagal įstatymus ji susituokti ketina! Ką rinktis?
Jei pasipriešintum jai — ligi uždegant šviesą pražūtum,
eitum niekšybės keliu — truputėlį ilgiau pagyventum,
kol pagaliau pasieks imperatoriaus ausį naujiena,

žinoma miestui visam, giminės suteršusi garbę.
Būk paklusnus, jei kelias dieneles pagyventi panorai,
kaina jų nemaža! Nesvarbu, kokį kelią geriausiu
ar lengviausiu laikai — gražų kaklą po kardu guldysi!
„Argi negali turėti žmonės troškimų?" Jei nori
gaut patarimą, tai leisk dievams patiems nustatyti,
ko mums reikėtų ir kas tarnauja mūsų gerovei:
vietoj dalykų smagių dievai mums skiria naudingus.
Žmonės dievams brangesni negu patys sau. Kai pagauna
mūsų krūtinę aistra didžiulė, nevaldoma,— trokštam
tuomet žmonos ir vaikų, bet dievai tik vieninteliai žino,
kokią žmonelę pasiųs ir kokių vaikų susilauksim. . .
Bet jei prašytum ko nors, šventovėj aukodamas dešrą
šventąją kiaulės baltos ar vidurius,— patariu melsti,
kad sveikame tavo kūne sveikas būtų ir protas.
Dvasios tvirtos paprašyk, kad mirties nebijotum, laikytum
baigtį gyvenimo savo gėrybe, gamtos dovanota.
Taigi tavoji dvasia tegul niekad vargų nesibijo,
lai nepažįsta aistrų jokių ir pykčio, o tiki,
kad geriau bet kuris sunkusis Herkulio žygis
ir baisiausi vargai nei puotavimas, meilė, pagalvės
Sardanapalo! Gali tu šituos dalykus įsigyti,
bet per dorybę takai į ramų gyvenimą veda!
Nėr juk dievybės jokios virš tavęs, jeigu proto pakanka:
patys, Fortūna, tave sudievinę keliam į dangų.

XI SATYRA

Atiką laiko šauniu, jeigu jis ištaigingai puotauja,
o Rutilą — kvailiu. Iš nieko taip nesijuokia
žmonės kaip iš Apicijaus, jau nuskurdusio! Mini
mūsų Rutilą visur: pirtyse, teatre, suėjimuos,
puotose šneka taip pat. Ir sklinda gandas: kol stiprūs
raumenys jo ir jauni, kol kraujas gyslose verda,
nori Rutilas žodžius sutarties rašyt bei paklusti
valdžiai lanisto. Tiesa, tribūnas nei verčia, nei draudžia.
Daug pamatytum tokių, kurių, smarkiai apgautas ne sykį,
laukia kreditorius veltui šalia įėjimo į turgų.
Šiems išlaidūnams svarbiausia — gomuriui savo įtikti!
Valgo sočiau už visus ir geriau paskutinis varguolis,
tas, kurio laukia bėda, kurio pražūtis priartėjo.
O kolei kas visuose kampeliuose ieško skanėstų,
ir apetitas visai nemažėja nuo kainų didumo.
Tai, kas kainuoja brangiau, atrodo, labiau ir patinka!
Tad susiranda jie greit ir nesunkiai sumą nemažą,
tuoj užstato indus bei aplaužytą motinos biustą —
štai keturi šimtai sestercijų pirkt skanumynams
molio indely! Po to — gladiatorių košę teks valgyt...
Skirtumas visgi yra tarp puotaujančių: tai, kas Rutilui
vien prabanga,— bus garbė Ventidijui, gausins jo turtą.
Tą aš galėčiau visai pelnytai suniekint, kurs žino,
kiek aukštumu pranokęs Atlanto kalnas didysis
Libijos kalnus visus, tačiau nepajėgia atskirti,
kiek jo mažas kapšys už apkaustytą skrynią lengvesnis.
Žodžiai „pažink pats save!" iš dangaus ligi mūsų atėjo,

tad įsikalki galvon, protu įsiminki ir širdžia,
jeigu panorai tu vest ar į šventą senatą patekti:
šlubas Tersitas šarvų galingo Achilo netrokšta,
pats Uliksas per juos užsitraukė sau didelę gėdą.
Jeigu gynėju žadi byloje pavojingoje būti,
kur neaiškumų apstu, pasvarstyki, ko pats esi vertas:
geras oratorius tu ar kaip Kurcijus, gal ir Matonas,
menkas rėksnys? Ir ribas žinoki savo, ir saiką
jausk dideliuos bei mažuos reikaluos, nors tik žuvį tepirktum.
Tad raudonbarzdę užmiršk, kai kapšelis teišgali gružlį!
Ko tu sulaukti tikies, jei kišenė visai ištuštėjus,
plečiantis gerklei kasdien; pinigai ir gėrybės tėvulio
tavo pilve jau seniai, kuris praryja lyg maišas
pajamas, taipgi žemes, galvijus ir brangų sidabrą.
Raitelio žiedas galop nuo turtuolio rankų pradingsta,
ir Polionas nuogais piršteliais išmaldos prašo.
Nei sielvartinga mirtis, nei kapas ankstyvas nebaido
taip prabangos, kaip baugi jai būna atėjus senatvė!
Kelias dažniausiai toksai: pinigai, paskolinti Romoj,
švaistomi, matant patiems kreditoriams; kai pasilieka
kapšiuos tik asai keli ir skolų davėjai išblykšta,
tuoj į Bajus, pas austres, vikriai švaistūnai pasprunka:
mat jau vienodai garbinga — ar subankrutavus pabėgti,
ar Eskvilino kalvon išsikelti nuo triukšmo Suburos.
Vienas tiktai sopulys tėvynę paliekant kamuoja —
tai, kad visus metelius nebeteks jau cirko matyti!
Gėdos raudonio veiduos jų nėra, ir mažai kas pajėgia
kiek susigėsti dėl to, kad išjuoktas dumia iš Romos.
   Šiandien gali sužinoti, Persikai, ar padorumą
aš gerbiu iš tiesų ir ar stengiuos visur jo laikytis,
ar tik, pagyręs ankštis ir liepęs vergui išvirti
košę, kai girdi visi,— jam į ausį šnibždu: „Pyragaičių! . ."

Jei aplankyti mane tu ruošiesi, pabūsiu Evandras —
ar kaip svetys tirintietis atvyktum, ar kiek prastėlesnis,
tas, kurio kūne taip pat lašelis dieviško kraujo
(pirmą į dangų ugnis, o antrą — vanduo nudangino).
Tuoj paminėsiu valgius, kurių mes nepirkome turguj.
Bus pietums iš Tiburo pievų riebutis ožiukas,
jis visoje bandoje švelniausias, žolės neragavęs,
dar neišdrįsęs šakų žemučio gluosnio skabyti:
pieno daugiau tokiame negu kraujo. Paduos ir šparagų,—
baigusi vilnas suverpt, juos rinko kalnuos šeimininkė.
Gausi kiaušinių stambių, dar šiltučių (tiesiai iš gūžtos
imame juos), ir vištų, jų motinų; bus išlaikytų
vynuogių dar nuo pernykščių metų — visai šviežutėlių.
Kriaušių iš Sirijos bus ir iš Signijos; kraitės tos pačios
kvapą paskleis obuolių, skanių kaip picėniški. Taigi
valgyki drąsiai, žiema po rudens juk šalčiu išdžiovino
mūsų vaisius, ir dabar jų sultys daugiau nebekenkia. . .
    Visa tai buvo kadais ištaigingi pietūs senatui.
Kurijus tuomet sode, prirovęs kopūstų, dėliojo
juos ant krosnelės mažos, o dabar žemkasys purviniausias,
kojas velkąs su grandinėm sunkiom, tą valgį paniekins!
(Mena, kaip smuklėj tvankioj jis kiaulės gimda smaguriavo. . .)
Kumpis išdžiūvęs, kybąs ant žiogrių retų, buvo skirtas
vien šventomis dienomis pasimėgaut; gimtadienių proga
mūsų senoliai svečius lašiniais vaišino, o kartais
kąsniu mėselės šviežios, jei jos nuo aukojimų liko.
Taip giminaitis koks nors, jau triskart konsulu tapęs,
buvęs kareivių vadu ir diktatoriaus valdžią turėjęs,
eidavo kartais skubom į šitokią paprastą puotą,
grįždamas nuo kalvos nugalėtosios, kaplį iškėlęs.
Tuomet, kai teko bijoti mums Fabijų, griežto Katono,
Skaurų, Fabricijų ar pagaliau, kada cenzoriaus pikto

net ir jo kolega privengdavo,— niekas nesuko
sau dėl tokio nieko galvos, sužinot nesistengė,
koks ten gyvena vėžlys bangose Okeano, puošnumo
ir kilnumo teikiąs trojiečių lovoms: nebuvo
lovos šonai puošti, galvūgalį vario dabino
tik kukli asiliuko galva ir ant jos — vainikėlis.
Žaidė prie lovos šitos išdykėliai kaimo vaikiūkščiai.
Maistas jų buvo toks pat kaip namai ir kaip lėšos menkutės.
Grubūs kareiviai, visai neišmanantys graikiško meno,
savojo grobio daly, kai sugriaudavo miestą, atradę
indų, meistrų garsių padarytų, į gabalus laužė,
kad pasidžiaugtų žirgai faleruis, kad rodyt galėtų
priešui jie savo šalme iškaltą Romulo vilkę,—
tą, kuri peni vaikus, likimui įsakius,— Kvirinų
porą mažų po uola ir nuogą atvykstantį Marsą,
ietim ir tvirtu skydu pasmerktam grasinantį priešui.
Košę valgė karys iš etruskiškos molio lėkštelės,
visas sidabras tada tiktai ant ginklų žibėjo.
Daug ko galėtumėm mes nūnai pavydėti tam metui. . .
Net ir šventyklos tada didingesnės buvo, ir, einant
galų pulkams nuo krantų Okeano, girdėjosi balsas
naktį pačiam vidury mūsų sostinės: taip pranašystę
skelbė dievai. Ar geresnį orakulą rastum? Mus mokė,
rūpinos nuolat lotynų gerove Jupiteris šitaip,
kol jo veidas molinis nebuvo suterštas aukso.
Suręstą stalą namuos iš nuosavo medžio tematė
kuklūs praėję laikai ir medieną tik tuokart naudojo,
jeigu lazdyną kur nors ilgaamžį nuversdavo Euras.
Šiandien neteikia visai malonumo pietūs turtuoliams,
jiems jau visai neskanus danielius bei plekšnė ir dvokia
rožės ir net kvepalai, jei apskrito stalo nelaiko
dramblio kaulas kilnus,— atsistojęs baisus leopardas,

šiepiantis savo nasrus,— iš ilčių dramblių, kurias siunčia
vartai Sienos arba greitieji maurai bei indai,
dar tamsesni ir už maurus; iš tų, kur miške nabatėjų
žvėrys palieka, kada per sunkūs galvai jie būna.
Stalas tik šitoks teuždega alkį. . . Sidabro kojelė
rodosi jiems per prasta, kaip ir žiedas blizgus geležinis!

Svečio bijau išdidaus, kuris su savim mane lygins,
išteklius mano menkus paniekinęs. Nė trupučio
dramblio kaulo namuos neturiu, ir lošimo kauliukai,
ir akmenėliai taip pat — ne iš dramblio kaulo, o kriaunos
mano peilių visai paprastutės. Tačiau nesupūdom
niekad mėsos ir tikrai ne blogesnę supjaustome vištą!
Šitokio meistro nėra, kurio negalėtų pralenkti
tie mokinukai, kuriuos Triferas pjaustyti moko
peiliais bukais kiškelius ir kiaulę, gerai nupenėtą,
skitų paukščius, antilopę; moko didžiulį flamingą,
šerną gražiai sudoroti arba getulų gazelę
taip, kad net skamba visoj Suburoje pietūs mediniai!
Mūsų meistrelis kol kas afrikietiško paukščio sparniuko
nei gabalėlio ožkienos pavogti nemoka: naujokas
mat kolei kas nevikrus, trupinėlį tik kartais nukniaukia.
Mums paprasčiausias taures, kainuojančias keletą asų,
vergas kuklutis paduos, apsirengęs šiltai, o ne puošniai.
Šitas — ne frigas, taip pat ir ne likas, lotyniškai kalba,
ne iš prekiautojo jį nusipirkom už pinigą stambų.
Rengiasi mūsų vergai vienodai, trumpai nukarpyti
tiesūs plaukai, dėl svečių šiandieną gražiai sušukuoti.
Tas — tai vargingo piemens sūnelis, o šitas — artojo;
dūsauja sunkiai: mamos mat seniai neregėjęs gyvena,
savo lūšnelės, taip pat ir ožiukų mielų pasiilgęs,
veido tikrai nuoširdaus, gėdingumo dar turintis jausmą.

Tiktų štai šitokiems būti ir dėvintiems purpurą ryškų!
Neina užkimęs pirtin, nuo mažens ištvirkauti nepratęs,
sau pažastų išpešioti neleidžia ir neslepia bailiai
savo storos papilvės už atsinešto indo aliejaus.
Tau jis ir vyno paduos, tuose kalnuose supyluoto,
kur jis išaugo patsai ir kurių papėdėje žaidė:
tarnas ir vynas — abu vienoje vietovėje gimę.
Galgi tu lauki, kad ims čia gadietišku papročiu šokti,
pritariant dainai, būrys merguželių ir tūpčios lig žemės,
drebins aistringai šlaunis, dėkingiems plojant žiūrovams?
Mato ir žmonos kai ką, prie vyrų greta atsigulę,
nors apie tai ir kalbėti, joms girdint, ryžtųsi retas. . .
Būdas neblogas pakelt jausmingumui turtuolių, tarytum
dilgė jų kūnui aštri; o moterims toks malonumas
žymiai didesnis: greičiau mat užsidega,— jei pastebėjo
ar išgirdo ką nors panašaus, jos iškart susileidžia.
Šie žaidimai tikrai ne kukliems namams! Tegu klauso
tas tarškynių garsų ir žodžių, kurių neištartų
mergšė nuoga bjaurioje landynėje, tas tesidžiaugia
žodžiais šlykščiais ir visom gašlumo meno taisyklėm,
kas apspjaudyt vynu Lakonijos marmurą pratęs.
Taip, mes atleidžiam šituos dalykus turtuoliams. Bet lošti
ir ištvirkauti beturčiams — gėda didžiulė. O jeigu
ponas taip elgias, žiūrėk, pagarsėja kaip linksmas šaunuolis!
Pramogos kitos pas mus šiandieną puotoj tebūna:
mums padainuos čia eiles ,,Iliados", po jų dar išgirsim
skambų Maroną, kuris kaip Homeras vertas vainiko!
Ir visiškai nesvarbu, koks balsas eiles šias dainuoja.
Tad atidėki dabar šalin savo rūpesčius, viską,
poilsio sau palinkėk malonaus, kai turi tokią progą
visą dieną praleist tinginiaudamas. Čia neminėsim
tavo skolų ir tegul tulžis nesilies, prisiminus,

kad paryčiukais žmona iškeliauti įprato, o grįžta
naktį drabužiais šlapiais ir keistai susilamdžiusiom klostėm,
degančiom skaisčiai ausim bei veidu, plaukais sutaršytais.
Visa, kas slegia, paliki už mano slenksčio, drauguži;
savo namus ir vergus, ką sulaužė šitie ar pražudė,
o pirmučiausiai draugus nedėkingus šičia užmirški.
Šventė mieste ruošiama Kibelės garbei, tik laukia
nosinės mosto — pradėt. Atsisėdo jau pretorius, rimtas
tartum triumfo metu: teks jam sumokėti už žirgus!
Jeigu galiu pasakyti didžiulei miniai sutikus, —
cirke šiandieną Roma visa sutilpo, ir triukšmas
rėžia man ausį: girdžiu, kad „žaliųjų" pusė laimėjo.
Sostinė mūsų nuliūs tuojau pat ir taps nelaiminga,
lyg pralaimėjus kadais prie Kanų konsulams, jeigu
tik nebebus reginių! Bet tinka riksmai vien jaunuoliams,
drąsios lažybos — tik jiems ir mergaitės puošnios pašonėj.
Mūsų raukšlėta oda tesiurbia pavasario saulę,
togą numeskim šalin! Ramiai jau gali ir į pirtį
eiti, nors lig šeštos ištisa valanda tau dar likus.
Taip pragyventi, tiesa, ir penkių negalėtum dienelių,
nes nusibosta netrukus ir šitoks gyvenimo būdas.
Kas pasitaiko retai, tik tas mums džiaugsmo suteikia. . .

XII SATYRA

Net už gimtadienį man ši diena smagesnė, Korvinai,
kai pažadėtų aukų čia šventinis aukuras laukia,
deivei Junonei avelę visai baltutėlę mes vedam,
vedam Minervai taip pat, gorgone pasipuošusiai skydą.

Purto ilgą virvutę auka ir badytis mėgina:
šitą vikruolį Tarpėjos Jupiteriui mes paaukosim.
Veršis smarkus ir šventykloms bei aukurui aiškiai subrendęs,
tinkamas laistyt vynu; jau gėdinas motinos spenį
čiulpti ir savo ragais bedygstančiais ąžuolą bado.

Jeigu aš turto tiek pat kiek meilės draugui turėčiau,
tuoj atitemptų čionai už Hispulą jautį storesnį,
stambų ir tingų, koksai nesigano žolėj netoliese,
tokį, kurio padermė iš vešliųjų Klitumno ganyklų:
sprandui nukirsti šitam prisireiktų galingo skerdiko.

Jį paaukočiau mielai už sugrįžusį draugą, kurs dreba
dar ligi šiol ir nuo tiek nelaimių džiaugias paspukęs,
laivui sudužus, be to, ir smogusio žaibo išvengęs.
Dangų baisaus debesies tamsybė juodžiausia užklojo,
metės į stiebus visai netikėtai liepsna, ir kiekvienas
manė, kad žaibas pataikė į jį. Bet greitai suprato,
apimtas baimės, kad tas reginys — liepsnojančios burės —
laivui jau tikrą, siaubingą pražūtį žada. . . Taip šiurpiai
netgi poetų aprašomos audros turbūt neatrodo.
Bet paklausyki toliau. Ir daugiau dar grėsė pavojų,—
vargšą užjauski tu vėl,— nors tai tik tebuvo dalelė
bendro likimo žiauraus, daugeliui žinomo: désto
mums tų jūreivių bėdas šventyklose aibė lentelių.

Kas gi nežino dabar, kad Izidė maitina piešėjus?!
Šitoks likimas tąkart ištiko ir mūsų Katulą.
Kai prisipildė vandens jo laivo vidus, o didžiulės
bangos, užgriuvusios smarkiai, išklibino bortus,— nebūtų
niekuo padėjęs joksai kapitonas žilas laiveliui,
vos besilaikančiam. Čia Katulas ėmė su vėjais
tartis, visai panašiai, kaip bebras elgias pavojuj,
kai kiaušinėlių nukąsti sau nepagaili: galvoja,
kad reikalinga yra tik jo srovelė. Ryžtingai —
„Meskite viską jūron, kas mano!"— sakė Katulas,
daiktus gražiausius išmest pasiruošęs ir purpuro rūbą,
net mecenatams labai išlepusiems tinkamą rengtis,
medžiagų daugel kitų, vilnonių, kurios nusidažė
pačios žolės nuostabios, taip pat paslaptingo šaltinio
galiom, padėjus, tiesa, labai ir Betikos orui.
Greit, nedvejojęs nė kiek, išmėtė ir savo sidabrą,
ir kalinėtus indus Partenijaus, taurę lyg urną:
Fusko žmonelei iš jos ir Folui gerti pritiktų!
Dubenys lėkė už borto, taip pat ir tūkstančiai lėkščių,
taurės raštuotos: iš jų gudrusis Olinto pirkėjas
gerdavo. Kas, pasakyk, pasaulyje ryžtųsi kitas
savo gyvybę labiau už sidabrą ir mantą branginti?!
Sau įsitaiso dvarus kai kurie ne tam, kad gyventų,
betgi, nuo ydų akli, kad dvarą įgytų, gyvena.
Didžiąją dalį mantos jis savo išmėtė, bet, gaila,
tai nepadėjo,— tada, prispaustas nelaimės, sumanė
laivo stiebą kardu nukirsti ir taip išsigelbėt.
Kilus pavojui baisiam, mums nieko kito nelieka,
kaip, užsimojus kardu, truputį pamažinti laivą.
Štai ir bandyk patikėti vėjams tu savo gyvybę,
medžiui skobtam patikėt, kada nuo mirties tave skiria
pirštai galbūt septyni, jei bortų lentos neplonos!

Plaukdamas jūron, paimki pintinę duonos bei indą
pūstą, tačiau nepamirški ir kirvio, audroj reikalingo.
Jūrai nurimus visai, kai vargšeliams plaukiantiems oras
tapo labai palankus, kai likimas ir Eurą, ir jūrą
buvo įveikęs, kada ir parkų ranka gailestinga
verpti pradėjo linksmai ir baltą siūlą vynioti,
kai už alsavimą vos stiprėlesnis padvelkė vėjas,—
vargšas laivelis tada pamažu ėmė plaukti, išpūtus
vėjui rūbus, tik vienai priekinei burei telikus.
Austras aptyko šiek tiek, suspindo saulė, ir grįžo
jiems išsigelbėt viltis, tuojau pasimatė viršūnė
kalno, Jului brangi, už Laviniją, pamotės miestą,
jam malonesnė, baltos kiaulaitės vardu pavadinta.
Kiaulės šitos papilvė be galo frigus sužavėjo:
trisdešimt buvo spenių, nematytas lig tolei dalykas!
Atplaukė jis pagaliau į užutekį ramų už molo;
stovi čionai švyturys Tirėnų, lyg išlenktos rankos
eina į jūrą tolyn tos dambos, toli pasilikus
krantui Italijos. Tai nuostabiau atrodė nei uostai,
mūsų gamtos sukurti! Laivelį aplaužytą suko
vadas gilyn, kur ir Bajų valtis saugiai galėjo
inkarą savo nuleisti. Apie nugalėtą pavojų
mėgo plepėti tenai nuskustais pakaušiais jūreiviai.
Eikite tyliai, vergai, padorumo laikydamies, neškit
prie šventyklos gėles, peilius pabarstykite miltais,
minkštą altorių — jisai iš žalios velėnos — papuoškit.
Aš ateinu paskui jus, paaukojęs svarbiausiąją auką,
grįšiu namo atgalios, tenai su dailiais vainikėliais
stovi dievukai maži, nuo minkšto spindėdami vaško.
Melsiuos Jupiteriui čia savajam ir protėvių larams,
smilkalus skleisdams, visų spalvų žibutes išbarstysiu.
Viskas suspindo. Šakom ilgiausiom puošiasi durys,

žiebiasi lempos anksti, iškilminga prasideda šventė. . .
Tik įtarti manęs klasta, Korvinai, nereikia,
jeigu, sugrįžus Katului, jo garbei aukų daug paskyriau.
Mano bičiulis ne vienas — net tris palikuonis jis turi.
Draugui tokiam nenaudingam tik žlibą, paliegusią vištą
skirti turėčiau ir tai šykštėdamas. Sūnų auginsi —
putpelės netgi negausi. Tačiau vos tik karštį pajunta
Pakcijus ar Galita — abudu turtuoliai bevaikiai,
tuoj pagal paprotį seną margos lentelės uždengia
portiką visą, kai kas hekatombę net dosniai pasiūlo!
Nėr mūsų žemėj dramblių, ir parduoti jų nieks neparduoda,
Lacijuj jų nemačiau, nes po mūsų dangum neužgimsta
šitoks žvėris, o tiktai iš juodųjų kraštų atgabentas
ganosi Turno lauke ir rutulų giriose vaikšto:
Cezario jis gyvulys, paprastiems žmonėms nepaklūsta.
Protėviai dramblio, matai, Hanibalui tiriečiui tarnavo,
gelbėjo mūsų vadams ir Pirui — molosų karaliui,
buvo jie per karus reikalingi, kai tempė ant sprando
būrį kareivių ar aukštą, apgulai būtiną bokštą.
Tad nei Pakuvijus Histras, nei Novijus šičia nekaltas,
kad neatsitempė jie prie aukuro tiesiai šio dramblio,
priešais Galitos larus neparvertė, nors tiktai vienas
vertas didžių jis dievų ir tų, kurie jiems aukoja.
Kitas, jei leistum aukot, negailėtų ir vergo stambiausio
bei maloniausio būry visame; net tarnaitėms ir vaikiams
raištį aukų ant kaktos užrištų. O jei atsirastų
jo namuose šiuo metu Ifigenija nuotakos amžiaus,
ją pažadėtų taip pat, nors šitą mergelę pakeisti
elnė tragedijų vargiai galėtų. Tad savo žemietį
girti skubu ir laivų net tūkstančiui to testamento
aš neprilygčiau: mat, jei ligonis išvengs Libitinos,
gal sunaikins testamentą ankstesnį (susuks žilą galvą

jam paskirtoji auka nuostabi) ir be galo dėkingas
viską vienam atiduos Pakuvijui. Priešus sumušęs,
šis išdidžiai pražingsniuos... Dabar tu matai, kaip naudinga
būna kartais papjauti Mikėnų mergelę. Tegul sau
šitiek metų gyvena Pakuvijus, kiek išgyveno
Nestoras, grobio tiek pat kiek Neronas lai turi ir aukso
kalnus prikrovęs. Bet jo nemyli niekas, jis — nieko...

XIII SATYRA

Niekad jokia nedorybė, tikėk, nesuteiks malonumo
tam, kas ją daro: save jis pirmiausiai pats ir nubaudžia
tartum teisėjas rūstus, nors pretoriaus urna begėdė
būtų išteisinus jį. O kaip tu, Kalvinai, galvoji —
žmones papiktins ar ne nauja šlykščiausia niekšystė,
garbę tavo įžeidusi vėlei? Ne tokį jau mažą,
rodos, ir turtą turi, kad slėgtų tave šitaip sunkiai
nuostolis šis, beje, vidutinis! Juk matom — ne reta
tai, ką šiandien kenti, apgavystę ne vienas patyrė,
įprastas daiktas jinai, eilinis likimo kaprizas.
Meskim šalin dejones graudžiąsias! Juk skausmas neturi
būti toksai aštrus vyriškio širdy ir už žaizdą
netgi didesnis. O tu trupinėlį nelaimių menkučių
sunkiai pakelti gali: kunkuliuoja vidus ir liepsnoja,
kad neatidavė tau draugužis sumos patikėtos!
Keista, jog stebisi tas, kuriam šešios bus dešimtys metų
jau už pečių ir kuris konsulaujant Fontėjui dar gimė!
Negi gyvenimas ilgas nieko tavęs neišmokė?
Žinoma, ta išmintis, kurią filosofijos knygos
siūlo, pajėgia dažnai nugalėti likimą, bet laikom
žmones laimingais ir tuos, kuriuos išmokė nelaimes
kęsti ir jungo nemest gyvenimo vingiai. Nejaugi
dar pasitaiko dienų šventų be vagystės, apgaulių,
be melagysčių arba nedorai įsigyjamo turto,
be pinigų, surinktų su nuodų ir kardo pagalba?
Reta garbingų žmonių, mažiau gal, nei Nilas turtingas
intakų turi, mažiau, nei vartų Tebuose buvo.

Amžius devintas nūnai, ir jis iš tikrųjų blogesnis
už geležinį: juk jam net pati gamta nesurado
tokio metalo, kurio vardu jo niekšybes vadintų.
Mes tuo tarpu dievų ir žmonių pagalbos maldaujam
taip, lyg klientai rėksniai Fesidijaus prakalbas girtų!
Ar nežinai, seneliuk, neišaugęs iš vaikiško amžiaus,
kaip svetimi pinigai vilioja? Atrodo, tik juoką
sukelia miniai naivus paprastumas tavasis, kai trokšti,
kad neprisiektų nė viens melagingai, kad žmonės tikėtų
esant dievybę ir prie aukurų kruvinų, ir šventykloj!
Senbuviai šitaip gyveno kadaise, anksčiau, nei Saturnas
buvo išvytas ir teko jam žemdirbio pjautuvą čiupti
vietoj karūnos; tada, kai Junonė mergiūkštė tebuvo,
kai, dar negavęs valdžios, Jupiteris Idoj sėdėjo.
Dar nepuotavo dievai, virš aukštų debesų susirinkę,
nei Ganimedo tada, nei gražuolės Hebės nematė
niekas prie taurių, taip pat ir Vulkano, kuris, jau išgėręs
savo nektarą, rankas, supurvintas kalvėje, šluostės.
Valgė dievai atskirai sau kiekvienas, nebuvo matyti
tokio jų būrio kaip nūn, ir dangus, kuriame negyveno
tiek dievybių tada, vargšelį spaudė Atlantą
žymiai silpniau; o liūdna karalystė gelmių nepriklausė
niekam: Plutono niūraus, jo žmonos sicilietės bei rato,
furijų ir akmens ten nebuvo, nei vanago juodo. . .
Linksminos vėlės tada be jokių požeminių valdovų!
Tikras stebuklas atrodė tuomet žmonių nedorumas;
vien tik mirtis tegalėjo išpirkti nuodėmę baisią,
kai nepakilo jaunuolis iš vietos prieš senį, berniukas —
priešais barzdotą, nėt jei šis vaikas namuos būtų matęs
uogų daugiau surinktų ar gilių krūvelę didesnę:
šitokia buvo garbė pirmauti nors ketvertu metų!
Pirmas pūkelis tada prilygo garbingai senatvei.

Šiandien, jei draugas neneigs paėmęs pinigus saugot,
santaupas tau sugrąžins sename kapšely kaip dera —
jo padorumas bus vertas paburt iš etruskiškų knygų,
ir reikės paaukoti už tai vainikuotą avelę.
Jei pamatau aš kur nors garbingą vyrą ir dorą,
gyvas stebuklas,— sakau,— kaip dvikūnis vaikas, žuvytės,
rastos arimo vagoj, besilaukianti mulo patelė.
Tuoj sunerimstu, lyg akmenys būt su lietum pasipylę,
lyg ant šventyklos nutūpęs būtų kekėm ilgiausiom
bičių spiečius, arba į jūrą tekėtų upokšnis
dar neregėta srove, putodamas pieno verpetais.
Skundiesi, kad per apgaulę bedievišką — tūkstančių dešimt
paveržė jis iš tavęs! O kas, jeigu kitas neteko
šitaip tylom ir daugiau dar tūkstančių, trečias prarado
sumą didžiulę, kuri nesutilptų talpiausioj dėžutėj?
Tai, ką paliudys dievai, juk be galo lengva paneigti,
jeigu tik nieks iš žmonių negirdėjo! Žiūrėki, kaip garsiai
ginasi sukčius ir koks įžūlus nenaudėlio veidas!
Saulės šviesios spinduliais ir Tarpėjos žaibu jis prisiekia,
Kiros dievybės strėlėm ir Marso ietim ilgąja,
nendrių strėle, strėline medžioklių mergelės Dianos,
tavo baisiu tridančiu, o Egėjo tėve Neptūnai.
Ietį Minervos minės prisiekdamas, Herkulio lanką
bei įvairiausius ginklus, kokie tik danguj gali būti.
Jeigu jis turi vaikų — prisiekiu, sako, suvalgyt
galvą vargšelio sūnaus, acte egiptietiškam virtą!
Būna žmonių, kurie, likimui viską priskyrę,
tiki, kad juda išvien pasaulis be jokio valdovo,
o kai prireikia, metus ir dienas gamta kaitalioja,—
tad nesibaimina jie paliesti aukuro jokio.

Kitas pabūgsta, tiesa, kad jo bausmė neužgriūtų,—
tiki dievais ir kreivai prisiekdamas taip samprotauja:
„Ką tiktai nori, su mano kūnu Izidė tedaro,
net ir manąsias akis tepraduria nirštantis sistras,
kad pasiliktų tik man, nors apakusiam, šie pinigėliai!
Pinigas vertas džiovos ir vočių pašvinkusių, vertas
kojų sulaužytų! Trokšta neturtėlis Ladas podagros,
jeigu ji turto pridės, bet nereikia jam Antikiros
ir Archigeno! Nėra naudos ir iš kojų greitumo,
dovis nekoks alkanam — alyvų šakelė iš Pizos. . .
Didelis pyktis dievų, tačiau neretai suvėluoja. . .
Jeigu nubausti visus kaltuosius dievai pasišovę,
vargiai jie greitai mane pasieks! Gal dievų atlaidumą
lemta patirti ir man? Dažnai jie tokių nenubaudžia!
Kartais skirtingų bausmių susilaukia vienodos niekšybės:
gauna juk kryžių vieni už tą patį, kiti — diademą!"
Šitaip padrąsina jis savo sielą, kamuojamą baimės
dėl nelabosios kaltės, o jeigu kvieti prie šventyklų,
pirmas žingsniuoja, tave pasiruošęs ir tempti, ir stumti.
Jei įžūliausiai kas nors niekšybę daro, tai žmonės
tiki, kad sąžinė jo švarutėlė! O jis juk vaidina
tartum bėglys juokdarys mime sąmojingo Katulo.
Taip tu, vargšeli, šauki, kad pralenktum net Stentorą patį,
ar, ko gero, Homero Arėją: „Jupiteri, žinom,—
viską puikiausiai girdi, bet nejudini lūpų, nors reikia
tarti tau žodį, vis tiek — ar iš vario, ar marmuro būtum!
Kam pamaldžiai ant anglių iš popieriaus smilkalus dedam,
kepenis veršio mažais gabalėliais ir kiaulės baltosios
vidurius?! Skirtumo nėr, berods, tarp visur išstatytų
jūsų, dievai, atvaizdų ir skulptūros Vagelijaus kvailo!"
Tad paklausyki dabar paguodos žodžių teisingų
to, kurs neskaitė lig šiol nė vieno kiniko raštų,

stoikus peikia, kurie tik tunika skirias, nemėgsta
nė Epikūro, sodu mažyčiu linkusio džiaugtis.
Gydo tegul daktarai geriausieji sunkų ligonį,—
tavo negalią menką mokinys Filipo išgydys.
Jei pasakysi, kad nėr tokių niekšybių pasauly,
aš nutylėsiu. Daužyk sau kumščiais krūtinėn, kiek nori,
visą net veidą gali sau aptalžyti delnu kietuoju.
Juk užrakina duris, kai patiria nuostolį, žmonės,
o namuose sumaištis didesnė ir raudos garsesnės
net už raudas šermenų, pinigų netekus, pakyla...
Nieks neapsimeta čia iš sielvarto plėšąs drabužį
ir nekamuoja akių, bandydamas ašarą sunkti:
dėl prarastų pinigų tikras mes ašaras liejam!
Ar nematai, kad panašios nuoskaudos turguj kartojas,
kad, lenteles rūpestingai perskaitę dešimtį kartų,
parašo savo vis tiek atsisako, išsižada rašto,
nors ir išduoda juos braižas, taip pat sardoniksas rinktinis
(dramblio kaulo dėžutėse šitokius antspaudus saugo)?
Koks tu naivuolis! Galbūt tu laikai save ypatingu,
gal net manai, kad esi baltosios vištos sūnelis,
mes — tik viščiukai prasti, iš menkų išsiritę kiaušinių?
Skausmą pakeltum lengvai ir nedaug tulžies išeikvojęs,
jeigu nukreiptum akis į didesnį blogį. Vertėtų
čia prisimint žudikus pasamdytus ar gaisrą klastingą,
kai liepsna nuo sieros pirmučiausiai puola prie durų...
Tuos prisiminki, kurie senojoje vagia šventykloj
taurę didžiulę, rūdžių garbingų paliestą, čiumpa
seno karaliaus aukas — vainikus ir tautų dovanotus
daiktus! Jei šito nėra, visada atsiras mažėlesnis
niekšas, kuris lupinės paauksuotą Herkulio šlaunį,
veidą Neptūno nudirs ir nuo Kastoro plokštę auksinę.
Argi pabūgsta tasai, kuris visą Griausmavaldį lydo?!

Dar prisiminki anuos, kur nuodus pardavimui gamina,
tuos, kuriuos jaučio odoj reikėtų į jūrą įmesti,
vargšę nekaltą beždžionę kartu į maišą įgrūdus...
Tai tik mažytė dalis visokių niekšybių: jas mato
ištisą dieną teisme prefektas, saugantis Romą.
Jeigu tu būdą žmonių giminės nusprendei pažinti,
puikiai užteks ir vienų namų: pabuvęs kiek laiko,
grįši iš ten ir daugiau nelaimingu skelbtis nedrįsi!
Argi didžiulis gurklys ką nustebintų Alpių kaimely
ar Merojoj — krūtis, didesnė už storą vaikutį?
Ką apstulbintų mėlynos akys germanų ir šviesūs
jų plaukai, susukti ragan iš sušlapintų sruogų?
Įprasta šitai tenai, nes vienodas visų prigimimas.
Vos tik atskris debesys triukšmingasai Trakijos paukščių,
puola pigmėjas karys su mažyčiais ginklais į mūšį.
Priešui nelygų, kaipmat jį pagauna gervė žiaurioji
ir nagais išlenktais pastvėrusi neša. Jei šitai
tu pamatytum pas mus, nuo juoko išgriūtum! Nesklinda
juokas jų žemėj, nors ten tie mūšiai vyksta kas dieną:
žmonės tautelės šitos didumo visi sulig pėda.
„Argi klastūnės galvos už šitą apgaulę niekšingą
niekad bausmė nepasieks?" Gerai, štai sunkiausiom grandinėm
tempia melagį — ko dar panorėtų kerštas! — ir mūsų
teismas jį baudžia... Vis tiek juk skola pasiliks negrąžinta,
tau pinigų neatneš, tik galvos nebetekusio kūno
kraujo lašelis suteiks tavo širdžiai beprasmę paguodą.
„Keršyt be galo saldu, maloniau už gyvenimą patį!"
Šitokius sako žodžius tik tamsuoliai, jų širdys, atrodo,
net be menkos priežasties dažnai suliepsnoja iš pykčio,
jei pasitaiko dingstis nors mažytė — pasiunta iš karto!
Šitaip tikrai nesakytų Chrisipas nei Talis švelnusis,
nei prie Himeto saldaus gyvenęs senasis išminčius,

kurs nenorėjo įpilt savo priešui cikutos lašelio —
visą išgėrė patsai, grandinėm sunkiom surakintas.
Ydas naikina visas pamažu išmintis ir sėkmingai
moko pirmiausiai tiesos. Vien menkai, skurdžiai ir silpnai
sielai suteikia saldaus malonumo įvykdytas kerštas.
Šitai matyti iš to, kad nieks taip džiugiai nekerštauja
kaip moteriškės! Tačiau kodėl tu manai, kad pabėgo
tie nuo bausmės, kuriuos nuolat baimė kamuoja, padarius
niekšišką darbą? Juk jiems nematoma rykštė grasina.
ir paslapčiom vis rimbu lyg budelis sąžinė pliekia.
Ši ypatinga bausmė, siaubingesnė už tas, kur išrado
ir Radamantas žiaurus, ir Cedicijus,— dieną bei naktį
slypi paties širdyje tarytum rakštis nuolatinė.
Pitija, Delfų žynė, vienam taip atsakė spartiečiui:
nubaustas bus ateity jis už tai, kad klastingai sumanė
draugui skolos negrąžint ir suktybę dar priesaika dangstė.
Dievo mat klausė jisai, kokia šito nuomonė būtų,
ar nepritartų tokiam jo poelgiui pats Apolonas?
Vien tik iš baimės tada sugrąžino pinigus. Baudė
dievas už tai,— ištarmė nelemta pasitvirtino puikiai:
žuvo kartu su namais ir savo visais palikuonim,
netgi su tais, kurie jam tolimi giminaičiai tebuvo.
Tokios tad bausmės ištiks vien už norą iškrėsti niekšybę!
Mat jei slaptai mintyse nusikalsti kas nors pasiryžo,
tai juk ir kaltas yra! O ką, jei tikrai nusikalsta?
Tokį net valgant baisi, šiurpulinga baimė kamuoja,
sausa lyg sergant gerklėj, tarp dantų jo įstrigęs ir sunkiai
kramtomas maistas sakytum išbrinksta; setietišką vyną
spjauna vargšelis; brangus ir senas albaniškas taipgi
jam nepatinka; nors dar geresnį parodysi — raukšlės
tankios subėgs ant kaktos tarytum nuo prasto falerno.
Naktį, jei žmogui šitam užsimiršti kiek rūpesčiai leidžia

ir, pasiblaškius ilgai patale, užmigti pavyksta,—
greitai pamato sapne jis aukurą įžeisto dievo
bei šventyklą; tuojau jį net prakaitas išpila šaltas,
kai sapnuoja tave: stebuklingas, didesnis už tikrą
atvaizdas gąsdina jį ir verčia tiesą sakyti.
Šitokie dreba kasdien, vos žaibą pamatę išbąla,
griausmą išgirdę danguj iš baimės žado netenka,
tartum nebūtų liepsna nelaukta ir ne audros ją šauktų,
o nusileistų pati ji į žemę įniršusi teisti.
Tuokart jei baigės gerai — kitos audros jie jau bijo
žymiai labiau, lyg ją tik rytojui giedra atidėjo.
Jeigu šone skausmus ir nemigą keliantį drugį
pradeda jausti, tuojau pagalvoja, kad dievas supykęs
siunčia jiems ligą dabar ir strėles, ir akmenis kietus.
Niekaip nedrįsta aukoti šventyklai bliaunančią avį,
larams savųjų namų paskirti skiauterę gaidžio;
jau nesiryžta prašyt nusikaltėliai sau net sveikatos,
nes kiekviena jų auka už gyvybę pačių vertingesnė!
Niekšų visų prigimtis panaši: jie labai nepastovūs.
Tuomet, kai krečia šunybę, jiems tvirtumo pakanka;
ima suprast, ką gerai, o ką neteisingai padarė,
visad po laiko. Tačiau prie niekšybių traukia iš naujo
juos atkakli prigimtis, kurios niekada nepakeisi.
Ar nusikaltėlis gali ribą pajust?! Nesugrįžta,
kartą išnykęs nuo veido atbukusio, gėdos raudonis!
Kurgi tu žmogų matei, kad, vieną šunybę iškrėtęs,
liautųsi? Matos, pateks į spąstus ir šis apgavikas,
kablį jam rūsio tamsaus kalėjime teks išmėginti
ar net aukštąsias uolas Egėjo jūros, nuo seno
pilnas garsių tremtinių. Tu džiaugsies tada, kad įkliuvo
tas, kurio nekentei! Pats pamatysi, jog dievas nė vienas
nėr dar apkurtęs visai ir ne toks kaip Tiresijas aklas.

XIV SATYRA

Mano Fuscinai, dabar daugybės niekingų dalykų,
papročius mūsų skaisčius suteršiančių ir negarbingų,
patys išmoko tėvai savo žodžiais bei elgesiu. Jeigu
senis mėgėjas palošt, tai ir vaikas, nešiojantis bulę,
mėtys štai tokius pačius kaulelius iš indo mažyčio!
Giminės ir šeimynykštis bet koks apsigaus pasikliovę
tokio jaunuolio dora, kuris jau trumus skutinėti,
prieskonius grybams paruošt ir tame padaže sumirkytus
valgyt mažus paukštelius išmoko iš tėvo dykūno,
žilo plevėsos. Tiktai septinti suėjo metukai
šiam berniukėliui, kol kas ne visi atsinaujino dantys,
o pastatyki prie jo po tūkstantį vyrų barzdotų
iš dešinės ir kairės, vis tiek šis varlys pageidauja
valgyti kuo prašmatniau ir virtuvę gerą temėgsta.

Ar pakantumo švelnaus Rutilas moko,— atleidžia
tarno kaltes menkutes, manydams, kad vergo ir mūsų
kūnas toks pats ir vienodi visus elementai sudaro,—
ar temoko baisaus jis žiaurumo, kai džiaugiasi rykščių
švilpesiu ir sirenas, anot jo, pranokstančio rimbo
muzika? Valdo namus išgąsdintus lyg Polifemas
ar Antifatas, ir jam malonu, kada budelis ženklą
degina vergo kaktoj dėl poros pavogtų atraižėlių. . .
Ko tad išmoko tėvai, kur grandinių žvangesiu džiaugias,
tie, kuriuos žavi labai ergastulų, karcerių kančios?!
Tu dar, kvaileli, tikies matyti visiškai dorą
Largos dukrą, nors ši mamos meilužius suskaičiuoti
greitai arba iš eilės išvardyti sunkiai pajėgia,
jei atsikvėpt tuo metu bent trisdešimt kartų negauna.

Buvo mamos laiškneše vaikystėj, dabar siuntinėja
laiškus meilužiui ir ji per tą patį ištvirkusį tarną.
Lenkia prie to pati prigimtis: lengvai juk ir greitai
mus sugadina namie suklestėjusios ydos, kai sminga
mūsų širdin pavyzdys įtakingų tėvų. Atsilaiko
vienas ar kitas galbūt, kuriam nulipino titanas
linkinčia laimės ranka iš geresnio molio širdelę.
Bet dauguma tik tėvų nevykusiais pėdsakais žengia:
nuodėmės senos jauniems nebeleidžia iš kelio pasukti!
Tad nedaryki darbų negarbingų vien jau dėl šito,
kad nekartotų klaidų, kurias mes darėm kadaise,
mūsų vaikai. Juk labai pamėgdžioti esame linkę
visa, kas bloga arba pražūtinga. Todėl Katiliną
turi tauta kiekviena, kiekvienam krašte jį sutiktum,
kur nesurastum tikrai tu nei Bruto, nei seno jo dėdės. . .
Žodžiai negražūs arba reginiai te namų nesuteršia,
kur gyvena šeima! Šalin, sąvadautojų mergšės,
traukitės greitai toliau, parazitų naktinių dainuškos!
Rodyk daugiau pagarbos berniukui! Jei kokią niekšybę
šiandien iškrėst sumanei, prisiminki jo amžių jaunutį,
ir tesulaiko tave nekaltoji mažylio vaikystė!
Jeigu jis pats kada nors sukeltų cenzoriaus pyktį,
tapęs labai į tave panašus iš veido ir stoto,
įpročiais taipgi visais, nusidėt iš tavęs pasimokęs
ir nužingsniavęs toliau net už tėvą ydų dirvonuos,—
imtumei plūsti tuojau savo sūnų ir, šaukdamas garsiai,
bartum vis jį, o vėliau testamentą pakeisti grasintum.
Kurgi tavoji garbė ir gimdytojo laisvė, sakyki,
jeigu tu, seni, elgiesi netikusiai? Būt ne pro šalį
ant besmegenės galvos taures tau oro statyti!
Niekam ramybės nėra namuose, kada svečio tu lauki:
„Marmuro šluoki grindis, kolonos privalo blizgėti,

vorus nuimki sausus su visu voratinkliu! Lygų
tu čia sidabrą valyk, o kitas tevalo raižytą!"—
šūkaut neliauji perdien įdūkęs, laikydamas rykštę.
Vis nerimauji, širsti, kad bjauriai šuns išmatom dvokia
atrijus tavo; į jį atgrasu bus užeiti draugužiui,
portikas purvinas jam nepatiks! Bet užtenka trupučio
pjuvenų — ir išvalys purvyną tik vienas berniūkštis.
Reiktų tau rūpintis tuo, kad sūnūs nuolat matytų
savo namus be dėmių, be ydų, be nuodėmių tvaiko.
Geras dalykas, kada, tėvynei ir tautai pilietį
davęs, darai jį geru artoju, tėvynei naudingu,
tinkamu karo reikmėms ir darbui taikingųjų metų.
Bet svarbiausia užvis — tos žinios ir būdo savybės
sūnui savam kur diegi! Gandriukus gyvatėmis peni
gandras; suradęs toli nuo kelio, driežiuką jiems neša:
šitokių gyvių ieškos, užaugus sparnams, ir gandriukai.
Radęs šuns ar žmogaus nukryžiuoto, ar žirgo lavoną,
neša vaikeliams peslys to grobio dalį į lizdą.
Kai tik pesliukas užaugs ir medy susuks savo gūžtą,
lesti panoręs, nuskris ir jisai tokio maisto ieškoti.
Kiškį bei ožką kalnuos Jupiterio tarnas medžioja,
paukštis garbingos kilmės; iš čia jis į lizdą gabena
grobį vertingą. Kada paūgėję mažieji paukštukai
patys pajėgia skrajot — išalkę ieškosi maisto
tokio, kaip lesė kadais, iš kiaušinio tiktai išsilupę.
Mėgo statybas labai Kretonijus: ar prie Kajetos
kranto nelygaus, arba Tibure ant aukščiausios viršūnės,
ar net Prenestos kalnuos statydino stogu aukščiausiu
vilą dar vieną, kuriai net iš graikų marmurą vežė!
Herkulio tokiu būdu ir Fortūnos šventyklą nurungė. . .
Šitaip Posidas kadais Kapitolijų pralenkė didų.

Nors nešykštavo Kretonijus, dosniai pinigus leido,
lėšos nors tirpo, tačiau ir tada dar liko nemenkas
turtas, kurį vėliau neprotingas sūnelis iššvaistė —
mat vis naujas viliukes, iš geresnio jis marmuro statė.

Tie, kam paskyrė lemtis šeštadienį švenčiančius tėvus —
meldžias tiktai debesims ir tiki dangišką jėgą,
mano, kad kiaulės mėsa kaip žmogaus, nes nevalgė kiaulienos
tėvas jų niekad! Tenai ir mažus berniukus apipjausto...
Tvarką romėnų perniek įpratę laikyti, jie gerbia
teisę judėjų vienų, studijuoja ir laikosi kruopščiai
visko, ką sako jiems slaptojoje knygoje Mozė:
leidžia tik gerbiančiam jų tikėjimą kelią parodyt
ir prie šaltinio nuvest tiktai apipjaustytus žmones.
Kaltas jų tėvas dėl to, kuris kas septintąją aušrą,
tingio apsėstas, darbų kasdieninių dirbt nenorėjo.

Perima ydas tėvų savo noru sūneliai. Tik vieną
ydą didžiulę tėvai juos verčia pamėgti — šykštumą!
Šis mat atrodo labai apgaulingai, visai kaip dorybė.
Visad šykštuolis rūstus, padoriausi drabužiai ir veidas;
giriame tokį, kad jis — išmintingas, dalykiškas vyras,
kad rūpestingas, taupus ir savojo pinigo sargas,
netgi už Ponto arba hesperidžių drakoną geresnis!
Dar čia galėtum pridurti, kad šitą minėtą šykštuolį,—
aš apie tokį šneku,— ir žmonės laiko puikiausiu
meistru kaupimo; tokių mat kalvių pajamos auga,
gaunamos nuolat visokiais būdais, didėja ir pučias,
priekalui esant čia pat ir žaizdrui liepsnojant be galo...
Tiki tėvai, kad širdy laimingi būna gobšuoliai.
Tas, kurį traukia tiktai gėrybės, nežino, kad vargšas
gali laimingai gyvent, ir kviečia jaunuolį keliauti
jis tuo pačiu takeliu ir garbinti sektą tą pačią.

Pradmenys ydos šitos jau vaikystėj, juos tėvas įdiegia
savo mažyliui; šykštaut dėl menkniekio sūnų jis moko,
o netrukus įdiegs ir nepaprastą turtų troškimą.
Pats neprivalgęs dorai, jis ir vergo pilvą kamuoja
daviniu maisto mažu. Niekada šis žmogus nesiryžta
sėdęs suvalgyt iškart supelijusį gabalą duonos,
pratęs rugsėjy karštam vakarykščio maisto likutį
dar atidėt ir pupas vasarinio derliaus paslėpti,
net pažymėjęs. Kartu su skumbre ar pūvančio šamo
gabalu ligi kitų pietų jisai viską išlaiko
ir suskaičiavęs mažus svogūnėlio suslepia laiškus.
Šitokias vaišes atmes ir nuo tilto pakviestas skurdžius...
Kam gi tiek turto, sakyk, per tokias kančias įsigyto?
Tik paskutinis kvailys ar apakėlis tikras tegali,
trokšdamas mirti turtingas — visą gyvenimą skursti!
Būna dažnai — vos kapšelis lig pačio krašto išpampsta,
auga aistra pinigams, kaip augo kadaise jo turtas.
Jeigu kišenė tuščia, mažėliau ir norisi! Rodos,
vilą jau kitą statai, tau sodybos vienos neužtenka,
rūpi išplėsti ribas; ir kaimyno pasėliai atrodo
daug didesni, geresni; deriesi dėl jų bei giraitės,
kalvą sulygti bandai, nuo tankiųjų alyvmedžių baltą.
Jeigu jau kaina jokia šeimininko palenkti negali,
naktį paleidi slaptai tu sulysusią karvę ir jautį
jungo nuspaustu kaklu į kaimyno žaliuojantį lauką...
Vėl į namus parvarai, tik kai želmenys spėja sulįsti
jiems į siaubingus pilvus, lyg pjautuvui viską nupjovus.
Būtų sunku pasakyt, kiek žmonių per tave aimanuoja,
kiek dėl tavųjų skriaudų parduoti sodybų reikėjo;
apkalbos sklinda visur, lyg trimitais gandas skardenas!
„Kiek čia bėdos? — atsakai.— Lubinų man ankštis brangesnė

nei pagyrimai visų kaimynų mūsų pašonėj,
jeigu aš savo javus mažyčiame pjaučiau laukely!"
Negi išvengsi ligų, negrasins tau bejėgė senatvė,
sielvarto jokio, vargų neturėsi, gyvenimo metų
daugel ilgiausių suteiks likimas geresnis,— jei vienas
žemės, gerai įdirbtos, sugebėsi tu sau pasiglemžti
tiek, kiek romėnų tauta visa prie Tacijaus arė!
Net ir seniai garbingi, palūžę nuo metų, iškentę
karo neiaimes, molosų kardus ir Pirą siaubingą,
už įgytas žaizdas tiktai jugerių gaudavo porą.
Bet neatrodė šita dovana už kančias ir už kraują
jiems per maža, neverta jų nuopelnų, nieks nepasakė,
kad dėmesys per šykštus nedėkingos tėvynės. Maitino
sklypas tasai ir žemdirbį tėvą, ir pulką trobelėj,
ten, kur gulėjo nėščia šeimininkė, o ketvertas žaidė:
trys šeimininko vaikai ir vienas vergiukas. Sugrįžus
broliams vaikų vyresniems, per dieną plušėjusiems dirvoj,—
košė garavo skani ir soti didžiausiame puode.
Šitokio sklypo nūnai nė sodui vienam neužtektų!
Visa, kas bloga — iš turto. Yda jokia nepridarė
šitiek nelaimių kitiems, negirdė nuodais, negrūmojo
ginklais juk niekas dažniau kaip žiaurusis gėrybių troškimas.
Taip jau nuo amžių: tasai, kuris nori tapti turtingas,
trokšta toks tapt kuo greičiau! Nėra pagarbos jau teisybei,
gėdos ir baimės nėra, kai prie turto skuba gobšuolis.
„Savo kalvom ir šita trobelyte patenkinti būkit,
mano vaikai! — kažkada ir hernikas sakė, ir marsas,
senis vestinas tą pat jiems kalbėjo.— Uždirbsime arklu
duonos stalui savam: juk ir lauko dievybės tai giria,
jos dovanojo žmonėms kadaise dovaną puikią —
varpas, ir žmonės dabar jau šlykštisi ąžuolo gilėm.

Draudžiamo nieko žmogus nenorės, kuriam vaikščiot ne gėda
batais aukštais per šalčius, kuris ginasi drąsiai nuo vėjų
kailiais, vidun išverstais; o purpuras svetimo krašto,
koks jis bebūtų, nuves tik į nuodėmę ar nedorybę."
Šitaip tad mokė kadais senieji jaunuosius, o šiandien,
vos tik praėjo ruduo, vidurnakty miegantį sūnų
žadina tėvas balsu rėksmingu: „Jau imkis lentelių,
vaiki, miegoti gana, bylas nagrinėk ir skaityki
protėvių teismo knygas raudonas ar rykštės prašykis!
Galvą suveltą tegul pamato Lelijus — vadas,
tavo galingus pečius ir nosies šnerves plaukuotas.
Maurų išgriauk žemines, brigantų tvirtoves, kad gautum
brangų erelį tada, kai šešios bus dešimtys metų
tau priartėję! Tačiau jei kęsti ilgai nepajėgtum
karo stovyklos vergų, jei bailųjį pilvą paleidžia
vien nuo trimito garsų ir rago,— geriau įsigyki
tai, ką parduoti gali du kartus brangiau, ir neniekink
prekės, kurią tau teks net anapus Tiberio vežti. . .
Nė negalvoki po to, kad prastesnės už kvepalus odos:
juk visuomet malonu užuosti pelno kvapelį!
Patarlę vieną tegul tavo lūpos nuolat kartoja,—
ji nedarytų dievams, net pačiam Jupiteriui, gėdos:
„Nieks nepaklaus, kur gavai, o turėt privalai būtiniausiai!"
Šito juk moko kasdien berniukus jų senosios auklės,
šitai sužino anksčiau už alfą ir betą mergaitės.
Mokantiems šių darbų vaikus rūpestingiems tėveliams
aš pasakyčiau: „Klausyk, besmegeni, kas verčia skubėti
taip neprotingai? Tikrai mokinys pralenks tave patį,
būki ramus, taip pranoks kaip Ajakas, sūnus, Telamoną,
kaip pranoko kadais ir Achilas tėvą Pelėją.
Mažas dar jis, pagailėk! Kolei kas jam į galvą nešauna
būt nedoram, iškrėsti niekšybę. Tada, kai šukuoti

barzdą pradės, kai įpras ją liesti ilgas skustuvas,—
liudys netiesą sūnus, parduos už nedidelę kainą
priesaiką savo prieš aukurą deivės Cereros ir kojas.
Jeigu į jūsų namus atsinešė mirtiną kraitį
tavo marti, tai laikyk ją mirusia! Vyras pasmaugia
miegančią žmoną dažnai... Ką jūroj ar žemėj uždirbam,
tavo sūnus lengvesniu keliu sugebės pasiimti:
reikia nedaug pastangų ir didžiausiai niekšybei iškrėsti.
Ginsies: „Nemokiau aš jo, nepratinau šitaip daryti!"
Visko šaltinis — tik tu, tavyje blogio želmenys tūno!
Kas išaugino vaikuos nepaprastą turto troškimą
ar pražūtingą juose pasodino šykštumo daigelį
bei apgaulės keliu palikimą dvigubint mokė,—
laisvę tas davė arkliams, vadeles be saiko atleidęs.
Kiek jau mėgintum stabdyt, sustoti žirgai nebegali
ir, nepaklausę tavęs, pro žymėtą ribą nuskrieja.
Kas gi sutiktų tik tiek nusikalsti, kiek leido tėvelis?!
Būna kiekvienas pats sau visados kur kas atlaidesnis...
Jeigu tu sūnui sakai, kad kvailys tik dovanas žarsto
ir giminaičiui skurde vien pusgalviai puola padėti,—
mokai tu jį atvirai plėšikauti ir mulkinti žmones,
kaupti gėrybes keliais netikusiais. Tavo širdelėj
meilė turtui tokia kaip Decijų — savo tėvynei
ar, jei tik graikų tiesa, Menekėjo krūtinėje — Tebams,
kur iš dantų drakono baisaus vagose legionai
gimsta iškart su šalmais ir pradeda kovą nuožmiausią,
lyg su kariais ir trimito pūtikas būtų išdygęs.
Taigi liepsnoja ugnis, kurios kibirkštėlę įskėlei,
tvaska jinai vis plačiau ir viską aplinkui praryja.
Tau išimties nebus: riaumodamas mokytas liūtas
vieną dieną narve sudraskys dresiruotoją vargšą.
Žinoma tavo žvaigždė astrologams, bet sūnui įgriso

parkų verpstelė lėta, todėl pasimirti turėsi
siūlo nespėjus nukirpt. Jau šiandien trukdai jo svajonėms,
sūnų kankina ilga lyg elnio tavoji senatvė.
Tad pasikvieski greičiau Archigeną ir tai nusipirki,
ką Mitridatas kadais įsigijo sau. Jeigu trokšta
valgyti figų vaisius ir rožėm dar kartą gėrėtis,
priešnuodžius gerti prieš valgį privalo karalius ir tėvas!
Reginį rodau aš tau ypatingą, kuriam neprilygtų
puikūs teatrai, jokių turtingų pretorių scenos.
Tik pažiūrėki, koksai pavojus gyvybei iškyla,
kai tik pralobstam, kada varinėj dėžutėj sudėtas
turtas didžiulis! Tiesa, budrusis Kastoras saugo
pinigus jau nuo tada, kai Marsas ir šalmą prarado,
ir negalėjo savų išsaugot gėrybių. Paliki
iškilmes, Florai, taip pat Cererai, Kibelei paskirtas:
daug spalvingesnės yra juk žmogiškų rūpesčių scenos!
Negi pralinksmins labiau akrobatai svaiginančiais šuoliais
ar vikruolis mokąs vaikštinėti per įtemptą lyną,
kaip kad pralinksmini tu, atsisėdęs laive iš Koriko,
verčiamas kęsti kasdien grėsmingąjį Korą bei Austrą,
niekam netikęs pirklys, šeimininkas kvepiančio maišo,
kupinas džiaugsmo, kada nuo Kretos senojo kranto
kartais pavyksta atvežt vynelio iš dievo tėvynės.
Bet akrobatas, einąs per lyną drebančiom kojom,
šitokia kaina save išmaitina, šaltį ir badą
nuveja tąja virve, o tu juk dėl tūkstančių plėšais,
vilų šimtelis drąsą tau kursto. Pažvelki į uostą —
jūroje pilna laivų, daugiau ten žmonių tu surastum
nei kad žemėj. Išplauks laivynas, viltį pajutęs
turto įgyti gražaus, praplauks jis Getulų, Karpato
jūras baisingas, toli už savęs ir Kalpę palikęs,
saulės šnypštimą išgirs verpetuose Herkulio didžio.

Reik padirbėti gerai, kad su pilnu maišu parkeliautum
ir pasigirtum namie pinigų kapšiu įspūdingu
bei Okeano baubais ir jūrų jaunuoliais matytais.
Protas žmonių įvairiai aptemsta. Baisėjosi vienas,
laikomas sesės glėby, ugnies eumenidžių ir veido;
antras, jautį nudūręs, staiga Ulikso bliovimą
ar Agamemnono girdi. . . Tačiau, nors drabužių neplėšo,
reikia globėjo tokiam, kuris laivą prekių prikrauna
ligi viršaus, lentomis nuo mūšos bangų atsitvėręs.
O priežastis tik viena tų nelaimių ir tokio pavojaus:
veidui iškalti mažam ir įrašui skirtas sidabras!
Renkasi debesys štai ir žaibuoja. „Jūs lynus atriškit,—
šaukia pipirų pirktų ir javų šeimininkas iš laivo,—
mums nei dangaus juoduma, nei debesys tamsūs negraso:
vasaros griausmas, ir tiek!" Gal šitą jau naktį vargšelis
žūti turės su laivu, bangų dideliausių užlietas,
savo kairiąja ranka ir dantim įsikibęs į diržą.
Tas, kurio norų lig šiol negalėjo patenkinti auksas,
slypintis Tago gelmėj ir Paktolo smėly geltonajam,
tenkinsis skiaute menka prisidengti sušalusiam pilvui,
maisto jam daug nereikės! Audroj savo turto netekęs,
aso jisai prašinės, iš nelaimės paveikslo maitinsis.
Kas su didžiausiu vargu įsigijo turtą, tas saugo
jį ypatingai. Bet kaip apsaugoti šitiek gėrybių?!
Visą kohortą vergų pastato turtuolis Licinas
naktį budėti, aplink išdėliojęs kibirus: sergsti
statulas, gintarą bei kolonas iš Frigijos, dramblio
kaulą, kiaukutus vėžlio taip pat. O statinės nuogalio
kiniko niekad nedegs; jei sulaužysi vieną — bus kitas
namas, koks buvo, rytoj, dar ir seną švinu užtaisysi.
Pats Aleksandras kadais, pamatęs statinėj iš molio
didįjį žmogų, suprato, kiek laimingesnis štai šitas,

nieko netrokštantis sau,— už valdovą, kurs viso pasaulio
geidžia ir kenčia vargus, atitinkančius didžią jo šlovę.
Dievo nėra virš tavęs, jei proto užtenka. Mes patys
darom dievybe tave, o Fortūna! Ir jei kas paklaustų,
kiekgi reikėtų turėti gėrybių, aš tam atsakyčiau:
tiek, kiek prireiks numalšinti troškuliui, alkiui ir šalčiui,
kiek, Epikūrai, ir tau užteko mažyčiam sodely,
kiek sutalpino anksčiau neturtingi Sokrato penatai.
Juk išmintis ir gamta visada vienodai mus moko.
Rodos, kad varžo tave pavyzdžiai griežtieji. Laikykis
mūsų tada papročių ir sumą tu sau nustatyki
pagal Otono žodžius, kiek būtina raitelių cenzui.
Jeigu nuo šito kakta tau raukias ir virpčioja lūpos,—
raitelių du cenzus įsigyk ir senatorium tapki!
Jeigu ir vėl nepilna sterblė, dar vis neužtenka,
tuomet pasotint tavęs nė Krezo turtui nelemta,
Persijos auksas taip pat bejėgis ir lobiai Narciso,
Klaudijaus draugo brangaus, kurio šitaip klausė valdovas,
kad, jo palieptas, leido net savo žmoną užmušti!

XV SATYRA

Kas gi nežino, sakyk, bitine Voluzijau, kokias
gerbia pabaisas kvaili egiptiečiai? Vieni krokodilui
meldžiasi, o kiti — gyvatėmis mintančiam ibiui.
Švyti auksinė tenai statula šventosios beždžionės,
kur stebuklingi garsai iš nuskilusio sklinda Memnono
ir šimtavarčiai senųjų Tebų plyti griuvėsiai.
Garbina čia kates, ten Nilo žuvį, o šičia
meldžiasi šuniui keli jų miestai, Dianai — nė vienas!
Uždrausta savo dantim išniekint porus ir svogūną...
O, palaiminga tauta, kur tokie dievukai užgimsta
net daržuose! Niekados egiptiečiai nevalgo plaukuoto
gyvulio, nuodėme laiko sušveisti ir mažą ožiuką.
Leidžia tik kūną žmogaus suvalgyt! Tada, kai Uliksas
vaišių metu Alkinojui, didžiai apstulbintam, dėstė
papročius tuos, ko gero, rūstybę ir juoką sukėlė
jis kaip melagis plepus. „Nėra kam į jūrą išmesti
šito patauškos, kuris žiauriosios vertas Charibdės,
mums prigalvojęs baisių kiklopų, taip pat lestrigonų.
Jau patikėsiu greičiau, kad sueina abi Kianėjos,
kad yra ir Skila, ir maišai, kur saugomos audros,
kad, prisilietus vos vos vytelei Kirkės, lyg kiaulė
ima kriuksėti kartu su irkluotojais ir Elpenoras.
Šitokia laiko kvaila Uliksas tautą feakų!"—
gal net pasakė kas nors visai teisingai, negirtas,
dar nepatraukęs per daug iš Korkiros urnos vynelio.
Nieks nepaliudijo to, itakietis pats vienas bylojo...
Mes pakalbėsim dabar apie tuos baisumus, kur įvyko

dar neseniai, konsulaujant Junkui, nuo karštojo Kopto
kiek į pietus, kai minia žiaurumu ir tragedijų siaubą
pralenkė; jei paieškotum nuo Piros laikų jų siužetuos,—
tu nesurastum tautos, kuri šitaip begėdiškai elgės!
O paklausyki dabar apie mūsų laikų baisenybes.
Tarpe kaimynų seniai mirtina nesantaika tvyro,
pyktis tarp jų patvarus, neapykantos žaizdos negyja.
Riejas miesteliai abu: Tentirai ir Ombas. Didžiausias
įniršis degina juos, nes nė vienas iš jų nepakenčia
savo kaimyno dievų ir mano, kad garbinti reikia
dievą tik tą, kuriam pats jisai meldžias! Vienąkart, Ombui
švenčiant, suėję vadai tentiriečių nusprendė: šį sykį
savo kaimynams neleis šviesia dienele pasimėgaut,
vaišių smagumais neduos pasidžiaugti, kada pastatyti
bus prie šventyklų stalai ar prie kryžkelių, patalas nuolat,
dieną ir naktį, dailiai paklotas. O kartais dar saulė
jį septinta tenai pat atranda. Laukinis Egiptas,
bet pastebėjau ir aš, kad barbarų sambūrio šito
prabanga ir puošnumu nepralenktų garsusis Kanopas!
Pergalė būna lengva, kada priešas girtas švepluoja
ir, jau apsvaigęs visai, svyrinėja; fleitistui juodukui
grojant, sukasi vyrai linksmi, kvapai kuo skaniausi,
gėlės aplink, ant kaktų visi vainikus užsidėję. . .
O alkani tentiriečiai niršta; kai kur jau girdėti
rietenos, vyrų aistroms suliepsnojus, tai — ženklas į kovą!
Kiek vėliau rėkdami susikimba: į darbą paleidžia
nuogas rankas, ir aplinkui daugėja sulaužytų žiaunų,
reta kuriam kovoje nesuknežinta nosis palieka. . .
Šmėsčioja jau nemažai apdraskytų veidų: sudarkyti
bruožai ir kaulai, kyšą iš skruostų žmonių sužalotų,
kumščiai visų sutepti pro akis ištekėjusio kraujo. . .

Patys jie laiko tatai žaidimu, lyg vaikeliai mankštintųs,
kolei lavonų čia pat nepradeda mindžioti kojos.
O iš tikrųjų, kodėl tiek tūkstančių čia susigrūdę,
jeigu visi dar gyvi? Tad puola pašokę ant priešo,
bėga, skubiai pagūžom nuo žemės akmenis renka —
ir pasileidžia skraidyt įprastiniai nesantaikų ginklai!
Akmenys šie neprilygs akmenims Ajako ir Turno,
svers jie mažiau už anuos, kuriais Tididas Enėjui
kulšin trenkė smagiai: ne ką tepajėgia pakelti
vyrų minėtų jėgoms neprilygstančios rankos silpnutės.
Silpo žmonių giminė dar Homerui gyvam tebebūnant.
Žemė mūs gimdo nūnai menkučius ir piktus žmogelyčius:
žvilgtels koks dievas į juos — ir apmaudas ima, ir juokas!

Betgi sugrįžkime vėl prie to įvykio. Kai tentiriečiai
paspirtį gavo, iškart padrąsėję griebėsi ginklo
ir pradėtas anksčiau kautynes strėlėmis atgaivino.
Leidosi bėgt kuo greičiau ombiečiai nuo savo kaimynų,
tų, kur gyvena visai netoli nuo palmių ūksmingų.
Vienas parpuola antai didžiulės vejamas baimės. . .
Jį pasigauna kaipmat tentiriečiai, tuojau sukapoja
į mažutes daleles, kad vieno lavono užtektų
miniai didžiulei. Čia pat sukramto ir kaulus apgraužia
jį prisivijęs būrys; nereikėjo nei virt, nei ant iešmo
kepti žmogienos, ugnies per ilgu atrodė jiems laukti!
Tad paskubėjo minia žalia mėsele prisisotint.
Reikia tiktai pasidžiaugt, kad ugnis neišniekinta buvo,
ta, kurią žemėn kadais iš dangaus Prometėjas pagrobęs
atnešė. Stichiją noriu pasveikint išvengusią gėdos,
džiaugias ir ji, aš manau! Bet, kam atsikąsti pavyko
tąkart mėsos, niekados godžiau šis nieko nevalgė.
Klausti nereikia, nėra abejonių, ar tas malonumą
pirmas pajuto gerklėj, kuris atsikando žmogienos,

jei paskutinis čionai atbėgęs į pabaigtą puotą
žemę grabojo ranka, paragauti trokšdamas kraujo.
Teko girdėti, kad baskai kadaise palaikę gyvybę
tokiu maistu, bet tada Fortūnos pyktis tai lėmė,
karo nelaimės, kiti ypatingi pavojai, taipogi
badas žiauriausias, ilgos apsiausties metu nukamavęs.
Verta didžiai apgailėt, kad mirusius valgyt jiems teko...
Vien tik minėta tauta, priversta išbadėjusio pilvo
rankiot žoles įvairias ir valgyti gyvius visokius,
ryžos dalykui tokiam — išalkusi rijo lavoną.
Maža betrūko tada, kad kiekvienas save būtų kramtęs.
Smarkiai išblyškę, nusilpę baskai tie buvo, net priešai
patys gailėjosi jų. Ir koks gi žmogus arba dievas
pilvui, iškentusiam tiek baisiausių kančių, neatleistų!
Jiems dovanotų taip pat net vėlės žmonių, kuriuos valgė
vargšai iš bado. Tiesa, Zenonas mus mokė ne šitaip:
sakė — ne viskas gerai, kas palaiko gyvybę. Bet argi
stoikų mokslą tada girdėjo laukinis kantabras?!
Ypač senaisiais laikais, prie Metelo... O šiandien pasaulį
visą Atėnų šviesa ir romėnų mokslai pasiekė,
Galija britų teismams jau daug advokatų paruošia,
užkampis Tūlės taip pat sugalvojo retorių kviestis.
Toji garbinga tauta, kurią paminėjom, ir lygus
jai narsumu bei garbe kankinys dar didesnis Saguntas
gali pateisinti būt. Bet žymiai žiauresnis Egiptas
nei aukurai Meotidės: juk baisiojo kulto steigėjai —
Taurijos deivei, kaip dainių sakmės byloja, užtenka
vien tik gyvybės žmonių, baisiausia, kas gresia,— tai peilis!
O pasakyki, kokia šituos pastūmėjo nelaimė?
Galgi paragino juos pasiryžti nežmoniškam žingsniui
badas žiaurusis arba grasinusios pylimui jėgos?

Kokį piktumą pajust galėtų jie Nilui plačiajam,
jei jis ištvint nenorėtų, Memfio žemei išdžiūvus?!
Šitaip nedarė tikrai nei britonai, nei kimbrai baisieji,
taipgi sarmatai pikti ir siaubą kelią agatirsai,
kaip kad šėlsta dabar menkasieliai ir bailūs žmogėnai,
pratę taisyti bures mažytes prie molio valtelių
ir trumputėliais irklais plukdyt tą išmargintą indą.
Nieks nesurastų bausmės atitinkamos, keršto teisingo
šioms tautelėms, kurios, nepakęsdamos priešo, jį ryja.
Mūsų gamta, kaip pati ji nuolat parodo mums, davė
minkštą širdį žmonėms ir ašaras jiems dovanojo.
Nieko geresnio nėra už ašaras! Gamtai įsakius,
draugą apraudame mes, besiteisiantį gedulo rūbais,
ir mažametį, kuris, apgaviką į teismą pakvietęs,
stovi, o ašaros jam per veidą srūva mažutį —
net įžiūrėt jį sunku pro tankius mergaitiškus plaukus.
Mes atsidūstam tada, gamtos liepiami, kai pamatom
mirtį mergelės jaunos ar kasamą kūdikį žemėn,
laužui per mažą. O koks žmogus dorovingas ir vertas
slaptojo fakelo taip, kaip tinka žyniui Cereros,
kito kančios neatjaus?! Juk vienas dalykas mus skiria
nuo nebylių gyvulių, kad mes tik vieninteliai gavom
šviesųjį protą, taip pat ir dievų suprantame valią,
galim išmokti menų ir jais gyvendami džiaugtis:
gavom savybę mes šią iš dangaus aukštosios tvirtovės,
svetimą gyviams, kurie susilenkę žiūri į žemę.
Gyvuliui davė visų pasaulio dalykų kūrėjas
vien tik gyvybę, o mums — ir sielą. Abipusė meilė
vertė pagalbos prašyt, o antriems pasiūlyti liepė.
Vienyti vertė krūvon iškrikusius; senąją girią
taipgi miškus, kur kadais gyveno senoliai, palikti,
ręsti būstą, kartu su savo larais sujungus

stogą kaimyno,— kad, taip abiejų apsaugoję miegą,
vienas tikėtų kitu tvirčiausiai; suteikti ginkluotą
apsaugą kariui, kada nuo žaizdų susvyruoja ar griūva;
duoti ženklą bendru trimitu ir gintis iš vieno
bokšto bei vienu raktu didžiuosius vartus užrakinti.

Šiandien didesnė yra tarp gyvačių santarvė! Gaili
žvėrys žvėrių su dėmėm vienodom. Ar liūtas stipruolis
žudė kada už save silpnesnį? Ir girios nerastum,
kur stambesnieji šernai draskytų šerną mažesnį,
Indijos tigrai visai su tigrais žiauriais nesirieja,
su laukiniu lokiu ir kitas lokys sugyvena.
Žmogui vis maža, nors jis ant prakeikto priekalo kardą
mirtiną nukalė. Dirbt įgudę kastuvą, kauptuką
ir nukamuoti labai kaplių bei noragų liejimo,
kalviai pirmieji kardų nukalt iš pradžių nemokėjo.
Matome šiandien tautas, kurioms, kai įniršta, jau maža
vien nužudyt paprastai, bet veidą, rankas ir krūtinę
gali suvalgyti jos! Ir ką Pitagoras sakytų,
kurgi pabėgtų jisai, gyvulių mėsos neragavęs
tartum žmogienos, pupas ir tai ne visokias tevalgęs. . .

XVI SATYRA

Kas čia išvardys visas gėrybes karo tarnybos,
mielasai Galijau? Jei stovykloje ieškome laimės,
lai naujoką mane žvaigždė ties vartais sutinka,
sėkmę žadanti! Mums palanki lemtis net svarbesnė
kaip Veneros laiškai, palydintys žmogų pas Marsą,
ar Junonė, kuriai malonus smėlingasis Samas.
Betgi aptarsim pirmiau, kokių čia yra pranašumų.
Vienas svarbiausių — tasai, kad civilis niekad nedrįsta
mušti tavęs; kada jį pritalžai, jis nuslepia viską
taipgi pabūgsta dantis išmuštuosius pretoriui rodyt,
kaip ir veide mėlynes, gumbus bei ištinusią nosį,
išdaužtą akį, kurią jau žuvusia daktaras laiko.
Karį jei bausti prireiks, teisėjaus bardėjiškas batas
ir už ilgiausių suolų galingos blauzdos kareivių:
laikosi mat visi kareivinių įstatymo seno,
kaip ir Kamilo tvarkos — šioj pusėje pylimo teisti
ir visai netoli nuo vėliavų. Centurionai
savo kareivį nubaus teisingai, o aš gi už skriaudą
būsiu atlygintas, jei tik skundo pagrindas rimtas.
Betgi liudys kohorta visa prieš svetimą žmogų:
kerštas ieškovui dažnam bėdos didesnės pridaro
nei patirtas anksčiau įžeidimas. Todėl tepajėgtų
gal tik Vagelijus koks su mulo širdim ir gerklingas,
dvi teturėdams blauzdas, įžeisti tiek batų ir šitiek
tūkstančių batų vinių! Nejau atsiras toks Piladas,
kurs tave panorės taip toli už miesto lydėti?
Ašaros tavo tegul greičiau nudžiūna, ir draugo
gal nebekvieskim padėt, vis tiek jisai išsisuktų!

Jeigu išdrįstų kas nors, teisėjo paklaustas, paliudyt,
matęs savo akim muštynes ir ištartų: „Mačiau aš!"—
būtų vertas barzdos ir plaukų mūsų protėvių! Rastum
tokį tu žymiai greičiau, kuris liudys teisme melagingai
prieš civilį, tačiau nesiryš pasakyti teisybės
drąsiai apie kareivius, jų garbės nebijodams įžeisti.
Daug ir kitų pranašumų suteikia karinė tarnyba,
gautum naudos nemažai ir kitokios! Mat jeigu kaimynas
blogas atims iš manęs senolių slėnį ar lauką,
akmenį šventą ištrauks iš ežios vidurio (dėjau
aš kas metai ant jo pyragą didžiulį ir košės),
jeigu, paskolinęs kam, atgauti skolos negalėsiu,
kai ir raštelį paskelbs suklastotu, ir parašą mano,—
teks man laukti ilgai tų metų, kai sprendžiamos bylos
būna piliečių visų; ir tai gal tūkstantį kartų
bylą nukels: juk dažnai, kada salėje suolus pastato
teismo nariams, iškalbus Cedicijus savo lacerną
jau nusirengia, taip pat ir Fuskas, ir aš pasiruošęs,—
tenka dar kartą išeit ir kovoti su aikštės smėlynais. . .
Tiems, kur ginkluoti, kurie nešioja kareivišką raištį,
skiriamas laikas teismams patogus, jį pasirenka patys,
kad nenukęstų byla, jos dieną kaskart kaitaliojant.
Ir testamentą rašyti tiktai kareivis tegali,
tėvui dar esant gyvam, nes to, ką tarnaudamas pelno,
buvo nuspręsta netraukt į sąrašus turto, kurs tėvui
kario priklauso. Todėl ir gaudo saviškį Koraną,
lydintį vėliavas bei tarnyboje kaupiantį turtą,
drebantis senis. Sūnaus pagirtinas pastangas aiškiai
mato valdžia, ir jisai už nuopelnus dovanas gauna.
Ir vyresnybei pačiai ne mažiau svarbu iš tikrųjų
laimė narsiųjų karių, kad visi patenkinti būtų
ir kad džiugintų juos grandinė bei antkaktis žirgui!

JUVENALIS IR JO SATYROS

I a. Romos imperija pergyveno gilią politinę krizę. Vyko nuolatinė kova dėl imperatoriaus valdžios, grobikiškai išnaudojamose provincijose prasidėjo sukilimai, didėjo socialinė diferenciacija tarp įvairių gyventojų sluoksnių. Tironas imperatorius rėmėsi kariuomene, o senatas ir visi Romos piliečiai buvo visiškai beteisiai. Po imperatoriaus Domiciano mirties (96 m.), kai radosi didesnė minties ir žodžio laisvė ir rašytojai galėjo atviriau reikšti savo pažiūras, atkuto satyra. Jos žymiausias atstovas buvo Juvenalis.

Decimo Junijaus Juvenalio biografiniai duomenys labai šykštūs. Jis gimė volskų mieste Akvine, Lacijuje, maždaug 55—60 m., mirė apie 130—140 m. Jaunystėje Juvenalis gavo retorinį išsilavinimą, nors iš užuominų satyrose galima spręsti, kad jis buvo nekilmingų tėvų sūnus. Visa žinoma Juvenalio kūryba — 16 satyrų, kurių ašmenis nukreipdamas į Nerono ir Domiciano laikus, autorius, žinoma, turi galvoje ir savo amžininkus.

Šiame leidinyje spausdinamos visos Juvenalio satyros, išskyrus IX-ąją, kurioje autorius kritikuoja ištvirkusius vyrus.

I satyroje Juvenalis apibūdina savo kūrybinį kredo: jo poezijos objektas bus ne įprastiniai mitiniai siužetai, o Romos kasdienybė su visomis jos ydomis — pinigų aistra, ištvirkimu, turtuolių parazitavimu ir t. t. Kitos satyros skirtos kokiai nors vienai temai. II satyroje smerkiami ištvirkėliai, apsimetantys dorais; III-ioji vaizdingai pasakoja apie gyvenimo dideliame mieste sunkumus; kandi IV satyra atvirai nukreipta prieš Domiciano režimą; V-oji skirta žeminančiai klientų padėčiai; VI-oji, pati ilgiausia, sarkastiškai piešia nepatrauklius moterų tipus; VII satyros objektu tampa kritiška protinio darbo žmonių — poetų, advokatų, retorių — padėtis; VIII-ojoje kalbama apie dorovinį kilmingųjų smukimą, darantį gėdą jų protėviams, ir dažną plebėjų moralinį pranašumą. X—XVI satyros, parašytos moralinėmis-filosofinėmis temomis, nepasižymi tokia demaskavimo jėga kaip anksčiau minėtosios. Vertindamas gyvenimą iš stoikų pozicijų, Juvenalis ragina atsisakyti neprotingų troškimų, visur jausti saiką, gyventi klausant savo sąžinės, kukliai ir dorai. Jis iškelia dvasinių interesų pirmenybę prieš materialinius, vaikų auklėjimo reikšmę. XVI satyros strėlės nu-

kreiptos prieš karių luomą, kuris, būdamas patikimas valdžios ramstis, naudojosi ypatingomis privilegijomis. Ši satyra nebaigta.

Piešdamas romėnų visuomenės išsigimimo paveikslą, Juvenalis nevengia ryškių spalvų ir patoso, būdingų retorikai. Jo satyrose rasime hiperbolių, patetiškų sušukimų, klausimų. Kai kurie Juvenalio posakiai net tapo aforizmais, pvz.: „Sveikas protas sveikame kūne", „Duonos ir reginių!" Tačiau autorius stengiasi įvairinti kalbą ir šalia pakilių žodžių vartoja paprastus, kasdieniškus ar net visuomenės padugnių leksiką. Tiesa, satyrose yra nemažai pasikartojimų, be to, mūsų dienų skaitytojui jos gali būti sunkiau suprantamos dėl daugybės anos epochos realijų, istorinių įvykių, mitologinių vardų, nevisai aiškių aliuzijų. Satyrose gausu nežinomų, abejotinų ar tiesiog autoriaus išgalvotų vardų.

Juvenalio satyros duoda mums daug vertingos medžiagos pažinti to meto visuomenės gyvenimui, buičiai, papročiams. V. Belinskis taip apibūdino šio poeto kūrybą: „Tikroji lotyniškoji literatūra, t. y. nacionalinė ir savita lotyniškoji literatūra, remiasi Tacitu ir satyrikais, iš kurių svarbiausias — Juvenalis. Ši literatūra, atsiradusi didžiausio Romos visuomenės išsigimimo epochoje, yra aukštas moralinis ištvirkusios visuomenės teismas, o tai ir rodo jos istorinę ir niekada neišnykstančią vertę." Juvenalio protestas, nukreiptas pirmiausiai prieš Romos turtuolius, reiškiamas taip galingai ir su tokia apibendrinimo jėga, kad jo kūryba ir po daugelio amžių yra puikus socialinės satyros pavyzdys.

A. Bendoriūtė

PAAIŠKINIMAI

I SATYRA

1 Imperatoriaus Augusto valdymo metais (27 m. pr. m. e.—14 m. įsigalėjo tradicija viešai skaityti literatūros kūrinius. Rašytojams tai būdavo proga supažindinti publiką su savo kūryba. Tačiau pamažu šie skaitymai virto tuščiu mados dalyku ir ėmė tarnauti garbėtroškų tikslams.

2 Poema apie Tesėją „Teseida" ir jos autorius Kordas nežinomi.

6 Buvo rašoma ant papiruso lapų; antroji lapo pusė paprastai likdavo neprirašyta.

8—9 Marso giraite čia, matyt, vadinama toji, kuri buvo Kolchidėje ir minima mite apie argonautus.
Vulkano urvas buvo į šiaurę nuo Sicilijos, vienoje iš Liparų salų; čia gyvenęs Eolas.

10—11 „avies vilną (. . .) gabena" argonautų vadas Jasonas, kurio vardo Juvenalis net nemini — taip jam įkyrėję visi mitologiniai herojai.

12 Frontonas — romėnų turtuolis, kurio ištaiginguose namuose poetai skaitydavo eiles. Jo parke augo platanai.

15—16 „Rykštė"— užuomina apie žemesniąją gramatiko mokyklą, kur mokiniai buvo baudžiami rykštėmis. Aukštesniojoje mokykloje pagrindinis mokomasis dalykas buvo deklamacijos įvairiomis temomis. Viena iš tų temų — Sulos apmąstymai, ar likti jam diktatoriumi, ar tapti privačiu asmeniu.

20 „Aurunkos sūnus"— satyrikas Lucilijus, gimęs apie 180 m. pr. m. e. Kampanijos mieste Aurunkoje. Jis laikomas satyros pradininku.

25—26 Kalbama apie du praturtėjusius atleistinius: buvusį barzdaskutį, galbūt Cinamą, kurį mini ir Marcialis, bei Domiciano favoritą Krispiną, kilusį iš Egipto, vėliau tapusį raitelių vadu.

32 Advokatas Matonas mėgdžioja didikus, kad padidintų savo autoritetą klientų akyse.

33 Romos imperijos metais atsirado skundikų (delatores) klasė. Asmuo, apskundęs ką nors imperatoriui, gaudavo dalį nuteistojo turto. „Didžiausio draugo skundiku" čia galbūt vadinamas Regulas, žinomas Domiciano ir Nerono laikų veikėjas, politiniais šmeižtais pražudęs daugelį aristokratų šeimų.

35 Masa ir Karas — Domiciano laikų skundikai.
36 Latinas — Domiciano laikų pantomimos aktorius.
44 Romos imperatorius Kaligula, valdęs 37—41 m., Lugdune (dabar Lionas) ruošdavo oratorių varžybas. Tie, kurie neįtikdavo publikai, turėdavo kempine arba liežuviu ištrinti tai, kas parašyta. Nepaklususiems grėsė pavojus būti įmestiems į upę arba išplaktiems.
46 „Ištvirkintas vaikas"— galbūt mažametė našlaitė, kurią ištvirkino globėjas, buvęs jos tėvo bičiulis.
49—50 Afrikos prokonsulas Marijus Priskas 100 m. pr. m. e. buvo ištremtas už plėšikavimą provincijoje, tačiau jo turtas nebuvo konfiskuotas.
51 „Venuzijos žibintu" čia vadinamos romėnų poeto Horacijaus (65—8 m. pr. m. e.), gimusio Venuzijoje, satyros. Žibintas — literatūrinio darbo simbolis.
80 Kluvienas — nežinomas poetas.
96 „Apsisiautusi togomis minia"— tai vadinamieji klientai, kurie laukdavo turtingų patronų išmaldos. Dažnai klientai būdavo nusigyvenę Romos piliečiai, todėl jie dėvėjo togas.
100 Žymios romėnų šeimos kildino save iš trojiečių, kurie, Enėjo vadovaujami, persikėlė į Italiją.
105 Romoje buvo daugybė vergų iš Azijos, kurie ausyse nešiojo auskarus, o Romoje auskarai buvo tik moterų papuošalas.
107 Keturi šimtai tūkstančių sestercijų — raitelių cenzas.
108—109 Senatorių tunikos kraštas būdavo papuoštas plačia purpurine juosta.
Toliau minimi turtingi atleistiniai.
111 Išbaltintos kojos — ženklas vergų, atvestų į turgų parduoti.
116 Ant Santarvės šventyklos stogo buvo gandro lizdas.
128—129 Turimas galvoje Augusto forumas, kur stovėjo Apolono statula. Čia rinkdavosi advokatai ir šnekėdavo juridinėm temom. Forumą puošė kolonos, tarp kurių stovėjo triumfatorių statulos. Vėliau greta jų atsirado ir įvairių turtingų, bet niekada nekariavusių žmonių statulų.
130 Arabarchas — greičiausiai kažkoks Arabijos valdininkas.
154 Mucijus — Lucilijaus satyrose išjuoktas konsulas.
155—157 Tigelinas — Nerono numylėtinis, pretorionų vadas, nunuodijęs tris savo dėdes ir pasisavinęs jų turtą.

Toliau kalbama apie dvi bausmių rūšis. Nerono fakelais buvo vadinami stulpai, prie kurių prismeigdavo nusikaltėlį, suvyniotą į papiruso ritinį ir apteptą vašku, ir padegdavo. Antra bausmė — įleisti į areną nusikaltėlį ir alkaną žvėrį. Sudraskyto žmogaus lavoną tarnautojas kabliu ištraukdavo iš arenos, todėl smėlyje likdavo dryžė.

162 Rutulas — rutulų karalius Turnas, užmuštas Enėjo.

170—171 Abiejose Lotynų ir Flaminijaus kelių pusėse buvo laidojami žymūs romėnai.

II SATYRA

10 Kalbama apie žmones, kurie apsimeta Sokrato filosofijos pasekėjais, o patys elgiasi nedorai.

15 Trumpai nukirpti plaukai buvo laikomi gudraus ir klastingo žmogaus požymiu.

24 Turimi galvoje liaudies tribūnai broliai Tiberijus ir Gajus Grakchai (II a. pr. m. e.), kovoję su optimatais dėl agrarinių reformų.

28 Sula, 82 m. pr. m. e. nugalėjęs savo priešininką Marijų, įsakė iškabinti proskripcinius sąrašus. 43 m. pr. m. e. tokius pat priešininkų sąrašus liepė iškabinti ir antrasis triumviratas — Oktavianas, Lepidas, Antonijus.

29 Kalbama apie Domiciano meilės ryšius su giminaite Julija. Po Julijos vyro ir tėvo mirties jų santykiai buvo visai atviri.

30 18 m. pr. m. e. imperatorius Augustas buvo išleidęs vadinamąjį Julijaus įstatymą, nukreiptą prieš vedybinę neištikimybę ir ištvirkavimą.

31 Veneros, Vulkano žmonos, ir Marso meilės nuotykiai žinomi iš mitologijos. Žr. X, 313—314.

44 Skantinijų įstatymas buvo nukreiptas prieš ištvirkusius vyrus.

57 „Bjauri meilužė"— matyt, vergė, šeimininkės pavydo auka, prirakinta prie rąsto.

65 „Stojos sūnai"— stoikų filosofijos gerbėjai.

98 Kiekvienas vyras turėjo savo Genijų, o moteris — Junonę.

99—100 Imperatorius Otonas, matyt, labai mėgęs puoštis ir rūpinęsis savo išvaizda. Autorius juokiasi iš Otono, kuriam veidrodis tas pats, kas Turnui ietis, su kuria, atimta iš Aktoro, jis kovojo prieš Enėją (Vergilijus. Eneida. XII, 94).

141 Lidė — moteris iš Lidijos, pardavinėjanti tepalus nuo nevaisingumo.

142 Luperkas — čia laukų dievo Fauno žynys. Švenčių, skirtų šiam dievui, metu žyniai lakstydavo apie Palatino kalvą, sušveisdami diržu kiekvienam sutiktajam. Tai turėjo apsaugoti moteris nuo nevaisingumo.

143—146 Kilmingų Romos aristokratų vardai.

152 Vaikai iki keturių metų pirtyse prausdavosi nemokamai.

III SATYRA

11 Nuo Kapenos vartų prasidėjo Apijaus kelias, vedęs į Kapują. Virš vartų buvo vandentiekis, pro kurio sieneles sunkėsi vanduo.

12 „Numos draugė"— nimfa Egerija. Toliau ji vadinama vandenų dvasia.

25 Dedalas, skrisdamas iš Kretos ir pavargęs, pakabino savo sparnus Kūmuose, jo paties ten pastatytoje Apolono šventykloje.

71 Karklų vardą gavusi kalva — Viminalis, viena iš septynių Romos kalvų.

80 „Gimęs Atėnuose meistras"— Dedalas.

81 Purpurinės spalvos apsiaustas — prabangos požymis.

98—99 Išvardijami žinomi aktoriai, vaidinę ir moterų vaidmenis.

116 Stoiku čia greičiausiai vadinamas Publijus Egnacijus Celeras, melagingai apskundęs Barėją Soraną, kurio klientas ir draugas jis buvo.

117—118 „Gorgonės kuinas"— sparnuotas žirgas Pegasas, atsiradęs iš Tesėjo užmuštos baidyklės gorgonės kraujo. Juvenalis mano, kad Egnacijus užaugęs Tarse (miestas Kilikijoje, prie Kidno upės), kur pagal padavimą kadaise nukritusi Pegaso plunksna.

120 Graikų vardai.

130 Albina ir Modija — matyt, senos bevaikės moterys, todėl pas jas ir skubama, viliantis vėliau gauti jų palikimą.

137—138 Kalbama apie Publijų Kornelijų Scipioną Naziką, kuriam dėl jo dorumo 264 m. pr. m. e. senatas liepė laikinai priglausti savo namuose Idos deivės Kibelės statulėlę.

139 Turimas galvoje didysis pontifikas Lucijus Cecilijus Metelas, kuris apako 241 m. pr. m. e. gelbėdamas Minervos statulą iš degančios Vestos šventyklos.

155 Kalbama apie tribūno Lucijaus Roscijaus Otono 67 m. pr. m. e. įstatymą, pagal kurį pirmąsias 14 eilių teatre galėjo užimti tik raiteliai; raitelių cenzas buvo 400 000 sestercijų.

199 Aliuzija į Enėjo sapną (Vergilijus. Eneida. II, 310). Enėjas sapnuoja griūvančią Troją, užsiliepsnojusius kaimyno Ukalegono namus.

219 Minervos statulėlės stovėdavo kiekvienoje bibliotekoje.

229 Pitagoriečiai, tikėdami, kad siela pereina iš vieno kūno į kitą, nevalgė mėsos, o tik duoną ir daržoves.

238 Galbūt turimas galvoje imperatorius Tiberijus Klaudijus Drūzas, dažnai užmigdavęs prie stalo ar per posėdžius.

249—253 Kalbama apie sudėtinius pietus. Kiekvieną iš dalyvių lydi vergas, nešdamas besikūrenančią krosnelę su karštais valgiais ir indus.

251 Gnėjus Domicijus Korbulonas, Klaudijaus ir Nerono laikų karvedys, buvo labai stiprus ir aukšto ūgio.

267 Mirusiajam į burną būdavo įdedama moneta, kad jis turėtų kuo užsimokėti Charonui už pergabenimą per Stiksą.

278 Kilminga Romos jaunuomenė, grįždama iš puotos namo, dažnai gatvėse keldavo skandalus. Tokiuose „pasismaginimuose" dalyvaudavo net imperatoriai.

279 Pelidas — Pelėjo sūnus Achilas, labai liūdėjęs dėl savo draugo Patroklo mirties.

306—308 Roma kentėjo nuo plėšikų, kurių pamėgtos vietos buvo Pomptino pelkė ir Galinarijos miškas Kampanijoje. Kai tik ginkluotas būrys juos iš ten išvaikydavo, jie tuoj traukdavo į Romą.

IV SATYRA

1 Žr. I, 26.

10 Domiciano laikais vestalės, sulaužiusios skaistybės įžadą, buvo gyvos užkasamos į žemę.

12 Dorovės sargu čia ironiškai vadinamas Domicianas, ėjęs nuolatinio cenzoriaus pareigas.

16 Kalbama apie raudonbarzdę (Mullus barbatus) — labai retą ir brangią žuvį.

23 Apicijus — Augusto ir Tiberijaus laikų kulinaras, puotų ruošėjas, rašęs apie valgių gaminimą.

24 Papiruso juosta rodė vergišką kilmę.

34 Parodijuojamas poetų įprotis pradėti savo kūrinius kreipimusi į epinės poezijos mūzą Kaliopę.

35 Paprastai mūzos vadinamos mergelėmis, nors mitologijoje yra žinomi jų vaikai — Orfėjus, sirenos ir kt.

37—38 Turimas galvoje Titas Flavijus Domicianas.

40 Ankona — miestas prie Adrijos jūros, įkurtas doriečių; virš jo ant kalvos stovėjo Veneros, žvejų globėjos, šventykla.

46 Pirmasis šventikas — didysis pontifikas. Šį titulą Domicianas gavo 81 m.

53 Armilatas ir Palfurijus — Domiciano laikų skundikai.

60—61 Iš Albos Longos buvo likę griuvėsiai; sveika stovėjo tik Vestos šventykla. Pasak legendos, Enėjo sūnus Askanijus perkėlęs į Albą šventąją ugnį, dar jo tėvo atgabentą iš Trojos, o iš Albos Romos karalius Tulas Hostilijus, sugriovęs Albą, pergabeno ją į Romą, į naują Vestos šventyklą.

65 Picenietis — žvejys iš Piceno srities, kur buvo sugauta žuvis.

67 Turimas galvoje smagurių įprotis privalgius kišti į burną plunksną, kad, išsivėmus, būtų galima valgyti toliau.

70 Cezariu vadinamas Domicianas. Nuo Augusto, Julijaus Cezario sesers anūko, laikų visi Romos imperatoriai gaudavo Cezario titulą.

76 Pegasas — teisininkas. Jis jau Vespasiano laikais (69—79 m.) buvo Romos prefektas.

81 Vibijus Krispas — trečią kartą išrinktas konsulu 83 m.

94—96 Apie Acilijų nieko nėra žinoma, o jo sūnus Glabrionas, buvęs konsulu 91 m., sėkmingai kaudavosi arenoje su žvėrimis. Domicianas pavydėjo Glabrionui, ir jaunuolis buvo nužudytas.

98 Gigantai buvo Žemės vaikai, todėl jokių kilmingų protėvių neturėjo.

103 „Barzdotas valdovas" — Romos karalius Tarkvinijus Išdidusis. Lucijus Junijus Brutas, apsimetęs pamišėliu ir taip nukreipęs karaliaus įtarimus, išvengė pražūties.

105 Galbūt turimas galvoje Rubrijus Galas, Mesijos legatas 70 m.

106 „Satyrų kūrėju" čia, matyt, vadinamas Neronas.

107 Galbūt turimas galvoje Titas Junijus Montanas, konsulas 81 m. Kalbama turbūt apie Domiciano laikų skundiką Pompėjų Rufą.

112—113 Minimi asmenys mažai žinomi. Kornelijus Fuskas mirė 88 m., per antrą žygį prieš dakus. Aulas Fabricijus Vejentonas trečią

kartą išrinktas konsulu 83 ar 88 m. Lucijus Valerijus Katulas buvo konsulas 73 m. kartu su Domicianu.

121 Kalbama apie gladiatorių žaidynes.

129 Fabricijus — pats Vejentonas.

142 Iš Lukrino ežero Kampanijoje buvo gaudomos romėnų mėgstamos austrės. Vėliau ėmė garsėti austrės iš Rutupijų — Britanijos uosto.

149 Pasiuntiniai, nešdami į Romą geras žinias, savo ietį apipindavo lauru, nešdami blogas — prie ieties pririšdavo plunksną.

151 Domicianas, išžudęs daugybę aristokratų šeimų, žuvo nuo savo žmonos atleistinio rankos.

154 Lamijai — sena romėnų giminė, kurios vienas atstovas buvo nužudytas Domiciano įsakymu.

V SATYRA

4 Gaba ir Sarmentas — Augusto laikų dvaro juokdariai.

17 Romėnai valgydavo gulėdami. Stalai buvo keturkampiai, ir iš jų trijų pusių stovėjo po minkštasuolį.

24—25 Nukirptos avių vilnos būdavo perplaunamos prasto vyno ir aliejaus mišinyje.

30 Kalbama apie vyną, išlaikytą 400 metų — nuo tų laikų, kai romėnai dar trumpai nekirpdavo plaukų.

36—37 Brutų ir Kasijaus, išlaisvinusių tėvynę nuo tironų, gimimo dienų šventimas liudija Trazėjos ir Helvidijaus laisvamanybę. Klodijus Trazėja Petas, senatorius, vadinamas stoikų opozicinės grupės prieš Neroną vadovas, pasmerktas mirti ir nusižudęs 66 m. Helvidijus Priskas — Trazėjos draugas, ištremtas Nerono.

45 Kalbama apie Enėją, kurį pamilo Kartaginos valdovė Didonė, atstūmusi Numidijos karalių Jarbą.

46 Turimas galvoje Nerono favoritas Vatinijus, kilęs iš Benevento (miestas Samnijoje, į rytus nuo Kapujos). Jo vardu buvo pavadintos stiklinės taurės su keturiom noselėm.

53 Mauritanija ir Getulija — Afrikos sritys, iš kur į Romą buvo gabenami vergai, romėnų menkai vertinami.

86 Kampanijos miestas Venafras garsėjo savo aliejum.

89 Micipsais čia vadinami numidiečiai, nes kadaise Numidijos valdovas buvo Micipsa.

90 Bokaras — čia afrikietis, kuris tepasi pirtyse dvokiančiu aliejumi.

98 Lenatas — įžymios giminės atstovas, tykojantis palikimų. Iš turgaus

jis perka skanėstus ir siunčia bevaikei turtingai moteriai Aurelijai, kuri, visko nesunaudodama, vėl perparduoda turguje.

109 Filosofas stoikas Seneka, jo draugas Gajus Pizonas, 65 m. organizavęs sąmokslą prieš Neroną, Aurelijus Kota buvo labai vaišingi ir dosnūs savo draugams.

141 Migalė — išgalvotas vardas. Tai Trebijaus sugulovė, todėl jos vaikai negalėtų paveldėti Trebijaus turto.

147—148 Imperatorių Klaudijų nunuodijo jo ketvirtoji žmona Agripina, įdėjusi nuodų į grybų patiekalą.

154—156 Rytinėje Romos dalyje buvo supiltas pylimas, už kurio pretorionai turėjo įsirengę stovyklą. Pylimas buvo tapęs pasivaikščiojimų vieta, kur įvairūs apsukruoliai rodydavo beždžiones, aprengtas kareiviais ir pasodintas ant arklio.

171 Komedijose kvailys išeidavo į sceną skusta galva, kad net savo išvaizda sukeltų žiūrovams juoką.

VI SATYRA

7 Cintija — poeto Propercijaus (I a. pr. m. e.) mylimoji, kaprizinga ir vėjavaikė.

8—9 Kalbama apie poeto Katulo (I a. pr. m. e.) apdainuotą jo mylimąją Lesbiją.

38 Turimas galvoje Julijaus įstatymas apie vedybas, paskelbtas Augusto 18 m. pr. m. e.

47—48 Tarpėjos šventykla stovėjo Romoje ant Kapitolijaus kalvos. Viena šventyklos dalis buvo skirta santuokos globėjai Junonei.

69 Plebėjų žaidynės vykdavo gruodžio mėnesį, o Megalezijos, šventės Kibelės garbei, balandžio mėnesį.

81 Senatoriaus Vejentono žmona Epija pabėgo į Egiptą su gladiatorium Sergijum.

82 Lago miestas — Aleksandrija, kur viešpatavo Ptolomėjus I-asis, Lago sūnus.

105 Paprastai vyrai pradėdavo skusti barzdą nuo 40 metų. Iki tol ją kirpdavo.

117 Kalbama apie Mesaliną.

150 Apulijos vietovėje Kanuzijuje buvo auginamos švelniavilnės avys.

157—159 Berenikė, žydų karaliaus Agripos duktė, palaikė meilės ryšius su savo broliu Agripa Jaunesniuoju.

167—171 Grakchų motina Kornelija, Scipiono Afrikiečio Vyresniojo

duktė, didžiavosi savo kilme. Jos tėvas nugalėjo Numidijos karalių Sifaką ir sumušė prie Zanos Hanibalą (202 m. pr. m. e.)

172—177 Tebų karaliaus Amfiono žmona Niobė, turėdama septynis sūnus ir septynias dukteris, niekino Latoną, Apolono (Peano) ir Dianos motiną. Už jos išpuikimą Apolonas iššaudė visus Niobės vaikus, o pati Niobė virto uola.

177 Turima galvoje balta kiaulė su trisdešimčia paršelių. Ant kalno, kur ji buvo rasta, Askanijus įkūrė Albą Longą.

198—199 Hemas ir Karpoforas — aktoriai, vaidindavę ir moterų roles.

202—203 Kalbama apie tradicinį vestuvinį pyragą, kuris būdavo dalinamas svečiams neštis į namus.

204—205 Tradicinė dovana nuotakai — auksinės monetos su imperatoriaus Trajano atvaizdu. 97 m. Trajanas gavo Germaniko titulą už pergalę prieš germanus, 102 m. Dakiečio titulą už pergalę prieš dakus.

245 Celsas — matyt, Romos konsulas II a. pradžioje, įstatymų žinovas.

249 Floralijų šventė deivės Floros garbei buvo rengiama kasmet pavasarį. Šventės pradžią paskelbdavo trimitai.

256—258 Vardijamos gladiatorių aprangos dalys.

265 Kalbama apie Lucijų Cecilijų Metelą. Žr. III, 139.

Kvintas Fabijus Maksimas Gurgitas, konsulas 276 ir 265 m. pr. m. e., du kartus buvo triumfatorius.

267 Azilas — matyt, gladiatoriaus vardas.

296—297 Išvardijami miestai, kur klestėjo prabanga: Sibaris ir Tarentas — pietų Italijoje, Miletas — Mažojoje Azijoje, Rodas — Rodo saloje.

326—327 Trojos karalius Priamas ir Pilo karalius Nestoras — ilgaamžiai.

337—338 Kalbama apie Klodijaus įsiveržimą į Gerosios Deivės šventę.

344 Vatikano kalnas — kalva dešiniajame Tiberio krante.

373 Heliodoras — gydytojas.

375 Vynuogių dievu vadinamas Priapas.

392 Moteriškė kartoja maldos žodžius paskui haruspiką.

407 Buvo manoma, kad kometos pasirodymas pranašauja karaliaus mirtį.

435 Elisa (Didonė) — Vergilijaus „Eneidos" herojė, nusižudžiusi iš meilės Enėjui.

442—443 Mėnulio užtemimo kaltininke buvo laikoma kažkokia baisi jėga, norinti pavogti šviesulį. Kad ją nuvytų, žmonės pūsdavo trimitus, daužydavo puodus, rėkdavo.

462 Nerono žmona Popėja Sabina buvo kosmetikos žinovė, labai rūpinosi savo grožiu, maudydavosi asilių piene.

486 Sicilijos valdovai Dionisijus, Falaris ir kt. garsėjo žiaurumu.

489 Sąvadaujanti deivė — Izidė.

522—525 Izidės kultas reikalavo apsivalymo tekančiame vandenyje. Deivės šventykla buvo Marso lauke, kažkada priklausiusiame karaliui Tarkvinijui Išdidžiajam.

526 Graikai Izidę tapatino su Ija, Argo karaliaus Inacho dukterimi, kuri, pamilta Jupiterio, buvo Junonės paversta karve. Ija nuklydo iki Egipto, kur ją garbino kaip Izidę.

533—534 Kalbama apie Izidės žynį, kuris palaiko ryšį tarp moterų ir Izidės taip kaip egiptiečių dievas Anubis tarp požemio karalystės ir dangaus. Anubis buvo vaizduojamas su šuns galva.

538 Sidabrinis žaltys — Izidės atributas.

554 Hamono (Jupiterio) orakulas buvo Libijoje.

557—559 Turimas galvoje astrologas, pranašavęs Otonui sostą ir tuo pagreitinęs Galbos pražūtį.

583 Kalbama apie vietą cirko arenoje, kur sėdėdavo astrologai.

587 Buvo manoma, kad žaibai atneša nelaimes, todėl žyniai, kalbėdami maldos žodžius, tarsi palaidodavo žaibus žemėje.

615—617 Imperatorius Kaligula, Nerono motinos Agripinos brolis, išprotėjo, savo žmonos Cezonijos pagirdytas meilės gėrimu. Tokiam gėrimui, matyt, būdavo panaudojama antauga ant ką tik gimusio kumeliuko galvos.

620—621 Žr. V, 147—148. Po mirties Klaudijus buvo paskelbtas dievu, tačiau pagal Senekos satyrą „Satyrinė apoteozė" vėliau Augusto buvo nusiųstas į požemio karalystę.

643 Kolchidės karaliaus duktė Medėja, keršydama ją palikusiam Jasonui, nužudė du jos ir Jasono vaikus.

Proknė, keršydama vyrui Terėjui už tai, kad jis suvedžiojo jos seserį, užmušė sūnų ir išvirusi davė vyrui valgyti.

652—653 Alkestė, Tesalijos karaliaus Admeto žmona, iš meilės vyrui ryžosi numirti vietoj jo.

655 Erifilė išdavė savo vyrą, Argo karalių Amfiarają, nenorėjusi eiti į karą.

Belidės — 50 mitinio Egipto karaliaus Belo anūkių, kurios savo tėvo Danajo įsakymu vestuvių naktį išžudė savo vyrus.
656 Klitemnestra, Spartos karaliaus Tindaro duktė (Tindaridė), su savo meilužiu Egistu nužudė savo vyrą Agamemnoną, Atrėjo sūnų (Atridą).
662 Ponto karalius Mitridatas (132—63 m. pr. m. e.) visą gyvenimą pratinęsis gerti nuodus.

VII SATYRA

1 Cezariu čia greičiausiai vadinamas imperatorius Trajanas.
6 Aganipos šaltinis buvo prie mūzų kalno Helikono.
8 Pierijos sritis Makedonijos pietvakariuose, į šiaurę nuo Olimpo, buvo mūzų pamėgta vieta.
9 Machera — aukciono tarnautojas.
12 Minimi literatūros kūriniai, pakliuvę į aukcioną.
16 Antroji Galija — Galatija, Mažosios Azijos sritis.
Nuogi kulnai — vergo požymis.
19 Buvo manoma, kad atsikandus lauro medžio lapo, poetą pagauna įkvėpimas.
25 Veneros vyras Vulkanas — čia ugnies simbolis.
32 Junonės paukštis — povas.
58 Aonidėmis vadinamos mūzos, nes Beotijos dalyje Aonijoje buvo mūzų kalnas Helikonas.
64 Kiros ir Nisos (miestų Beotijoje) valdovais vadinami Apolonas ir Bakchas.
68 Erinija Alekta kiršino Turną prieš trojiečius.
72—73 Turima galvoje, kad nežinomas skurdžius poetas Rubrenas Lapa priverstas užstatyti savo tragediją „Atrėjas".
80—81 Seranas ir Salėjus — neturtingi poetai.
82 Stacijaus „Tebaidė"— poema apie Tebų karą, dedikuota Domicianui.
92 Pelopėja ir Filomelė — dramų pavadinimai arba vaidmenys, kuriuos vaidino Paris.
94—95 Vardijami asmenys, kurie globojo poetus.
97 Gruodžio mėnesį švenčiamų Saturnalijų metu buvo geriama daug vyno.
114 Lacerna — čia Domiciano laikų lenktynininkas. Lenktynininkai susiskirstydavo į dvi partijas pagal vežėjų drabužių spalvą.

115 Ajakas varžėsi su Uliksu dėl mirusio Achilo šarvų ir pralaimėjo.
118 Palmėmis klientai papuošdavo laiptus, vedančius į advokato namus.
123 Pragmatikais čia vadinami teismo konsultantai.
146 Teisiamųjų giminėms buvo leidžiama atvykti į teismą ir melsti teisėjus švelnaus nuosprendžio.
151 Turimos galvoje mokinių deklamacijos, kuriose labai dažna tironų nužudymo tema.
168 Kalbama apie retorikos mokytojų bylinėjimąsi su mokinių tėvais, kurie nenori jiems sumokėti.
169—170 Vardijamos mokyklinių deklamacijų temos.
176 Polionas ir Chrisogonas — kitarodai.
177 Teodoras — garsus retorius.
199 Matyt, turimi galvoje žemos kilmės Publijus Ventidijus Basas, tapęs konsulu 43 m. pr. m. e. ir Romos karalius Servijus Tulijus, vergės sūnus.
204 Greičiausiai kalbama apie Atėnų retorių Trasimachą ir Romos imperijos laikų retorių Karinatą Sekundą, ištremtą Kaligulos.
205—206 Turimas galvoje Sokratas, kuriam, pasmerktam mirti, buvo liepta išgerti cikutos nuodų.
213 Kvintas Kurcijus Rufas — retorius.
215 Keladas — nežinomas gramatikas.
234—235 Anchiso, Enėjo tėvo, žindyvė buvo Tisifonė, viena iš furijų.
Anchemolas, Turno palydovas, minimas Vergilijaus „Eneidoje".
Acestas — mitinis Sicilijos karalius.

VIII SATYRA

2—10 Kalbama apie senus įžymių protėvių biustus arba vaškines kaukes, laikomus atrijuose.
13 Kvintas Fabijus Maksimas už pergalę prieš alobrogus 121 m. pr. m. e. gavo Alobrogiečio vardą. Tuo ir didžiuojasi jo vaikaitis.
14 Fabijų giminė kildino save iš Herkulio.
21 Kosas, Paulas, Drūzas — kilmingųjų vardai.
26 Getuliko pravardę gavo konsulas Lentulas Kosas, nugalėjęs getulus.
27 Silanas — Junijų giminės atstovas, konsulas.

29 Viena iš Izidės kulto apeigų buvo jos žuvusio vyro Ozyrio ieškojimas.

38 Kamerinas ir Kretikas — kilmingų giminių vardai.

81—82 Falaridas — Sicilijos miesto Agrigento tironas, turėjęs varinį jautį, kuriame iškepdavo savo priešus.

85 Gauriškomis austrės vadinamos pagal Gauros kalną, buvusį netoli Lukrino ežero.

86 Kosmas — prekiautojas kosmetikos priemonėmis.

93 Kapitonas ir Numitoras — Kilikijos vietininkai, gyventojų apskųsti už kyšių reikalavimą.

120—121 Žr. I, 49.

136—137 Kalbama apie pasmerktųjų plakimą prieš nukertant jiems galvą.

147 Greičiausiai turimas galvoje Plautijus Lateranas, Klaudijaus žmonos Mesalinos meilužis, konsulas 65 m., nužudytas už dalyvavimą Pizono sąmoksle.

157 Eponos, mulų ir arklių deivės, atvaizdas būdavo piešiamas ant arklidžių durų.

159—160 Kilmingą Lateraną pasitinka smuklininkas, kilęs iš Sirofinikijos, kur buvo kalnų perėja į idumėjų šalį.

182 Volezai — kilmingi romėnai, kaip ir toliau minimi Brutas, Damasipas, Lentulas, Fabijai, Mamerkai, Grakchai.

186—187 „Vaiduoklis" ir „Laureolas" — mimografo Katulo mimai. „Laureolas" pasakoja apie garsaus plėšiko nukryžiavimą.

197 Korintas — nežinomo mimo vardas.

212—214 Primenamas gandas apie tai, kad 65 m. Subrijus Flavijus su centurionais slapčia buvę susitarę nužudyti Pizoną, kai tas bus atėmęs valdžią iš Nerono, ir valdovu padaryti Seneką. Neronui, nužudžiusiam savo motiną ir giminaičius, turėjo būti paskirta bausmė — užsiuvus gyvą į odinį maišą su šunimi, gaidžiu, beždžione ir gyvate, įmesti į jūrą.

218 Oresto žmona buvo Hermionė, Spartos karaliaus Menelajo duktė.

221 „Trojos žlugimas" — Nerono epinė poema.

223 Vardijami 68 m. prieš Neroną sukilusių provincijų vietininkai: Žemutinės Germanijos vietininkas Verginijus Rufas, Galijos — Julijus Vindikas, Ispanijos — Servijus Galba.

228 Domicijus — Nerono tėvas, kuriam Neronas, senatui pritariant, pastatė statulą.

229 Tiestas, Antigonė, Menalipas — tragedijų herojai.

234 Brakatais, t. y. kelnėtais, romėnai vadino galus. Senonai, galų gentis, 388 m. pr. m. e. sudegino Romą.

235 „Baisioji tunika“ — žr. I, 155—156.

236—237 Kalbama apie Ciceroną, kilusį iš Arpino (pietryčių Lacijus).

241—242 Leukadė — sala, kur Oktavijus sumušė Antonijaus kariuomenę. Tesalijoje Oktavijus ir Antonijus nugalėjo Brutą ir Kasijų.

245 Turimas galvoje Gajus Marijus, taip pat kilęs iš Arpino, 106 m. pr. m. e. nugalėjęs Jugurtą, 102 m. pr. m. e. — teutonus, 101 m. pr. m. e. — kimbrus.

253 Marijaus draugas — Kvintas Lutacijus Katulas, kartu su Marijumi 101 m. pr. m. e. sumušęs kimbrus prie Vercelų.

259 Vardijami karaliaus atributai.

260 Kalbama apie Servijų Tulijų, šeštąjį Romos karalių (VI a. pr. m. e.).

261—262 Turimi galvoje Lucijaus Junijaus Bruto sūnūs, atvėrę vartus Tarkvinijui Išdidžiajam.

263 Gajus Mucijus Scevola ir Horacijus Koklitas pasižymėjo karuose su etruskų karaliumi Porsena (VI a. pr. m. e.).

264 Mergelė Klelija, romėnų duota Porsenai kaip įkaitė, pabėgo, naktį perplaukdama Tiberį.

266—268 Vergas Vindicijus išdavė Bruto sūnus. Tuomet Brutas nukirto jiems galvas kirviu, o vergą, kaip tėvynės saugotoją, atleido nuo vergijos, ir, kaip šeimininkų išdaviką, nukryžiavo.

Kirvis — konsulo valdžios ženklas.

269 Achilui ginklus nukalė Vulkanas.

X SATYRA

11 Atletas Milonas norėjo rankomis perplėšti įkirstą ąžuolo kamieną, bet žuvo užpultas vilkų, nes negalėjo ištraukti įkliuvusių rankų.

15 Gajus Kasijus Longinas, juristas, Nerono buvo ištremtas į Sardiniją.

Kai Seneka, Nerono auklėtojas, buvo Nerono pasmerktas, būrys kareivių apsupo jo parke buvusią vilą.

17 Lateranas — žr. VIII, 147.

28—30 Kalbama apie graikų filosofus Demokritą, garsėjusį pašaipumu, ir Heraklitą, niūriai žiūrėjusį į gyvenimą.

37 Jupiterio rūbas — purpurinės spalvos tunika, kurioje auksu buvo išsiuvinėtos palmės šakelės. Tokia tunika gaubė Jupiterio statulą.

49—50 Demokritas buvo kilęs iš Abderos (miestas Trakijoje), kurio gyventojai buvo laikomi kvailiais.

55 Kalbama apie prašymus (arba padėkas) dievams, surašytus ant vaškuotų lentelių ir kabintus prie dievų statulų.

62 Sejanas — pretorionų prefektas. Tiberijui išvykus į Kaprėjų salą, jis rengė sąmokslą, ruošdamasis užimti valdžią, bet buvo sučiuptas ir nužudytas. Jo statula, iki tol stovėjusi greta Tiberijaus statulos, buvo sudaužyta.

65 Jeigu aukojimui nepavykdavo gauti visai balto gyvulio, tamsios dėmės būdavo uždažomos kreida.

73 Remo minia — tauta be politinio ir moralinio gyvenimo požymių. Remas — Romulo brolis, vėliau jo užmuštas.

74—75 Sejanas buvo gimęs etruskų mieste Volsinijuose; Norcija — etruskų deivė.

79 Rykštės — liktoriaus valdžios simbolis.

83—85 Brutidijus buvo edilas 44 m., retorius ir politinis skundikas. Galbūt jis kada nors sakė kalbą, kuroje gynė Ajaką, įrodinėdamas jo teisę į Achilo šarvus.

91 Kurulinėje kėdėje, papuoštoje dramblio kaulu, sėdėdavo konsulai, pretoriai ir kuruliniai edilai.

93 Kalbama apie imperatorių Tiberijų.

108—109 Markas Licinijus Krasas žuvo kare su partais 53 m. pr. m. e. Gnėjus Pompėjus — Cezario žentas ir priešas. Kviritų nugalėtojas — Gajus Julijus Cezaris. Visi jie triumvirai 60 m. pr. m. e.

112 Cereros žentas — Plutonas.

116 Minervai aukojantys vieną asą — labai menkai mokyti.

164 Hanibalas išgėrė nuodų, kuriuos nešiojosi žiedo akutėje.

168 Turimas galvoje Aleksandras Makedonietis, gimęs Peloje.

171 Kalbama apie Babiloną, kuriame jis mirė.

174—176 Persijos karalius Kserksas (V a. pr. m. e.), sustūmęs laivus, perkėlė savo kariuomenę per Helesponto (Dardanelų) sąsiaurį, perkasė Atono sąsmauką.

177 Medas — Kserksas.

178 Sostratas — kažkoks poetas.

179 Salamino saloje, netoli Peloponeso, Kserkso kariuomenę sumušė graikai.

182—183 Audrai sugriovus tiltą per Helespontą, Kserksas įsakęs smogti jūrai 300 kartų ir įmesti į ją grandines.

225—226 Žr. I, 25—26.

246 Pilo valdovas — Nestoras.

249—250 Romėnai ant kairės rankos pirštų skaičiuodavo vienetus ir dešimtis, ant dešinės — šimtus ir tūkstančius.

256—265 Vardijami Homero „Iliados" herojai. Trojos valdovas — Priamas.

271—272 Turima galvoje Priamo žmona Hekubė, paversta šunimi.

273 Ponto karalius Mitridatas 60-ies metų nusidūrė kardu.

274—275 Krezui besigiriant savo pergalėmis, Solonas liepė laukti paskutinio gyvenimo įvykio. 546 m. pr. m. e. Krezas buvo nugalėtas ir paimtas į nelaisvę persų karaliaus Kiro.

276 Septyniasdešimtmetis Marijus (žr. VIII, 245), persekiojamas Sulos, iš Romos pabėgo į Minturno pelkes, vėliau į Kartaginą, kur gyveno iš išmaldos. Anot Juvenalio, viso to nebūtų buvę, jei jis būtų miręs po pergalės prieš teutonus.

283—286 Gnėjus Pompėjus sirgo Neapolyje 50 m. pr. m. e., o po dviejų metų, pralaimėjęs Cezario kariuomenei prie Farsalo, pabėgo į Egiptą ir čia buvo nužudytas.

293—294 Lukrecija, legendinė romėnų patricijaus duktė, buvo išniekinta Tarkvinijaus Išdidžiojo sūnaus ir nusižudė.
Rutila — nežinomas vardas. Verginiją, persekiojamą decemviro Apijaus Klaudijaus, nudūrė pats tėvas, liaudies tribūnas Decijus Verginijus.

313—314 Vulkanas, sužinojęs apie žmonos neištikimybę, nukalė ploną tinklą ir sugavo juo Venerą ir Marsą guolyje.

318 Endimionu jaunuolis pavadintas dėl savo grožio. Mitologijoje Endimionas — jaunas gražus piemuo, kurį pamilo Diana.

325—328 Du pavyzdžiai iš mitų. Hipolitas, Tesėjo sūnus, atstūmęs savo pamotės — Kretos karaliaus dukters Fedros meilę, buvo jos apšmeižtas Tesėjui ir sumindžiotas jo paties žirgų, kuriuos pabaidė baisus jautis, Tesėjui paprašius, Neptūno pasiųstas iš jūros.
Korinto karaliaus Sisifo sūnus Belerofontas taip pat vos nežuvo, apšmeižtas Argo karaliaus žmonos Stenebėjos.

330—334 Mesalina oficialiai atšventė vestuves su jaunu romėnu Gajum Silijum, Klaudijui dar esant gyvam.

355 Kiaulę Venerai aukodavo prieš vestuves.

7—8 Nemažai laisvųjų piliečių tapdavo gladiatoriais, tikėdamiesi garbės ir turtų.

18 Užstatomas auksinis arba sidabrinis motinos biustas būdavo laužomas tam, kad niekas nepažintų veido.

31 Po Achilo mirties dėl jo šarvų varžėsi Uliksas ir Ajakas. Šarvai atiteko Uliksui, bet jie jam netiko.

42 Žiedas — raitelių luomo ženklas. Netekus atitinkamo cenzo, žiedas nebereikalingas ir užstatomas.

60—63 Pas Evandrą viešėjo Herkulis, Tirinto miesto augintinis, o vėliau — Enėjas. Herkulis — Jupiterio sūnus, Enėjas — Veneros, todėl jie abu dieviškos kilmės. Herkulis susidegino ant laužo, Enėjas žuvo, kovodamas su Turnu prie upės.

97 Asilas — vaisingumo simbolis.

125 Siena — miestas ties Egipto ir Etiopijos riba, todėl čia vadinamas vartais.

141 Mokyklos meistras Triferas moko pjaustyti mėsą, naudodamas medinius modelius.

162 Iš Gadų į Romą atveždavo šokėjas andalūzietes.

198 Žr. VII, 114.

XII SATYRA

13 Umbrijos sritis, per kurią tekėjo Klitumno upė, garsėjo savo ganyklomis ir didelių baltų jaučių veisle.

27—28 Išsigelbėjusieji nuo audrų paprastai kabindavo Neptūno arba Izidės šventyklose lenteles su patirtų nelaimių piešiniais. Tam reikalui jūreiviai samdydavo piešėjus.

40—42 Kalbama apie pačios gamtos nudažytą raudoną Betikos (pietų Ispanija) avių vilną.

44—45 Partenijus — greičiausiai sidabro dirbinių meistras.

Mitinis Folas buvo kentauras, vertęs savo svečius gerti iš didžiulių taurių.

47 Olinto pirkėju vadinamas Aleksandras Makedonietis, papirkinėjimų dėka užėmęs Olinto miestą netoli Makedonijos.

70—71 Kalbama apie kalną, ant kurio Enėjo sūnus Julas (Askanijus) įkūrė Albą Longą, perkėlęs ten sostinę iš Lavinijaus, taip pavadinto antros Enėjo žmonos Lavinijos garbei.

72—74 Žr. VI, 177.

82 Jureiviai, išsigelbėję nuo audrų, nusiskusdavo pakaušius.
88 Kalbama apie larų statulėles, išteptas vašku.
100—101 Palikimų tykotojai, sužinoję apie draugo ligą, kabina ant šventyklos portiko lentelę, užrašę, kokią jie paaukos dievams auką, jei draugas pasveiks.
105 Turno laukas buvo netoli Ardėjos, rutulų sostinės, į pietus nuo Romos.
107 Hanibalas vadinamas tiriečiu, nes Kartaginą įkūrę finikiečiai iš Tiro.
118 Ifigenija — Agamemnono duktė, kurią tėvas turėjo paaukoti, kad jo laivynas galėtų išplaukti iš uosto. Diana slapta pakeitė Ifigeniją elne. Šis siužetas buvo panaudotas daugelyje tragedijų.
120 Pakuvijus romėnas, o ne graikas kaip Agamemnonas.

XIII SATYRA

3 Kalbama apie prisiekusiųjų teismą, pirmininkaujant pretoriui, kuris, norėdamas padėti kaltinamajam, galėjo taip parinkti burtus urnoje, kad dauguma teisėjų būtų jo pusėje.
17 Fontėjus Kapitonas — Romos konsulas 67 m.
26—27 Tebai turėjo septynerius vartus, Nilas — septynis intakus.
28 „Devintas amžius" — satyrinė hiperbolė. Hesiodas skirstė pasaulio istoriją į penkis amžius — aukso, sidabro, vario, herojų ir geležies.
50 Plutono žmona Prozerpina buvo kilusi iš Sicilijos. Prie rato, besisukančio viesulo greičiu, po mirties buvo prikaltas Iksionas, Tesalijos karalius, už tai, kad kėsinosi paimti Junoną. Akmenį turėjo ridenti beširdis plėšikas Korinto karalius Sisifas. Vanagas lesė milžino Titijaus kepenis; Titijus buvo nutrenktas į požemio karalystę už Latonos išniekinimą.
62 Kalbama apie etruskų burtų knygas.
78—79 Tarpėjos žaibas — Kapitolijaus Jupiterio žaibas. Kiros dievas — Apolonas (Kira — Delfų uostas).
81 Egėją, Atėnų karalių, kai kas laikė Neptūno sūnumi.
96 Ladas — garsus bėgikas, Olimpinių žaidynių nugalėtojas.
97 Antikira — miestų pietų Tesalijoje, Fokidėje, Lokridėje pavadinimas. Visos trys Antikiros garsėjo čemeriu (Veratrum), kuris gydydavęs daugelį ligų, jų tarpe beprotybę.
99 Olimpinės žaidynės vyko netoli Pizos miesto Elidėje. Alyvų šakelė buvo duodama už sportinę pergalę.

112—113 Stentoras Homero „Iliadoje"— graikų šauklys, kurio balsas stiprumu prilygo penkiasdešimties žmonių balsui. Arėjas (Marsas), sužeistas Diomedo, taip suriko kaip devyni ar dešimt tūkstančių vyrų.

122 Kinikai dėvėdavo tik apsiaustą.

125 Filipo mokinys — nepatyręs gydytojas.

136—138 Skolos būdavo užrašomos lentelėse ir užantspauduojamos sardoniksu.

153 Griausmavaldžiu vadinamas Jupiteris.

155—156 Kalbama apie bausmę tėvų žudikams, žr. VIII, 212—214.

185 Himetas — kalnas netoli Atėnų, garsėjęs geru medumi. „Senasis išminčius"— Sokratas, gyvenęs Atėnuose.

197 Cedicijus — greičiausiai žiaurus Nerono dvariškis.

199—201 Turimas galvoje spartietis Glaukas, nenorėjęs atiduoti vienam miletiečiui skolintų pinigų.

249 Tiresijas — Tebų žynys, apakintas dievų.

XIV SATYRA

12 „Barzdoti vyrai"— filosofijos mokytojai, visų pirma stoikai.

34 Titanas — Prometėjas.

43 Marko Junijaus Bruto dėdė — Katonas Jaunesnysis.

58 Oro taurės kraujui nuleisti buvo laikomos puikia priemone nuo smegenų susirgimų.

81 Jupiterio tarnas — erelis.

86—87 Kajeta, Tiburas, Prenesta — turtingų romėnų poilsio vietos.

90 Turimos galvoje Herkulio šventykla Tibure ir Fortūno šventykla Prenestoje.

91 Posidas — labai turtingas imperatoriaus Klaudijaus atleistinis.

113 Ponto drakonas Kolchidėje saugojo aukso vilną, hesperidžių drakonas — aukso obuolius.

193 Teismo knygos vadinamos raudonomis, nes jų antraštės buvo užrašomos raudonu rašalu.
Rykštė — centuriono valdžios ženklas.

196 Brigantais vadinami galai.

197 Kalbama apie legiono vėliavą, kurioje būdavo nupieštas erelis.

202 Tiems amatininkams, kurių darbas buvo nešvarus, buvo leidžiama kurtis tik už Tiberio.

240—242 Menekėjas, Tebų karaliaus Kreonto sūnus, septynių žygio prieš Tebus metu nusidūrė, iš žynio Tiresijo sužinojęs, kad jo mirtis išgelbės Tebus.

Pirmas Tebų karalius Kadmas, užmušęs drakoną, pasėjo jo dantis, ir iš jų išaugo ginkluoti kariai.

260—262 Kastoro šventykloje buvo saugomi privačių asmenų pinigai. Prieš tai pinigai buvo saugomi Marso šventykloje, bet įsibrovę vagys ją apiplėšė.

267—269 Korikas — miestas Kilikijoje, iš ten į Romą veždavo krokus.

270—271 Kreta — Jupiterio gimtinė.

278 Getulų jūra — prie šiaurinės Afrikos, Karpato jūra — tarp Rodo ir Kretos salų.

279—280 Kalpė — dabar Gibraltaras. Herkulis čia buvo pastatęs du stulpus, kurie turėjo žymėti Žemės pabaigą. Tačiau prekiautojas vyksta dar toliau, kur įkaitęs saulės kamuolys šnypšdamas nusileidžia į Okeaną ir ataušta.

284—285 Turimas galvoje Orestas.

286—287 Kalbama apie Ajaką, kuris, kai Achilo šarvai buvo atiduoti Uliksui, sukvailiojo ir puolė galvijų bandą, manydamas, kad žudo graikų vadus.

291 Turima galvoje sidabrinė moneta.

301—302 Nukentėjusieji per audrą nešiodavosi ant pečių lentelę, kurioje būdavo pavaizduota laivo žūtis, ir prašydavo išmaldos.

308—311 Turimas galvoje graikų filosofas kinikas Diogenas (V—IV a. pr. m. e.), gyvenęs statinėje. Pasakojama, kad, kai Aleksandras Makedonietis atėjęs apžiūrėti jo būsto, Diogenas paprašęs neužstoti jam saulės.

324 Žr. III, 155.

329—330 Narcisas — turtingas imperatoriaus Klaudijaus atleistinis, turėjęs jam didelės įtakos. Jo įsakymu buvo nužudyta Mesalina.

XV SATYRA

5 Iš Memnono, mitinio rytų Etiopijos ir Asirijos karaliaus, statulos sklisdavo malonūs garsai, sukeliami oro, išeinančio pro statulos skyles.

21—22 Burtininkė Kirkė pavertė Ulikso karius kiaulėmis. Elpenoras — jauniausias Ulikso karys.

26 Itakietis — Odisėjas, kilęs iš Itakės.
65—66 Vardijami Homero ir Vergilijaus poemų herojai, mėtę akmenimis į savo priešininkus.
93 Baskų miestas Kalaguris 72 m. pr. m. e. buvo romėnų, vadovaujamų Sertorijaus, apgultas, ir baskai mitę savo žmonų ir vaikų lavonais.
108 Kantabrija — Ispanijos sritis, kurioje gyveno baskai.
109 Prieš Sertorijų Ispanijoje kovojo Gnėjus Pompėjus ir Kvintas Metelas.
116—118 Turimas omeny Dianos kultas Tauridės Chersonese, kur deivei buvo aukojami gyvi žmonės.
139 Kūdikiai buvo laidojami žemėje, o ne sudeginami.
171—173 Žr. III, 229.

XVI SATYRA

10—13 Pretorius, gavęs skundą prieš kariškį, perduodavo jį karinei valdžiai, kuri teisėjauti paskirdavo karinį tribūną arba centurioną. Bardėjiški batai — kareivių batai, pavadinti bardėjų genties (Ilyrija) vardu.
16 Markas Furijus Kamilas (IV a. pr. m e.), Vejų užkariautojas, penkis kartus buvęs Romos diktatoriumi, įvedė tvarką, kad kariai būtų teisiami stovykloje.
25 Piladas — Fokidės karaliaus Strofijaus sūnus, ištikimas Oresto draugas, lydėjęs jį visuose pavojuose.
38 Šventasis akmuo — akmuo, žymintis žemių ribą, ant kurio buvo dedamos aukos ribų ir sienų dievui Terminui.

ŽODYNĖLIS

Achilas — Pelėjo ir jūrų deivės Tetidės sūnus, graikų herojus Trojos kare, žymiausias Homero „Iliados" personažas.

Agamemnonas — Mikėnų karalius, vyriausiasis graikų kariuomenės vadas per Trojos karą.

agatirsai — sarmatų gentis.

Agavė — Tebų karaliaus Kadmo duktė, bakchanalijų metu su savo seserimis Autonoje ir Ina sudraskiusi sūnų Pentėją.

Ajakas — Telamono sūnus, narsiausias ir stipriausias po Achilo graikų herojus Trojos kare.

Akvinas — miestas Lacijuje, kur buvo paplitęs Dianos ir Cereros kultas.

Alabandai — miestas Mažojoje Azijoje.

Alba Longa — miestas Lacijuje, pasak legendos, įkurtas Enėjo sūnaus Askanijaus ir sugriautas Romos karaliaus Tulo Hostilijaus.

Alkinojas — feakų karalius.

Alkitojė — tebietė, Bakcho paversta šikšnosparniu.

alobrogai — keltų gentis Galijoje.

Amidonas — miestas Makedonijoje.

Andras — sala Egėjo jūroje.

Andromachė — Trojos gynėjo Hektoro žmona.

Anifatas — lestrigonų karalius.

Ankas Marcijus — ketvirtas Romos karalius (VII a. pr. m. e.).

Antėjas — Poseidono ir Gėjos (Žemės) sūnus, Libijos karalius, nenugalimas, kai lietė kojomis žemę, savo motiną. Herkulis pakėlė jį į orą ir užsmaugė.

Antigonė — Tebų karaliaus Edipo duktė; už tai, kad palaidojo brolio Polineiko lavoną, buvo užmūryta požemyje.

Antonijus Markas — Julijaus Cezario bendražygis. Po Cezario nužudymo (44 m. pr. m. e.) su Oktavianu ir Lepidu sudarė II triumviratą. 42 m. pr. m. e. sumušė Cezario žudikų respublikonų Bruto ir Kasijaus kariuomenę. Remiamas Egipto karalienės Kleopatros, mėgino vienas užgrobti valdžią. 31 m. pr. m. e. pralaimėjo Oktaviano kariuomenei prie Akcijaus (Graikija) ir nusižudė.

Apolonas — šviesos, poezijos, medicinos dievas.

Apulija — sritis pietų Italijoje, labai derlinga.

Arachnė — garsi audėja lidė, varžybose įveikusi Minervą ir iš keršto jos paversta voru.

Archigenas — Romos imperijos laikų gydytojas.

Aricija — miestas Lacijuje prie Apijaus kelio.

Arkadija — sritis Graikijoje, Peloponeso pusiasalio centrinėje dalyje.

Arpinas — miestas pietryčių Lacijuje, Marijaus ir Cicerono gimtinė.

Artaksata — senoji Armėnijos sostinė.

Arviragas — Britanijos karalius (Domiciano amžininkas).

Asarakas — vienas iš trojiečių protėvių.

asas — varinė moneta; romėnų piniginis vienetas.

Astrėja — Jupiterio ir Temidės duktė, teisingumo deivė.

atelana — romėnų liaudies komedija, buities scenų improvizacija. I a. pr. m. e. pradėta kurti literatūrinė atelana.

Atlantas — titanas, nusikaltęs dievams ir turėjęs laikyti dangaus skliautą.

Atrėjas — Mikėnų karalius, užmuštas sūnėno Egisto.

atrijus — romėnų gyvenamojo namo patalpa, Romos imperijos laikais tapusi reprezentaciniu priimamuoju.

auguras — būrėjas iš paukščių.

Augustas — Gajus Julijus Oktavijus; įsūnytas Julijaus Cezario buvo vadinamas Gajum Julijum Cezariu Oktavianu. Romos imperatorius 27 m. pr. m. e.—14 m. Senatas 27 m. pr. m. e. suteikė jam Augusto prievardį.

Austras — pietų vėjas.

Automedontas — Achilo vežėjas.

Autonojė — žr. Agavė.

Aventinas — viena iš septynių Romos kalvų.

Bajai — garsus kurortas į vakarus nuo Neapolio.

baptai — Kotitos žyniai.

Barėja Soranas — garsus aristokratas, patekęs imperatoriaus Nerono nemalonėn (I a).

batavai — germanų gentis, gyvenusi Reino deltoje. I a. pr. m. e. ją nukariavo romėnai.

Belona — romėnų karo deivė.

bitinai — trakų gentis, I a. pr. m. e. apsigyvenusi Mažojoje Azijoje.

Bootas — Jaučiaganio žvaigždynas.

Britanikas — Tiberijus Klaudijus Cezaris, imperatoriaus Klaudijaus ir Mesalinos sūnus (g. 42 m., 55 m. nunuodytas Nerono įsakymu).

britonai — keltų gentis, persikėlusi į Britaniją.
Brutas — 1) Lucijus Junijus Brutas (VII—VI a. pr. m. e.) Romos politinis veikėjas. Pagal padavimą jo vadovaujami romėnai 510 m. pr. m. e. išvijo etruskų karalių Tarkvinijų Išdidųjį ir įkūrė respubliką. Nuo 509 m. pr. m. e. vienas pirmųjų Romos konsulų.
2) Markas Junijus Brutas (85—42 m. pr. m. e.) — sąmokslo prieš Cezarį dalyvis. Po Cezario nužudymo su Kasijumi vadovavo respublikonams, kovojusiems su II triumviratu. Respublikonams pralaimėjus prie Filipų (Makedonija), nusižudė.
bulė — apvalus amuletas. Triumfatoriai ir laisvųjų piliečių vaikai nešiojo auksinę bulę, atleistinių vaikai — odinę.

centurionas — centurijos, t. y. kareivių būrio, vadas.
cenzorius — Romos valstybės pareigūnas, kuris surašinėjo gyventojus ir jų turtą, prižiūrėjo papročius.
Cerera — Saturno duktė, žemdirbystės deivė.
ceroma — tepalas, kuriuo įsitrindavo atletai, kad jų kūnas būtų slidus.
Cetegas Gajus Kornelijus — Katilinos sąmokslo dalyvis, 63 m. pr. m. e. nubaustas mirties bausme.
chaldėjai — žyniai ir būrėjai iš Babilonijos.
Charibdė — pavojingas vandens sūkurys Mesinos sąsiauryje tarp Italijos ir Sicilijos, vaizduojamas kaip jūrų pabaisa.
Charonas — mitinis valtininkas, keliąs vėles per upę į mirusiųjų karalystę.
chatai — germanų gentis.
Chironas — kentauras; muzikantas, gydytojas, būrėjas, daugelio graikų herojų (Nestoro, Achilo, Jasono) mokytojas.
Chrisipas — graikų filosofas stoikas (III a. pr. m. e.).
Chrisogonas — muzikos mokytojas.
Ciceronas Markas Tulijus — Romos politinis veikėjas (106—43 m. pr. m. e.), oratorius, filosofas, 63 m. išrinktas konsulu. Už kelių Katilinos sąmokslo dalyvių pasmerkimą mirti ištremtas į Tesalonikus (Graikija). Po Cezario nužudymo rėmė Oktavianą, kovojusį su Antonijumi. Šiems susitaikius, Antonijaus reikalavimu nužudytas.
Circėjos — miestas prie jūros ir iškyšulys pietų Lacijuje.

dakai — šiaurės trakų genčių grupė, gyvenusi į šiaurę nuo Dunojaus. Nuo I a. pr. m. e. dakus puolė romėnai ir, juos nugalėję, 106 m. įkūrė Dakijos provinciją.

Decijai — romėnų giminė, dalyvavusi samnitų karuose (343—290 m. pr. m. e.).

Dedalas — mitinis skulptorius ir architektas, kilęs iš Atėnų. Kretoje karaliui Minojui pastatė rūmus — labirintą, kuriame Minojas laikė žmogėdrą Minotaurą — pusiau žmogų, pusiau jautį. Pasidirbęs sparnus, Dedalas su sūnumi Ikaru mėgino pabėgti iš Kretos, bet sūnus nukrito į jūrą ir prigėrė.

Delfai — Graikijos miestas Parnaso kalvos papėdėje. Čia nuo VIII a. pr. m. e. buvo Apolono šventykla, Delfų orakulo buveinė.

Demostenas — Atėnų politinis veikėjas (IV a. pr. m. e.), oratorius, raginęs priešintis Makedonijos karaliaus Pilypo II Makedoniečio siekimui užkariauti Graikiją. Makedonijos šalininkų persekiojamas, nusinuodijo.

Deukalionas — Prometėjo sūnus. Jupiteris, užtvindęs pasaulį, pasigailėjo Deukaliono ir jo žmonos Piros už jų dorumą. Temidės liepti, jie mėtė sau už nugaros akmenis, kurie virto nauja žmonių karta.

Diana — Jupiterio ir Latonos duktė, mėnulio bei medžioklės deivė.

Diomedas — Argo (Peloponeso sritis) karalius, vienas iš garsiausių graikų herojų Trojos kare.

Dolabela — Kornelijų giminės vardas. Gnėjus Kornelijus Dolabela, pretorius Kilikijoje 80 m. pr. m. e., buvo ištremtas už piktnaudžiavimą valdžia.

Domicianas Titas Flavijus — Romos imperatorius 81—96 m.

doriečiai — senovės graikų gentis.

Drūzai — Livijų ir Klaudijų giminių vardas.

Eakas — mirusiųjų karalystės teisėjas.

edilai — renkami valstybės pareigūnai, kurie rūpinosi miesto tvarka, maisto tiekimu, reginiais, šventyklų statyba. Kuruliniai edilai buvo renkami iš patricijų.

eksodas — komedijos baigiamoji dalis.

Elektra — žr. Orestas.

endromidė — žieminis apsiaustas iš vilnonės pūkuotos medžiagos.

Enėjas — trojiečio Anchiso ir Veneros sūnus, Trojos karo herojus, laikomas romėnų protėviu.

Eolas — vėjų dievas.

ergastulas — katorginių darbų kalėjimas.

erinijos — keršto deivės, vaizduojamos kaip sparnuotos moterys su gyvatėmis vietoj plaukų ir su fakelais rankose.

Eskvilinas — viena iš septynių Romos kalvų.
etruskai — Etrurijoje (Vid. Italija) gyvenusi tauta. III a. pr. m. e. juos pavergė romėnai.
Eufranoras — graikų dailininkas ir skulptorius (IV a. pr. m. e.).
euganai — gentis, gyvenusi venetų krašte, paskui venetų išstumta į Alpes.
eumenidės — erinijos.
Euras — pietryčių vėjas.
Europa — mitinė Finikijos karaliaus Agenoro duktė. Jupiteris pagrobė ją pasivertęs jaučiu.
Evandras — Merkurijaus ir nimfos Karmentidės sūnus, dar prieš Trojos žlugimą atsikėlęs į Italiją ir pastatęs miestą prie Palatino kalvos.

Fabijai — sena romėnų aristokratų giminė.
Fabraterija — volskų miestas Lacijuje.
Fabricijai — romėnų aristokratų giminė; Kvintas Fabricijus Luscinas, karvedys kare prieš Epiro karalių Pirą, konsulas 282 m. pr. m. e., garsėjo sąžiningumu.
falerai — metaliniai žiedai ir plokštelės, kurie buvo kabinami arkliui ant kaklo ir kaktos.
Falernas — sritis Kampanijoje, garsėjusi savo vynu, todėl ir vynas iš šios srities vadinamas falernu.
Faras — salelė Viduržemio jūroje, netoli Egipto krantų.
feakai — mitinė jūrininkų tauta, gyvenusi Scherijos saloje.
Fidėnai — sabinų miestas Lacijuje.
Fidijas — graikų skulptorius (V. a. pr. m. e.).
filipikos — Demosteno kalbos, smerkiančios Makedonijos karalių Pilypą II, ir Cicerono kalbos, kritikuojančios Marką Antonijų.
Filomelė — Atėnų karaliaus Pandiono duktė, sesers Proknės vyro Terėjo išniekinta ir pavirtusi lakštingala.
Flora — gėlių ir pavasario deivė.
Fortūna — likimo deivė.
forumas — miesto aikštė, kurioje vykdavo susirinkimai, teismai; kartu ji buvo ir prekyvietė.
Frigija — šalis Mažosios Azijos šiaurės vakaruose.
Fruzinonas — miestas Lacijuje.
furijos — erinijos.

Gabijai — miestas Lacijuje.
Gadai — sala ir miestas Ispanijoje.

Galba Servijus Sulpicijus — Romos imperatorius 68—69 m. Žuvo kovodamas su Otonu dėl imperatoriaus sosto.

Ganimedas — Trojos karaliaus sūnus, kurį Jupiteris, pasivertęs ereliu, pagrobė dėl jo gražumo ir padarė vyno pilstytoju Olimpe.

Geroji Deivė — derlingumo ir žemės deivė, garbinta moterų. Šventėse jos garbei galėjo dalyvauti tik vestalės ir ištekėjusios moterys. Švenčių pradžia būdavo rimta, bet į pabaigą jos virsdavo orgijomis.

getai — trakų gentis, gyvenusi prie Dunojaus.

getulai — klajoklių gentis Afrikos šiaurės vakaruose.

Giarai — salelė Egėjo jūroje, tremties vieta.

gimnazija — vieša kūno pratybų, taip pat filosofinių, politinių ir literatūrinių pokalbių vieta.

gorgonė — mitinė sparnuota moteris pabaisa su gyvatėmis vietoj plaukų. Nuo jos žvilgsnio žmogus suakmenėdavęs.

Hanibalas — vyriausias Kartaginos kariuomenės vadas antrajame Pūnų kare (218—201 m. pr. m. e.). Įsiveržęs per Pirėnus, Galiją ir Alpes į Italiją, sumušė romėnus prie Ticino ir Trebijos upių, prie Trazimeno ežero, prie Kanų. 202 m. pr. m. e. pralaimėjo Zamos (Š. Afrika) mūšį su romėnais. 183 m. pr. m. e., vengdamas romėnų nelaisvės, Bitinijoje nusižudė.

haruspikas — būrėjas iš aukojamųjų gyvulių vidurių.

Hebė — Herkulio žmona, vyno pilstytoja Olimpe.

hekatombė — šimto jaučių auka.

Hektoras — Priamo ir Hekubės sūnus, narsiausias Trojos herojus, nukautas Achilo.

Herkulis — mitinis Jupiterio ir Tebų karalienės Alkmenės sūnus, atlikęs dvylika garsių žygių.

herma — keturkampis stulpas su skulptūriniu portretu arba biustu.

hernikai — sabinų gentis rytų Lacijuje.

hesperidės — keturios nimfos, saugojusios sodą, kuriame augo auksiniai obuoliai.

Hiacintas — Spartos karaliaus Ebalo sūnus, garsėjęs grožiu, Apolono netyčia užmuštas ir paverstas gėle.

Hibernija — Airija.

Hilas — jaunuolis, plaukęs kartu su argonautais ir nimfų pagrobtas, kai su puodu išėjo ieškoti vandens.

hiperborėjai — mitinė tauta, gyvenusi tolimoje šiaurėje.

Ida — 1. Kalnas Frigijoje, Kibelės kulto vieta. 2. Kalnas Kretoje, Jupiterio gimimo vieta.

Ilyrija — šalis Balkanų pusiasalio šiaurės vakaruose. II—I a. pr. m. e. ją užkariavo romėnai.

Isėjas — oratorius iš Asirijos, gyvenęs Romoje.

Istras — Dunojaus žemupys.

Izidė — senovės egiptiečių gyvybės ir derlingumo deivė.

Janas — laiko dievas.

Jasonas — argonautų vadas, vykęs į Kolchidę parvežti auksavilnio avino kailio.

jugeris — ploto matas, 2519 m^2.

Junonė — Jupiterio žmona, moterų ir vedybų globėja.

Jupiteris — dievų valdovas.

Kajeta — uostas pietų Lacijuje.

Kakas — Vulkano sūnus, milžinas, užmuštas Herkulio.

Kalai — miestas šiaurės Kampanijoje, garsėjęs savo vynu.

Kamenos — mūzos.

Kamerinas — Sulpicijų giminės vardas.

Kamilas — Furijų giminės vardas. Šios giminės atstovai kovojo už respubliką.

Kanai — kaimas Italijos pietuose, kur 216 m. pr. m. e. Hanibalas sumušė romėnų kariuomenę.

Kanopas — miestas Egipte; jo gyventojai garsėjo ištvirkimu.

Kapadokija — sritis Mažosios Azijos pietryčiuose.

Kapena — miestas Etrurijoje prie Tiberio, į pietus nuo Romos.

Kapitolijus — pagrindinė Romos miesto kalva.

Kaprėjų sala — salelė Neapolio įlankoje.

Kartagina — miestas-valstybė šiaurės Afrikoje.

Kasandra — Priamo duktė, Apolono apdovanota pranašystės dovana.

Kasijus — Gajus Kasijus Longinas, 44 m. kartu su kitais rengęs sąmokslą prieš Cezarį.

Kastoras — mitinis arklių tramdytojas, vežėjas.

Katilina Lucijus Sergijus — sąmokslo prieš respubliką (63 m. pr. m. e.) organizatorius. Šį sąmokslą demaskavo Ciceronas.

Katina — miestas Sicilijos rytinėje pakrantėje.

Katonas — 1. Markas Porcijus Vyresnysis — konsulas 195 m. pr. m. e., cenzorius 184 m. pr. m. e., pasižymėjęs griežtumu.

2. Markas Porcijus Jaunesnysis — Katono Vyresniojo proanūkis, liaudies tribūnas 62 m. pr. m. e., pretorius 54 m. pr. m. e. Abu garsėjo dorovingumu.

Kekropas — mitinis Atėnų karalius.

Kelena — harpija, viesulo ir mirties dvasia, paukštis su moters galva ir krūtine, grobiantis žmones.

Kianėjos — salelės Bosforo įlankoje.

Kibelė — senovės frigų deivė, vaisingumo simbolis.

Kiklados — salynas Egėjo jūros pietuose.

kiklopai — „Odisėjoje" puslaukinių vienaakių žmogėdrų milžinų tauta.

Kilikija — sritis Mažojoje Azijoje.

kimbrai — germanų gentis.

kitarodas — dainininkas, akompanavęs sau kitara.

Klaudijus — Tiberijus Klaudijus Druzas, Romos imperatorius 41—54 m., garbėtroškos žmonos Agripinos nunuodytas.

Kleantas — Atėnų filosofas stoikas, Zenono mokinys (III a. pr. m. e.).

Klija — istorijos mūza.

Kleopatra — Egipto karalienė. Žr. Antonijus.

Klodijus Publijus Gražusis — romėnų politinis veikėjas. 62 m. pr. m. e., norėdamas susitikti su Cezario žmona, persirengęs moterim įsibrovė į jo namus, kur vyko Gerosios Deivės šventė, ir dėl to Cicerono buvo apkaltintas šventvagyste.

kolifijai — sotus mėsiškas atletų ir gladiatorių valgis.

Komagena — sritis Sirijoje.

Koptas — miestas Egipte, dešiniajame Nilo krante.

Koras — vakarų vėjas.

koribantai — Kibelės žyniai. Per apeigas jos garbei jie šokdavo karo šokius, daužydami variniais skydais, kol netekdavo jėgų.

Korikas — uostas Kilikijoje.

Korkira — sala Jonijos jūroje.

Kosa — miestas Etrurijoje.

Kotita — trakų deivė, panaši į frigų Kibelę. Jos kultas buvo populiarus Atėnuose.

koturnai — aktorių scenos apavas aukštais padais.

Kremera — Tiberio intakas Etrurijoje; čia 479 m. pr. m. e. žuvo 306 Fabijai.

Krezas — Lidijos karalius 560—546 m. pr. m. e., buvęs labai turtingas.

Kūmai — pajūrio miestas netoli Neapolio, garsėjęs tuo, kad ten gyveno pranašė Sibilė. Per Kūmus ėjo kelias į Bajus.

Kurijai — Romos aristokratų giminė. Marijus Kurijus Dentatas (III a. pr. m. e.) garsėjo kuklumu ir taupumu.
kvadrantas — ketvirtis aso.
Kvinkvatros — šventė Minervos garbei, trukdavusi 5 dienas.
Kvintilianas Markas Fabijus — retorius (I a.).
Kvirinas — mitinio Romos įkūrėjo Romulo vardas po jo sudievinimo.
kviritai — pilnateisiai Romos piliečiai.

lacerna — kelioninis apsiaustas su gobtuvu.
Lachesė — viena iš trijų parkų.
Lacijus — sritis tarp Tirėnų jūros, Etrurijos ir Kampanijos. Lacijaus centras buvo Roma.
Lakonija — sritis Peloponese; jos didžiausias miestas — Sparta.
Lamijai — aristokratų giminė.
lanistas — gladiatorių mokyklos viršininkas.
larai — protėvių dvasios, namų židinį ir šeimyną globojantys dievai.
Lateranas — Klaudijų, Sekstijų, Plautijų giminių vardas.
Latinas — Domiciano laikų pantomimos aktorius.
Latona — Apolono ir Dianos motina.
Lentulas — aristokratų giminės vardas. Tarp Lentulų buvo daug konsulų.
Lepidai — įžymi romėnų giminė. Ypač garsus Markas Emilijus Lepidas — cenzorius, konsulas (II a. pr. m. e.).
lestrigonai — mitinė milžinų žmogėdrų tauta.
Libitina — požemio karalystės valdovė.
Liburnija — Ilyrijos sritis. Čia būdavo perkami vergai nešikai, nes liburnai vyrai buvo aukšti ir stiprūs.
Ligurija — sritis vakarinėje Galijos dalyje.
Likija — sritis Mažojoje Azijoje.
liktorius — vienas žemiausių Romos valstybės pareigūnų, aukštųjų valdininkų svitos narys.
Lokusta — žymi Nerono laikų nuodytoja.
Lukanas Markas Enėjus — romėnų poetas (39—65 m.).
Lukanija — sritis pietų Italijoje.

manai — mirusiųjų sielos.
Maronas — Publijus Vergilijus Maronas (70—19 pr. m. e.), romėnų poetas, „Eneidos" autorius.
marsai — sabelų gentis.

Marsas — laukų ir galvijų, vėliau karo dievas; laikomas romėnų protėviu.
maurai — Mauritanijos gyventojai.
Mauritanija — sritis Afrikos šiaurės vakaruose.
Mecenatas Gajus Cilnijus — žymus aristokratas, poetų globėjas (I a. pr. m. e.).
medai — trakų gentis.
Meleagras — mitinis herojus, užmušęs baisų šerną, Dianos atsiųstą į Kalidono laukus.
Memfis — Egipto miestas.
menadės — Priapo žynės.
Menalipas — tebietis, užmušęs Tidėją, septyneto žygio prieš Tebus dalyvį.
Mentorius — skulptorius-kalėjas (IV a. pr. m. e.).
Meotidė — Azovo jūra.
Merojė — miestas prie Nilo.
Mesalina — trečioji imperatoriaus Klaudijaus žmona, garsėjusi žiaurumu ir ištvirkimu.
Milonas Titas Anijus — liaudies tribūnas 57 m. pr. m. e.; 52 m. pr. m. e. nužudė Publijų Klodijų, jį ištrėmusį į Masiliją.
mimas — 1. Antikinio liaudies teatro vaidinimų rūšis, komedijos žanras.
2. Aktorius, mimų vaidintojas.
Minerva — Jupiterio duktė, amatų ir mokslų globėja.
mirmilonas — gladiatorius su galų karine apranga.
Mironas — graikų skulptorius (V. a. pr. m. e.).
molosai — tautelė Epire.
Monichas — kentauras, kovojęs su tesaliečių gentimi lapitais.
mūzos — devynios Jupiterio ir Mnemosinės dukterys, meno ir mokslo globėjos.

nabatėjai — arabų tauta, gyvenusi į pietus nuo Mirties jūros.
nektaras — Olimpo dievų gėrimas, teikęs jiems amžiną jaunystę ir nemirtingumą.
Neronas Klaudijus Cezaris — Romos imperatorius (54—68 m.).
Nestoras — Pilo karalius, seniausias Trojos karo dalyvis, pragyvenęs kelias kartas.
Nifatas — upė Didžiojoje Armėnijoje.
Numa — antrasis Romos karalius (VIII—VII a. pr. m. e.).
Numidija — šalis šiaurės Afrikoje.

Oktavijus — žr. Augustas.
Ombas — miestas Egipte.
orchestra — teatro dalis, kurioje vaidino pantomimos aktoriai.
Orestas — Agamemnono ir Klitemnestros sūnus. Keršydamas už tėvo mirtį, sesers Elektros padedamas nužudė motiną ir jos meilužį Egistą. Erinijų persekiojamas, su Piladu iškeliavo į Skitiją pargabenti Artemidės statulos.
Orkados — salos į šiaurę nuo Škotijos.
Orontas — Sirijos upė.
Ostija — uostas Tiberio žiotyse.
Otonas Markas Salvijus — Romos imperatorius 69 m. Po Nerono mirties imperatoriumi tapus Servijui Sulpicijui Galbai, Otonas surengė prieš jį pretorionų sąmokslą, ir Galba buvo nužudytas, o Otonas paskelbtas imperatoriumi. Kovodamas su pretendento į imperatoriaus valdžią Aulo Vitelijaus armija, Otonas buvo nugalėtas ties Bedriako miesteliu ir nusižudė.
Ozyris — senovės egiptiečių derlingumo, mirštančios ir atgimstančios gamtos dievas.

Paktolas — upė Lidijoje; joje buvo randama aukso.
Palatinas — viena iš septynių Romos kalvų.
Palemonas Kvintas Remijus — gramatikas (I a.).
Parasijas — Atėnų tapytojas (IV a. pr. m. e.).
Paris — 1. Domiciano laikų pantomimos aktorius.
2. Mitinis Trojos karaliaus Priamo sūnus, pagrobęs Spartos karaliaus dukterį Eleną; dėl to kilo Trojos karas.
parkos — trys likimo deivės, verpusios žmogaus gyvenimo siūlą.
partai — gentis, gyvenusi stepėse, į pietus nuo Kaspijos jūros.
pegma — teatro scena, galinti greitai pakilti ir nusileisti.
Pelėjas — mirmidonų karalius, Achilo tėvas, vienas iš argonautų.
Pelopėja — Tiesto duktė.
penatai — romėnų dievai, šeimos ir namų židinio globėjai.
Petosiris — Egipto astrologas.
Picenas — sritis vidurio Italijoje, prie Adrijos jūros, į pietus nuo Ankoros.
Pikas — mitinis Lacijaus karalius.
pinirapas — gladiatorius, turėdavęs nuo priešo šalmo nuplėšti plunksnas.
Pira — žr. Deukalionas.

Piras — Epiro karalius (III a. pr. m. e.), kovojęs Tarento miesto pusėje prieš Romą, sumušęs romėnus 280 m. pr. m. e. prie Heraklėjos, 279 m. pr. m. e. prie Auskulto.
Pitakas — vienas iš graikų septynių išminčių (VII—VI a. pr. m. e.).
Pitija — Apolono šventyklos Delfų orakulo žynė pranašė.
Plutonas — požemio pasaulio dievas.
Polifemas — vienas iš kiklopų, apakintas Ulikso.
Polikletas — graikų skulptorius (V a. pr. m. e.).
Poliksenė — Priamo duktė.
Pontas — Juodoji jūra.
pontifikai — auštosios žynių kolegijos nariai.
Poseidonas — jūrų dievas.
prefektas — Romos miesto laikinasis reikalų tvarkytojas, paskirtas konsulo ar imperatoriaus, kai jie išvykdavo iš miesto.
Prenesta — senas miestas Lacijuje, į rytus nuo Romos.
preteksta — toga purpuriniu kraštu, kurią dėvėjo aukštieji pareigūnai ir jų sūnūs iki pilnametystės.
pretorius — respublikos laikais konsulo padėjėjas civilinėms byloms spręsti; imperijos laikais — miesto aukštasis pareigūnas.
Priamas — Trojos karalius, Hektoro, Pario, Kasandros tėvas.
Priapas — derlingumo dievas, vynuogynų ir sodų globėjas.
priapas — ypatingos formos indas, pavadintas Priapo vardu.
Prochita — salelė Neapolio įlankoje.
Prometėjas — titanas, pavogęs iš dievų ugnį ir perdavęs ją žmonėms; kai kuriuose mituose pasakojama, kad Prometėjas sukūręs iš molio žmogų ir išmokęs jį įvairių amatų.

Radamantas — mirusiųjų karalystės teisėjas.
Rodas — sala Mažosios Azijos pakrantėje.
Romulas — mitinis Romos įkūrėjas, kartu su broliu dvyniu Remu išmaitintas vilkės.
rutulai — gentis, gyvenusi Lacijuje.

sabelai — bendras sabinų kilmės genčių pavadinimas.
sabinai — senovės italų gentis.
Saguntas — miestas rytų Ispanijoje; 219 m. pr. m. e. aštuonis mėnesius buvo apgultas Hanibalo armijos, o paskui sugriautas.
Samas — sala Egėjo jūroje; joje buvo Junonės šventykla.
Samotrakija — sala Egėjo jūroje prie Trakijos krantų.
santonai — keltų gentis Galijoje.

Sardanapalas — paskutinis senosios Asirijos karalystės valdovas, labai mėgęs prabangą.
sarmatai — iraniečių kilmės gentys, gyvenusios Rytų Europoje.
Saturnas — senovės italikų sėjos ir žemdirbystės dievas, sūnaus Jupiterio nuverstas nuo sosto. Jo viešpatavimo laikas — „aukso amžius".
sekstarijus — 0,547 litro.
Semiramidė — mitinė Asirijos ir Babilonijos karalienė.
serai — tauta Rytų Azijoje, tapatinama su kinais.
Serifas — viena iš Kikladų salų, ištremties vieta.
Setija — miestas Lacijuje.
Sibilė — Apolono žynių ir pranašių vardas. Žymiausia buvo Kūmų Sibilė.
Signija — miestas Lacijuje, į pietryčius nuo Romos.
sikambrai — germanų gentis.
Sikionas — miestas Peloponese.
Silvanas — miškų, laukų, kaimenių dievas, kaimiečių globėjas.
sirma — ilgas rūbas, kurį dėvėdavo tragedijos aktoriai.
sistras — tarškynė, Izidės atributas.
Skaurai — sena aristokratų giminė. Markas Emilijus Skauras — 109 m. pr. m. e. griežtas cenzorius.
Skila — skardis prieš Charibdės sūkurį, mituose vaizduojamas kaip jūrų pabaisa.
Solima — Jeruzalė.
Solonas — vienas iš septynių graikų išminčių (VII—VI a. pr. m. e.).
Sora — miestas Lacijuje.
sportula — pintinėlė su maistu arba pinigais klientams.
Stacijus Publijus Papinijus — Domiciano dvaro poetas (45—96 m.)
Stiksas — upė mirusiųjų karalystėje.
Subura — labai triukšminga gatvė Romoje.
Sula Lucijus Kornelijus — Romos diktatorius (82—79 m. pr. m. e.).
Sulmonas — miestas Lacijuje.

Tabraka — pajūrio miestas Numidijoje.
Tacijus — legendinis sabinų karalius, Romulo amžininkas.
Tagas — upė Ispanijoje; joje buvo randama aukso.
Talis iš Mileto — vienas iš septynių graikų išminčių.
Tarpėja — dalis Kapitolijaus kalvos.

Tauromenas — miestas rytinėje Sicilijos pakrantėje.
Telefas — Herkulio sūnus, netyčia Achilo sužeistas ir jo išgydytas.
Temidė — teisingumo deivė.
Tentirai — miestas Egipte.
Terėjas — Trakijos karalius.
Terpsichorė — šokių mūza.
Tersitas — bjaurios išvaizdos graikas, minimas Homero „Odisėjoje". Jis raginęs grįžti graikus namo nuo apgultos Trojos.
Tesalija — šalis šiaurės Graikijoje.
tesera — žetonas gauti duonai už mažesnę kainą.
Tesėjas — Atėnų karalius, nugalėjęs Minotaurą, dalyvavęs argonautų žygyje.
teukrai — trojiečiai.
teutonai — germanų gentis; 101 m. pr. m. e. kartu su kimbrais buvo sumušti Marijaus kariuomenės.
Tiberijus Klaudijus Neronas — Romos imperatorius 14—37 m.
Tiburas — miestas Lacijuje.
Tididas — pasižymėjęs prie Trojos graikų herojus.
Tiestas — Atrėjo brolis. Atrėjas, susivaidijęs su Tiestu, nužudė jo vaikus ir, pasikvietęs į svečius, pavaišino jų mėsa.
Tiras — senoji Finikijos sostinė.
tirsas — lazda, apvyta gebene ar vynuogienojų lapais, su pušies kankorėžiu gale, Bakcho kulto ritualinis ženklas.
Tisifonė — viena iš erinijų.
trabėja — paradinis karalių, konsulų ir raitelių apsiaustas, baltas su purpuriniais dryžiais.
Tralai — miestas Mažojoje Azijoje.
Trasilas — imperatoriaus Tiberijaus laikų astrologas.
trechedipna — graikiškas parazito rūbas puotose.
triklinijus — valgomasis kambarys.
trumas (Tuber brumale) — labai skanūs grybai, augantys nuo lapkričio iki kovo mėnesio.
Tulas Hostilijus — trečias Romos karalius (VII a. pr. m. e.).
Tūlė — pusiau legendinė sala tolimoje šiaurėje.
Turnas — mitinis rutulų karalius, užmuštas Enėjo.

Uliksas — Laerto sūnus, Itakės karalius, vienas iš žymiausių žygio prieš Troją dalyvių, svarbiausias Homero „Odisėjos" herojus.
Ulubrai — vietovė Lacijuje.

Venera — meilės ir grožio deivė.
Venuzija — miestas Apulijoje, Italijos pietuose prie Adrijos jūros.
Veris Gajus Kornelijus — Sicilijos vietininkas 73—71 m. pr. m. e., apiplėšęs šią provinciją.
Vesta — namų židinio deivė.
vestalės — Vestos žynės, turėjusios laikytis skaistybės įžado ir kurstyti ugnį Vestos šventykloje.
vestinai — gentis Samnijoje, į pietus nuo Piceno.
Volsinijai — etruskų miestas.
volskai — senovės italikų gentis, gyvenusi Lacijuje.
Vulkanas — ugnies ir kalvystės dievas.

Zenonas iš Kitiono — graikų filosofas, stoicizmo pradininkas (IV—III a. pr. m. e.).

TURINYS

Ювеналь
САТИРЫ

На литовском языке

Перевела с латыни Александра Бендорюте

Издательство «Вага», 232600, Вильнюс, пр. Ленина 50

ИБ №. 3318

Juvenalis
SATYROS

Redaktorė D. Bučiūtė
Viršelio dail. R. Tumasonis
Men. redaktorius K. Paškauskas
Techn. redaktorė R. Berteškaitė
Korektorės L. Lengertienė ir L. Abramavičienė

Duota rinkti 1983.06.20. Pasirašyta spaudai 1983.08.15. Leidinio Nr. 10927. Formatas $70 \times 108^{1}/_{32}$. Popierius spaudos Nr. 2. Garnitūra ,,Baltika", 9 punktų. Iškilioji spauda. 7,4 sąl. sp. l. 7,4 sąl. sp. atsp. 7,7 apsk. leid. l. Tiražas 7000 egz. Užsakymas 2431. Kaina 65 kp

Leidykla ,,Vaga", 232600, Vilnius, Lenino pr. 50
Spaudė Motiejaus Šumausko spaustuvė, 232600, Vilnius, A. Strazdelio 1

Juvenalis.

Ju293 Satyros / Iš lot. k. vertė [ir apie aut., p. 128—129, parašė] A. Bendoriūtė.— V.: Vaga, 1983.— 166p.

Romėnų poeto Juvenalio satyrų objektas — išsigimstanti I a. Romos visuomenė. Nevengdamas ryškių spalvų ir patoso, Juvenalis kritikuoja turtuolių parazitavimą, aistrą pinigams, ištvirkimą, iškelia dvasinių interesų pirmenybę preš materalinius.

J $\frac{4704000000—338}{M852(08)—83}$ 233—83

BBK 84.(0)3
A